

Sigrid Undset

Fortællinger om kong Artur og ridderne av det runde bord

bokselskap.no
Oslo 2022

bokselskap.no, Oslo 2022

Sigrid Undset: *Fortællinger om kong Artur og ridderne av det runde bord*

Teksten i bokselskap.no følger 3. opplag, 1915 (Kristiania/Aschehoug).

Digitaliseringen er basert på fil mottatt fra Nasjonalbiblioteket (nb.no).

ISBN: 978-82-8319-681-8 (bokselskap.no), 978-82-8319-682-5 (epub), 978-82-8319-683-2 (mobi)

Filen er lastet ned fra e-bokportalen Bokselskap. Lesetekst og flere nedlastningsmuligheter m.m. er gratis tilgjengelig på bokselskap.no

Første bok

1. Om kong Otar Dragebane og fru Igerne.

Otar Dragebane het en konge av Store Bretland. Han regnet sin æt fra Brutus, Æneas' søn av Trojaborg. Det er berettet i gamle skrifter, at denne Brutus fôr til Engellands ø med stort følge, bygget der, og blev folket efter ham kaldt Brutier eller Briter, men landet nævntes siden Britannien eller Store Bretland.

Kong Otar kjæmpet mot de hedenske sakser og dræpte deres konger Otto og Asser. Derefter gjorde han et stort gjestebud paa sin borg, og blandt de mægtige herrer som fôr dit, var ogsaa hertugen av Kornbretland. Gorlois var hans navn, og hans husfrue het Igerne. Hun var en saare fager frue, klok, lystig og veltalende. Kong Otar likte hende snart noget bedre end ret var, og vilde gjerne ligge hos hende. Saa viste han hendes husbond stor hæder og venlighet fremfor alle de andre herrer, som var samlet til gjestebudet, men lønlig fristet han at lokke fru Igerne. Da harmedes hun meget, gik til herr Gorlois og sa til ham: «Herre, kjære husbond min, nu skjønner jeg vel, at kongen har i sinde at krænke ^[2] mig og gjøre os begge stor skam; derfor er det mit raad, at vi farer herfra lønlig og i stor hast.» De gjorde saa og red bort om natten med alt sit følge, hjem til Terrabil, som var herr Gorlois' faste borg.

Da kong Otar fik vite dette, blev han rasende og han sendte straks bud til herr Gorlois, at de skal komme tilbake, han og hans hustru, men om hertugen negter og trodser sin konge og øverste herre, da vil han føre krig paa ham. Men sendebudene vendte tilbake fra Kornbretland med det svar, at hertugen vil ingenslunde komme. Da sendte kong Otar atter bud og bad herr Gorlois ruste og rede sig og væbne sine mænd, ti om fyrretyve dage vil kong Otar komme og ta ham ut av hans borg, var det end den fasteste borg og det sterkeste kastel i verden. Og herr Gorlois gjorde sig rede i Terrabil og beredte sig til at holde borgen, men fru Igerne sendte han hemmelig til et andet fast kastel, Tintagel ved sjøstranden. Da nu de fyrretyve dage var omme, kom kong Otar som han havde lovet, og la sig for Terrabil med en stor

hær. Det blev en stor kamp og de kjæmpet tappert, baade kongsmændene og hertugens mænd, saa mange blev dræpt.

Men harme mot hertugen og elskov til den skjønne fru Igerne tok kong Otar saa sterkt, at han blev liggende syk i sit telt. Da kom til ham Merlin, hans fornemste raadgiver, som var en navnkundig skald og den troldkyndigste mand der har levet. Og da Merlin saa, at det var alene harme og kjærlighet til fru Igerne, som voldte kongens sott, da talte han slik til ham: «Herre konge, vil I love og sverge at opfylde min begjæring og gi [3] mig eders kongelige ord paa det, da skal jeg stelle det slik, at eders attraa til denne frue skal stilles alt inat; ti for mig er aabenbaret mange ting, som er skjult for andre mennesker, og om I faar eders vilje og jeg faar min vilje, da skal det bli til hæder og ry evindeligen for dette rike, og eders navn vil mindes alle dage.» Saa svor kong Otar paa de fire evangelier. «Herre,» mæler Merlin, «I skal sove hos Igerne inat og da skal I avle en søn med hende. Men naar det barn er født, da skal I fly mig det udøpt, og jeg skal døpe det som jeg vil, og føre det hvorhen jeg vil, og fostre det som mig synes. Og lid paa, at ved mine raad skal det barn vinde hæder og lykke, og han skal herske over eders rike og mange andre lande og vinde navnkundighet over alle konger i kristenheten.» «Saa være det,» svarer kong Otar.

«Da gjør eder nu rede,» sa Merlin. «Inat skal I ligge med fru Igerne i Tintagel, og I skal være i hendes husbonds skikkelse; eders stallare herr Ulfius skal følge eder i herr Brastias' lignelse, og jeg vil være i herr Jordans', ti det er hertugens ypperste riddere. Vogt eder vel og tal ikke for mange ord med hende eller hendes mænd, men gaa straks i seng, og følg mig, straks jeg vækker eder ved daggry, ti det er ti mil herfra til Tintagel.» Det blev da som Merlin hadde sagt.

Men da herr Gorlois fik bud, at kong Otar var lønlig redet fra leiren, lot han straks blaase i lur og faldt ut av borgen med sin hær og stormet kongens telter. Og i den store kamp som da stod, fik herr Gorlois banesaar, og han var død tre timer [4] forinden kong Otar naadde til Tintagel. Saa var fru Igerne enke den tid kong Otar laa hos hende, og derfor er det løgn, hvad ondsindede mennesker har sagt, at Artur var avlet i hor, som er egteskapsbrud og en dødssynd. Og Merlin kom før daggry og vækket kong Otar; han kysset fruene og fôr hastig bort.

Da nu fru Igerne spurte sin husbonds død, og hun skjønte han var falden før den tid kong Otar kom til hendes borg, da forfærdedes hun og undret paa, hvem det monne være, som hadde været hos hende. Men hun tidde stille om dette og sørget meget.

2. Om Arturs fødsel og hvor han blev fostret.

Efterat herr Gorlois var falden, bad hans lendermænd og riddere kong Otar forlike sig med fru Igerne, og de bød til at tjene og følge ham, om han det vilde. Da sendte han herr Ulfius til fru, og saa vel føiet denne ridder sin tale, at hun fôr og møtte kongen, og fred blev sluttet. Da mælte her Ulfius:

«Vor konge er en ung og fager ridder og ugift, men fru Igerne er den skønneste frue i disse lande og høibyrdig nok; jeg tænker vi vilde like det, baade hertugens folk og vi kongsmænd, om han fik hende til sin dronning; det var den bedste fred.»

Kongen var straks villig, og herr Brastias og herr Jordan talte for fru, saa længe, til hun samtykket; saa stod deres bryllup med stor pragt og gammen.

[5] Med herr Gorlois havde fru Igerne tre døttre; kong Otar sørget vel for dem og gav den ældste, Margisa, til husbond kong Lot av Lotian og Orkney. Den anden, Elene, giftet han med kong Nentres av Garlot. Men den yngste var kun et barn endnu, hun het Morgan og var den fagreste av dem alle; hende satte han i kloster, i skole, og hun lærte at læse og skrive, men Merlin, som saa møens kløkt og fagerhet, lærte hende andre ting, saa hun blev saare vis og troldkyndig og hun blev kaldt Morgan le Fay. Siden blev hun gift med kong Uriens av Gor, og deres søn var Iwein Hvithaand.

Nu saaes det snart, at fru Igerne var med barn. Og kong Otar spurte hende ut i løndom, hvis barn det monne være. Dronningen blev saare beskjæmmet og taug. «Vær ikke ræd,» siger kongen, «men sandheten skal I sige mig, ti jeg er eders husbond og herre, og jeg lover paa min kristelige tro, jeg skal elske eder desbedre.» «Herre,» svarer hun, «saasandt hjælpe mig Gud, jeg vet ikke. For den nat min husbond fik bane, tre timer efter hans død, kom en mand til mig i min egen borg. Han hadde min husbonds lignelse og mæle, og med ham var to riddere, som lignet herr Brastias og herr Jordan. Jeg gik tilsengs med ham som det sømmet sig, ti jeg trodde det var min kjære husbond, og den samme nat blev jeg med dette barn. Det vet Gud over os alle, at det er sandt, som jeg nu har sagt.» Da lo kongen og sa: «Ogsaa jeg vet I har talt sandt, frue, ti det var mig som var hos eder i herr Gorlois' skikkelse, og selv er jeg far til barnet.» Og [6] han fortalte hende, hvordan alt var tilganget efter Merlins raad og hvad Merlin hadde spaadd om dette barn. Og kongen glædet sig meget. Fru Igerne sa: «Det er vel, at jeg vet, hvem som er far til mit barn.» Men det staar ikke skrevet i de gamle bøker, og derfor vet jeg ikke, hvad hun ellers mente og tænkte om dette.

Snart efter fødte dronningen et stort og fagert guttebarn. Kong Otar lot det tvætte i vin og melk, svøpe i silke og gyldenstykke og gav det til to fruer og to riddere, som han bød at bære barnet til en løndør i borgen og gi det til den, som der ventet. Saa tok Merlin gutten og red med ham om natten til en hellig eneboer i skogen; han kristnet barnet Artur, paa Merlins bud. Derfra fôr Merlin til en borg i Wales. Og den ridder, som bodde der, het herr Hektor, en from og trofast mand, dertil rik, klok, tapper og navnkundig for vaabendjervhet og ridderlig færd. Han tok kjærlig imot barnet, som Merlin bragte ham, lovet at fostre det som sit eget, og herr Hektors frue ammet Artur ved sit eget bryst.

3. Om kong Otar Dragebanes død.

Nu led nogen aar, og kong Otar faldt i en haard sygdom. Da fôr pikter og skoter fra nord ind i Engelland, herjet og plyndret, brændte fagre byer og borge og dræpte meget folk. Og kongens hertuger, jarler og riddere kunde ikke staa sig mot [7] dem, men blev slagne i mange slag. «Herre,» siger Merlin, «nu er det ikke tid, at I ligger her; enten I er syk eller karsk, faar I møte eders fiender og selv føre eders mænd i striden, skal I end bæres til kampen paa en baare.» Saa lot kongen sig bære mellem fire hester paa en gylden seng foran sin hær, og han møtte kongerne fra nordlandene ved Sankt Albans kirkeby, og der blev det største slag kong Otar hadde kjæmpet. Den dag vandt hans hær en fager seir, men kongerne av Skotland blev slagne, mistet mange mænd, og resten flydde.

Nu fôr kong Otar og hans hær hjem til London, takket og lovet Gud for seiren, og der var fest og glæde i byen. Men kongens sygdom blev snart saa meget værre, at han laa uten maal og mæle i tre døgn. Da sørget hans mænd meget; de gik til Merlin og bad om hans raad. «Her er ingen raad,» svarer Merlin, «uten Guds vilje; vi faar bøie os for den. Men møt alle imorgen for kongen, I gode herrer og riddere av Engelland, da skal Gud og jeg gjøre det slik, at han faar mælet tilbake, før han dør.» Om morgenen samledes da fremfor kong Otar alle hans ypperste mænd og Merlin med dem, og Merlin siger høit: «Herre konge, er det eders vilje, at Artur, eders søn, skal arve riket efter eder?» Da svarer Otar Dragedræper, saa alle kan høre det: «Signe Gud min unge søn, og jeg velsigner ham og byder ham at bede for min sjæl. Hils ham, at han skal kræve min krone og mit rike, som er hans med

rette, ti han er den sidste av Brutus' æt. Og vil han ikke søke at vinde sin ret, da skal han ikke nyde min velsignelse, men min forbandelse.»

[8] Saa gav kong Otar op sin aand, og han blev jordet som det sømmer sig for en konge, og der var stor sorg i landet.

4. Om det forunderlige sverd, som stod i en sten, og hvorlunde Artur blev kaaret til konge.

Nu stod det ilde til i Engelland, for hver en fyrste eller jarl, der raadde over mænd nok til det, krævet kronen for sig og vilde være konge i landet. Og de feidet paa hinanden i mange aar, spildte hinandens blod, la landet øde og førte stor nød og elendighet over det arme menige folk, for nu var der hverken lov eller ret i riket. Og fiender kom ind fra nord og over havet fra øst, herjet og plyndret, saa tilslut stod hele dette fagre land i den yderste fare.

Da gik Merlin og erkebisen av Canterborg sammen i raad, og erkebisen sender bud ut, at hver en hertug og baron og lendermand, som eier borg og fæste, og hver en ridder som er i riket, han skal møte i London om julekvelden, og hvo som ikke lyder og kommer, han være forbandet i kirkens store ban. Ti Jesus var født paa en julenat, og da skedde underet, at han kom og blev menneskeslegtens konge og frelser, og nu vil et nyt under ske, at Vor Herre Jesus vil paa denne julefest aabenbare, hvem som skal være Engellands konge og frelsermand.

Saa red da alle rikets stormænd og riddere op til London paa julekvelden, og mange av dem skriftet [9] og rensset sig for synden, paa det at Vorherre snarere skulde vælge dem. Og julemorgen længe før dag kom de sammen og bad i Londons største kirke, som var Sankt Pauli kirke. Og da den første messe var utsungen, saaes der paa kirkegaarden, ret ut for høialteret, en firkantet marmorsten opreist. Midt paa den var der likesom en ambolt av staal, en fot høi, og i ambolten stod det fagreste sverd som nogen ridder har skuet. Men paa ambolten var der skrevet med gylden skrift: Hvo som utdrager dette sverd av denne sten og ambolt, han være Engellands konge ved sin fødsels ret og Guds naade.

Folket paa kirkegaarden saa det og undredes og forfærdedes; saa sendte de bud ind i kirken til erkebisen. Men erkebisen bød ridderne bli i kirken, bede og rope

til Gud og ingen røre sverdet, før høimessen var tilende. Derefter gik de ut, saa stenen, og da de hadde tydet skriften paa ambolten, var der mange fyrster som fristet at utdrage sverdet, men ingen orket rokke eller flytte det. «Ikke er han her,» siger erkebisp, «som skal vinde dette sverd, men Gud vil føre ham hit, naar tid er.» Derpaa bød han ti riddere av ædel byrd og fagert rygte holde vakt ved sverdet, og han lot opreise et telt for dem der paa kirkegaarden. Saa blev det utropt, at hver mand som vilde, maatte frit friste at drage sverdet ut. Men der var ingen som kunde.

Om nytaarsdag skulde der holdes stor turnering og dystridt, ti erkebisp hadde befalet ridderskapet at forbli i London og vente paa, at Guds raad og vilje skulde aabenbares. Nu hændte det, at mellem [10] dem som var i London, var ogsaa herr Hektor med herr Kei, sin søn, og ung Artur, sin fostersøn. Herr Kei var just blit ridder Allehelgensdag forinden. Og nytaarsdag efter messen, da ridderne red til turneringen, da merket herr Kei han hadde mistet sit sverd. Saa bad han Artur ride tilbake til herberget og hente ham et andet. «Det vil jeg gjerne,» svarer Artur og rider hastig hjem. Da var herberget stængt og alle mennesker ute, ti Hektors frue og hele hendes følge var gaat for at se paa turneringen. Artur blev harm og sorgfuld: «Ikke skal min broder Kei være sverdløs idag,» siger han til sig selv, og han rider til kirkegaarden, binder sin hest i grinden og gaar frem til stenen. Der var ingen riddere i teltet, ti de var alle ved turneringen. Da tok Artur sverdet som stod i stenen, la sin haand paa hjaltet, og lettelig drog han det ut. Saa sprang han paa hesten, red til sin bror og gav ham sverdet.

Men straks herr Kei fik det i sin haand, kjendte han det, at det var sverdet som stod i stenen, og han ropte paa sin far herr Hektor og sa: «Herre fader, se her er det forunderlige sverd; visselig er det Guds vilje, at jeg skal være dette rikes konge.»

Da byder herr Hektor ham tie og siger de skal følge ham, baade Kei og Artur. Og de rider lønlig fra turneringen, og Hektor fører dem til kirken og ind i den. Der lar han sin søn Kei sverge paa den hellige bok og fortælle, hvordan sverdet er kommet ham i hænde. «Herre,» siger denne, «min broder Artur bragte det til mig.» «End du, hvordan fik du sverdet?» spør herr Hektor. «Herre fader, det kan jeg vel fortælle. Jeg red hjem til herberget [11] vort for at hente et sverd til min broder Kei. Ingen var hjemme og kunde lukke mig ind; da tyktes det mig harmelig, at han skulde være sverdløs, og jeg fôr hit og tok sverdet ut av stenen.»

«Nu skjønner jeg grant,» siger Hektor, «at I er den som skal være Engellands konge.» «Hvi saa,» spør Artur og forbauses saare. «Det er Guds vilje,» svarer hans

fosterfar. «Ti ingen skulde kunne røre eller rokke eller bortta dette sverd av ambolten, uten den som Gud har kaaret til konge over os alle. Eller sæt sverdet ind der det stod, og la mig se, om du atter kan utdrage det.» «Det er ikke stor kunst,» siger ung Artur og ler. Men derefter forsøkte herr Hektor selv og herr Kei at ta sverdet av stenen, og de evnet ikke at rokke det. Men Artur tok det ut mange ganger uten møie.

Da knælte herr Hektor ned paa jorden og herr Kei med ham. Men ung Artur siger helt forferdet: «Kjære herre fader min og I min hjertenskjære broder, ikke tør I knæle for mig!» «Nei, nei, Artur, min høie herre, aldrig var jeg eders fader eller I min søn, men nu skjønner jeg I er mere ætstor end jeg tænkte.» Saa fortæller Hektor, hvorlunde Merlin bragte Artur til ham som et spædt barn. Men gutten graater bitterlig, da han hører, at Hektor er ikke hans far.

«Herre Artur,» siger Hektor, «vær os en god og naadig herre, naar I blir konge.» «Svige mig Krist paa dommens dag,» siger Artur, «om jeg nogetid glemmer I var mig en god og kjærlig fader, og aldrig har jeg kjendt anden moder end eders milde, fagre frue – mangen gang hørte jeg hende sige, at [12] jeg sov i hendes arm og diet hendes bryster, da jeg var ung og liten. Og Gud glemme mig, om jeg nogetid glemmer, at I var mine gode forældre og Kei min kjære broder. Er det Guds vilje, at jeg skal være konge i dette rike, da vil jeg opfylde alt I begjærer av mig.» «Intet andet vil jeg begjære,» siger Hektor, «uten at I gjør min søn Kei til eders stallar.» «Saa være han,» svarer Artur, «og min første mand og kjære fosterbroder, til døden skiller os.»

Derefter gik de til erkebispem og fortalte ham, hvordan Artur hadde vundet sverdet.

5. Hvorlunde Artur utdrog flere ganger det forunderlige sverd, og om at han blev kaaret til konge.

Da bød erkebispem, at alle de riddere, som i staden var, skulde møtes paa kirkegaarden trettendedag jul, saa skal det aabenbares, hvem som eier sverdet og kronen. Da drog ung Artur sverdet ut for deres alles øine. Men mange herrer og riddere blev saare harmfulde og rasende, og sa det monne være stor spot og skam for dem alle, skulde en skjegløs gut, som ikke var av kongeblood, herske over landet

og bli deres overherre. Da blev det bestemt, at saken skulde staa hen til Vorfrue lysmesse, saa vilde de komme sammen der igjen. Og de ti riddere skulde vogte stenen og sverdet dag og nat imens. Saa om lysmesse kom de sammen, ^[13] endda flere herrer og riddere, og Artur vandt sverdet like let som han hadde gjort om jul. Da fik fyrsterne saken skutt ut til paaske, og det gik like ens, at Artur utdrog sverdet, men nu vilde de ha frist til pinsefesten.

Og paa erkebispens og Merlins raad gik der bud til slike høvdinger og riddere, som hadde kjendt kong Otar Dragebane og været hans trofaste mænd og gode venner, herr Boudvin av Lille Bretland, herr Ulfius, herr Brastias og andre; disse skulde være om Artur til alle tider og ikke vike fra ham før pinsefesten; ogsaa herr Hektor og herr Kei vogtet ham dag og nat.

Da pinsefesten kom, forsøkte mange hundrede riddere og fyrster at drage sverdet ut av stenen, men ingen evnet det uten Artur; han drog det uten møie, mens hele ridderskapet og alt folket saa derpaa. Og hele det menige folk skrek straks: «Artur skal være vor konge; nu vil vi kaare ham og ikke vente længer, ti vi ser dette er Guds vilje. Og hvo som staar ham imot, vil vi dræpe!»

Saa knælte alle ned, rike og ringe, og bad om hans miskundhet for de hadde saa længe staat ham imot. Og Artur tok sverdet i begge hænder, bar det op til høialteret, og erkebispem segnet sverdet og kongen, og den bedste ridder, som var der, slog Artur til ridder. Derefter svor Artur høit for folket og ridderskapet at være en retfærdig konge og en sand kristelig ridder til sit livs ende. Siden blev han kronet av erkebispem, og der var stor glæde i landet.

6. Hvordan Artur begyndte sit kongedømme.

^[14] Nu lot kong Artur alle riddere og herrer, som holdt land under kronen, sverge sig lydighet og tjeneste. Og der kom meget folk og klaget for kongen over uret de hadde lidt, siden kong Otar døde, baade herrer, fruer, borgere og bønder. Kong Artur hjalp enhver til at faa ret, saa brøde blev sonet og land og gods git tilbake til dem, som eiet det med rette. Og Artur gjorde Kei til sin stallar og herr Boudvin til sin øverste hærfører; herr Ulfius gav han sit segl at gjemme, og herr Brastias blev vogter over landets nordgrænse omkring den elv, som heter Trent. Der herjet og

plyndret dengang skotter og sakser, men faa aar efter vandt Artur hele Skotland under sig.

Saa fôr kong Artur hjem til Wales, og han lot byde til en stor fest, som skulde holdes ved sankthans i Karlion, hans borg. Til den fest kom kong Lot av Lotian og Orkney med fem hundrede riddere, kong Uriens av Gor med fire hundrede riddere, kong Nentres av Garlot med syv hundrede riddere, kongen av Skotland med seks hundrede riddere, dertil en konge, som kaldtes De hundrede ridders konge, men denne konge og hans følge var de vaabendjerveste og bedst væbnede mænd av alle. Og kongen av Karados kom dit med fem hundrede riddere. Artur blev hjertelig glad, for han trodde disse konger og riddere kom for at hylde ham, saa han skikket sendebud til dem med rike og kongelige gaver. Men de seks konger haanet sendebudene og vilde ikke motta Arturs gaver: «Ti,» siger de, ^[15] «vi vil intet ha av en skjegløs gut av lav byrd, og stor skam vilde det være, skulde slik en faa herske over dette fagre land. Og derfor kommer vi med skjænk og gaver til ham, og vi skal gi ham det, vi bringer, mellem hans hals og skuldre.»

Men Artur hadde bare fem hundrede riddere hos sig; derfor stængte han sig paa sine mænds raad inde i sin faste borg, og de seks konger la sig om borgen med den store hær. Dog Artur hadde nok av mat og drikke i borgen og fuldt op av piler, kastespyd, stenslynger, sten og alt han trængte.

Da nu kongerne hadde beleiret Karlion i femten dage, kom Merlin til dem, og de spurte ham: «Hvorfor er dette barn Artur kaaret til konge?» Da fortalte Merlin dem hemmelig, hvis søn Artur monne være og alt om hans byrd. Og kongerne siger: «Da er han en horesøn.» «Ingenlunde,» svarer Merlin i stor harme, «ti fru Igerne var kong Otars egteviiede husfrue og kronede dronning den tid Artur blev født, og blev han endog undfanget nogen tid før deres bryllup var drukket, saa var det kun en ringe synd, siden ingen av dem brøt egteskaps tro derved, ti hun var enke vorden tre timer forinden, og kong Otar hadde aldrig anden hustru end Igerne. Og derfor er Artur ingen horesøn, og I tør sige og gjøre som I vil, men Gud er over os alle, og jeg vet det er i hans raad, at Artur skal herske over hele Engelland, Wales og Skotland, Irland, Frankrike og mange andre lande dertil, og ilde vil det gaa eder, om I staar ham imot.»

Somme av kongerne var nu mest tilsinds at lyde Merlins raad og bøie sig under Artur. Men kong ^[16] Lot lo av dem og spurte sine fæller, om de vilde la sig raade av en troldkarl og drømmetyder.

Dermed svandt Merlin bort fra dem og stod straks for Artur i hans kammer. Han bød ham gjøre utfald mot de seks konger i denne samme time; «men herre,» siger han, «det forunderlige sverd, som I vandt ved underet, det tør I ikke svinge, før I trænges av stor nød og fare.» Saa red Artur ut av Karlion med sin hær, og tre hundrede riddere av de seks kongers hær red imot ham og ropte de vilde falde ham tilfote og tjene ham for den saks skyld, som Merlin hadde berettet. Da blev kong Artur hjertelig glad. Og han faldt over kongernes leir og var selv i brodden av sin hær, red vældig frem og hugget mandige hugg. Herr Boudvin, herr Brastias og herr Kei holdt sig hele tiden tæt ved ham. Og saa fagert var det at se Arturs skjønnhet, manddom og vaabenfærdighet, da han stevnet frem foran sin hær med sine tro fæller om sig, at somme av de seks konger kunde ikke andet end fryde sig ved at skue det.

Da brøt kong Lot, kongen av Karados og De hundrede ridderses konge ut fra hæren, og de red en lønvei gjennom en skog, som var like ved, og faldt Artur i ryggen. Og Artur kastet sin hest omkring og fôr mot kong Lot, men denne slog hesten under Artur, saa den unge høvding faldt ned til jorden, og nu var hans hær haardt trængt fra alle kanter. Men herr Brastias og herr Kei satte kongen op paa en frisk hest, og dermed drog han ut sit sverd *Eskalibur*, og det var saa blank en brand, at det lyste i hans uvenners øine som vel tredve ^[17] fakler. Men det navn *Eskalibur* betyder klingen som biter staal. Og nu stevnet Artur frem og hugget vældige hugg med det; da varte det ikke lang stund, før hans uvenner maatte snu og rømme marken. Og nu strømmet de til valen, borgere og bønder av Karlion, med klubber, stener og kniver, og de dræpte mange riddere. Men de seks konger holdt sig sammen, og om dem samledes saa mange av deres riddere, som var ilive, og de undkom og flydde. Og Merlin bød Artur ikke sætte efter dem.

7. Hvordan Artur sluttet forbund med kong Ban og kong Bors og førte krig med elleve konger.

Nu drog kong Artur til London og kaldte sine jarler og riddere sammen i raad. De svarte, de vil ikke raade ham, men alene love at staa fast med ham i striden, «og da mener vi I har en sterk og fager hær.» «I taler vel,» siger Artur og takker for deres troskap og høie mod.

Men Merlin tar tilorde og mæler: «Endda er I ikke sterk nok til at utholde denne dyst, ti disse seks konger er saa tapre og mægtige konger, at der lever ikke bedre mænd paa jordens runde skive idag, og nu har de forenet sig med fire konger til og en mægtig hertug, saa I, kong Artur, kan ikke overvinde dem med eders rikes ridderskap alene. Men over sjøen lever der to brødre, som er mægtige konger og tapre riddere; de heter kong Ban av Brabant og kong Bors av Frankrike. Og nu har de [18] ligget i krig mangfoldige aar med en konge, som heter kong Claudas, keiserens søstersøn av Romaborg, og lykken veksler ofte i den krig, men følger mest kong Claudas, ti hans rigdom er uten ende, saa han kan leie sig hjelp fra mange fjerne riker og lande. Nu er det mit raad, at I skal skikke sendebud til kong Ban og kong Bors, at de skal komme eder til undsætning i eders krig mot de elleve konger, saa skal I siden forene eder med dem mot kong Claudas.»

Dette raad likte alle godt, og kong Artur sendte da herr Ulfius og herr Brastias over sjøen med brev og bud. De kom vel frem til Brabants borg efter mange eventyr, som ikke her skal fortællles. Og lykken var saa god, at i Brabant var paa den tid baade kong Ban og kong Bors; saa blev Arturs sendebud vel mottagne, og da kongerne hadde læst Arturs breve, glædet de sig meget og gav sendebudene store gaver, men de lovet at komme over sjøen med en stor hær endnu før Allehelgensdag.

Saa paa Allehelgensdag sat tre konger sammen i Londons borg, og der var stor glæde og fryd i hallen. Herr Kei tjente selv kong Artur for bordet, ti det embede vilde han aldeles ikke fravike, men herr Lukan, som var kong Arturs mundskjænk, tjente kong Ban, og herr Griflet tjente kong Bors. Og dagen efter var der en stor turnering; syv hundrede fagre riddere paa skjønne hester dystet der, baade mænd og hester var saa prægtig smykket og klædt og væbnet, at det var et under at se paa det. Og rundt om engen, der dysten skulde staa, var opreist sæter trukket og overdækket med gyldenstykke, [19] silke og fløil; der sat de tre konger med erkebispnen av Canterborg og hele geistligheten, de gamle riddere, jarler og herrer, som ikke var med i kampen, og utallig mange skjønne fruer og møer, som vilde se den skjønne lek. Da udmerket sig mange riddere baade av Engelland og Frankrike; de ypperste i den turnering blev herr Kei, herr Ladinus av Frankrike og herr Gratian av Brabant.

Derefter brøt kongerne op og drog nordover med sine hære. De la sig i den borg, som heter Bedegran, men paa Merlins raad sendte Artur fra sig ti tusen mand og lot dem gjemme sig i en skog nær borgen. Og de seks konger, som var blit slagne ved Karlion, fôr sydover med stort døn og gny, ti nu hadde de faat fem konger til

med sig, og deres hær var femti tusen ryttere og ti tusen mand fotfolk. Saa la de sig for Bedegran og beleiret borgen.

8. Om en drøm, som De hundrede ridders konge drømte, og om det store slag for Bedegran.

Mens de elleve konger laa foran Bedegran, drømte De hundrede ridders konge en nat, at der kom en sterk storm, og den bar ned deres borge og byer, og efterpaa kom en vandflom og skyllet alting væk. Han fortæller drømmen til sine staldbrødre, som ligger i teltet med ham, og de svarer: «Den drøm varsler visselig et stort slag og en vældig blodstrøm.» Endda mens de taler om dette, hører de rop og skrik og vaabengny fra leiren, og vakterne kalder høit: «Til vaaben, til vaaben, herrer, fienden er over os!»

[20] Nu satte kong Artur, kong Ban og kong Bors ind paa de elleve konger saa heftig, at deres telter styrtet sammen over dem. Men de elleve konger satte sig tappert til motverge og fik snart samlet sine hære i god orden, saa før dagen grydde, laa ti tusen lik paa valen. Men paa Merlins raad red kong Ban og kong Bors undav med ti tusen mand og la sig i skjul bak skogen, forat kongerne fra nord skulde gaa desto hidsigere paa, naar de saa, at Artur hadde bare tyve tusen mand. Og nu tok det til at lysne, saa hærene kunde se hinanden, og de elleve konger blev overmodige, da de saa fiendens ringe styrke. Men Arturs hær kjæmpet saa tappert, at snart hadde mange tusen av hans mænd hugget sig ind i nordlandshærens tætteste fylkinger. Og der øvet hans riddere mangen vaabendaad, som sent skal glemmes. Da kjæmpet herr Ulfius mot hertug Eustakius av Kambenet og kong Klariens av Nordhumberland, og hans hest blir fældet under ham, men ridderen kommer sig fri av den, og tilfots verger han sig mandig mot stor overmagt. Da herr Brastias ser sin staldbror stedt i den yderste fare, render han mot hertugen, og med et lansestik bærer han hest og mand til jorden, men lansens splintres i Brastias' hænder, og kong Klariens vender sig fra Ulfius og stevner ind paa Brastias. Denne faar tat en død ridders lanse, og nu tørner han og kongen sammen saa haardt, at begge deres hester stuper og bryter sine knær i det haarde ben, og brakket derav høres høit over kampgnyet. Og begge ridderne blir liggende i uvit paa jorden en lang stund. Men da herr Kei ser Ulfius kjæmpe tilfots, rider han ind [21] paa kong Nentres og støter ham av sadlen, han tar hans hest og fører den til Ulfius, som siger

ham «Gramerci». Men kong Lot og De hundrede ridderes konge farer ind paa Kei, og Kei saarer kong Lot med sit spyd og kaster ham av sadlen, og herr Brastias, som er kommet sig op igjen, faar kong Lots hest av Kei. Men nu trænges herr Kei haardelig av De hundrede ridderes konge og ti av hans mænd, og snart har Kei og Ulfius mistet sine hester, og de staar paa jorden, ryg mot ryg, og verger sig med sine sverd mot overmagt; deres fiender falder rundt omkring dem, men nye trænges stadig ind paa dem. Det ser herr Hektor, at hans søn og Ulfius snart maa lide en ynkelig død i støvet under hestehoverne, og han iler dem til undsætning, men kong Kradelment av Nordwales møter ham og de skifter hugg, saa gnisterne springer av deres sverd og fliserne fyker av deres skjold, indtil kong Kradelment kløver Hektors skjold og hugget gaar gjennom hestens hals og den styrter med Hektor. Da rider kong Artur selv ind i denne flok; han er vild som en løve og han hugger kong Kradelment ned og tar hans hest ved tømme, løfter Hektor op paa den og siger: «Ta denne hest, kjære fosterfader, jeg mindes vel første gang jeg fik sadel og hest av eder.» Og nu kommer herr Brastias til, og de strider ved Arturs side, han og Hektor. Der er fjorten riddere om Kei og Ulfius, men Brastias hugger den ene over hjelmen, saa sverdet stanser i hans tandgar, og Artur hugger til en anden i skulderen, og Eskalibur biter staa og brynjeringer som uldtøi, og skulder og arm flyr langt bort over marken, og en anden hugger ^[22] han i tindingen, saa halve hodet falder ned paa jorden. Og herr Hektor støter til en ridder med lanssen, saa odden gaar gjennom skjold og brynje og bryst og kommer ut paa ryggen. Da flyr de andre riddere, og Kei og Ulfius faar de faldne ridderes hester.

Og først er den grønne eng, hvor slaget staar, blit trampet sort, men siden reiser sig støvet som skyer, saa skogen omkring er ganske gjemt, og blodrøken staar som en taake over valen. Men dønet av det store slag kan høres mangfoldige mil omkring, og det gaar over berg og dale.

Men da begge hære begyndte at bli trætte, brøt de ut av skogen, de ti tusen mand, som Merlin hadde skjult der, fra en side, og kong Ban og kong Bors med sine hære fra den anden, og kong Ban red frem med slik fart, at hans ansigt var mørkt som en blaamands.

«O Jesus hjælp os,» siger kong Lot, «nu er vi i den haardeste nød og fare, ti her ser jeg to av de ypperste konger i kristenheten, og de kommer ung Artur til undsætning – visselig er det ved Merlins raad og kunst, at de er kommet hit uten vi visste det!»

Men endda samlet kong Lot om sig de ti andre konger med størsteparten av deres ridderskap, og mandig møtte de de to konger, som stevnet frem under

merket av grøn sindal med en gylden hind utsydd derpaa. Og nu blev der saa stor en dræpning, at kong Lot graat av sorg, da han saa sine gjæveste riddere og bedste mænd falde trindt omkring sig. Ti der hvor disse tre konger red frem, Artur, Ban og Bors, steg hestene i blod over hasen.

[23] Tilslut blev de elleve konger med saa mange av sine mænd, som endnu var ilive, trængt over en liten elv. Men da Artur vilde sætte efter dem, viste sig med en gang Merlin paa en kulsort hingst, og han holdt sine hænder op og ropte: «Stans!»

Og han siger til Artur: «Tykkes dig ikke, at nu er der rundet blod nok? Ti av tre snese tusen mand er nu ikke uten femten tusen ilive. Gud vil ikke du skal forfølge disse elleve konger videre og dræpe mere folk, og derfor vil lykken vende sig fra dig, om du frister. Men nu vil du faa fred for dem i tre aar, for de har mere i sine hænder end de vet om: romere og blaamænd har landet i deres riker og plyndrer og brænder, saa frygt ikke for dem i tre aar. Men drag hjem og la opsamle alt hærfang her av valen; del det ut til dine mænd og spar hverken guld eller sølv, ti dine venner har forskyldt, at du lønner dem fyrstelig; idag har de kjæmpet for dig mot den tapreste og sterkeste hær i verden, ti disse elleve konger er uten like.»

«Det er sandt,» siger kong Ban og kong Bors, «ilde er det, kong Artur, at de staar eder imot, ti vilde de bøie sig under eder, da var I den første konge i kristenheten.»

Saa drog hærene hjem til London, og Artur delte byttet med Ban og Bors og skjænket dem kongelige gaver av sit eget gods, og de tre konger delte ut til sine riddere og mænd, saa en og hver ned til den ringeste og yngste svend blev rikelig lønnet.

9. Om den dødelige synd, som blev Arturs undergang tilslut.

[24] Nu drog kong Ban og kong Bors hjem, og kong Artur lovet at komme over sjøen til maidag med en stor hær og hjelpe dem mot kong Claudas. Og da han kom, vandt Ban og Bors en stor seir over denne konge, og siden var der fester og turneringer i Frankrike og Brabant. Saa fôr Artur glad hjem til London.

Der kom til ham Margisa, dronningen av Orkney, med sine fire sønner Gavein, Gaheris, Gared og Agravein. Og hun kom med bud fra sin husbond kong Lot og talte om forlik, men lønlig var det hendes erende at speide. Og ikke visste hun, at Artur var hendes mors søn, og Artur visste ikke hun var hans søster.

Men fru Margisa var en saare fager og lystig frue, dog ikke saa tugtig som hun var fager; herr Gaheris, hendes egen søn, dræpte hende, da hun laa i herr Lamoraks armer.

Kong Artur likte vel at skjente og tale med den skjønne dronning, og det gik da slik, at tilslut vilde han sove med hende. Hun var villig nok, og han avlet med hende en søn, Mordred. Fru Margisa blev paa hans borg en maaned.

Men nogen tid efter, da Artur var ute paa jagt og han hvilte paa et ensomt sted i skogen, kom Merlin til ham i et barns lignelse. Og dette barn siger ham, hvem han er. «Kong Otar Dragebane var din far, og han avlet dig med Igerne, sin dronning.»

[25] «Du lyver,» siger Artur, og han blir rød og blek. «Ikke er du saa gammel, at du kunde kjende min far.» «Jeg kjendte ham bedre end nogen mand der lever,» svarer barnet, og Artur blir meget forbitret. Da gaar Merlin og kommer igjen som en gammel mand paa fire snese aar, og han spør Artur: «Hvi er I saa sorgfuld?» «For mange ting,» siger Artur, «vel maa jeg være sorgfuld og urolig. Ti her kom til mig et barn og talte om ting, som mig tyktes han ikke kunde vite om.» «Det var sandt endda,» siger Merlin, «hvad gutten sa.» «Jesus Krist,» siger Artur, «vær du mit skjold, ti nu har jeg visselig fortørnet Gud svarligen.» «Det er saa,» svarer den gamle mand, «ti du har sovet hos din egen søster. Og ved dig er hun nu med det barn, som skal vorde din banemand og ødelægge dette fagre rike, og for denne din synds skyld skal saa meget av det ædleste blod spildes, at Herrens engler i himmelen skal klage høit av ynke over det.» «Hvem er I,» siger Artur, «der tør bære mig slik tidende?» «Jeg er Merlin,» svarer den anden og staar der i sin egen skikkelse. «Det var mig, som talte til dig i det barns lignelse.»

Da forfærdedes Artur og sa: «Visselig har du underlige og ræddelige evner, og jeg vet, at du kjender mange ting, som er skjult for andres øine. Men før har du sagt mig, at jeg skulde dø i ærefuld strid?» «Spør om intet,» svarer Merlin, «men trøst dig. Gud er miskundelig: mindes det ord, at den har et langt liv for sig, hvis banemand endnu er ubaaren, og maa du endog lide den legemlige død for den dødelige synd dit kjød har syndet, saa undes [26] dig mange aar, og du kan vinde det evige liv i himmerike, Guds velbehag, og ære og ry paa jorden. Jeg har mere aarsak til at sørge end du, ti dig er eslet en fager død med Eskalibur, dit gode sverd i din

haand, men mig er eslet en elendig ende, ti jeg vet, at jeg skal sættes levende i jord.»

Nu red de tilbake til Karlion og talte om disse ting imens. Men hjemkommen byder kong Artur, at der skal straks gaa bud til Igerne, dronningen, «ti siger hun som I, da maa jeg tro det.»

Saa kom fru Igerne til Karlion i stor hast, og hun hadde med sig sin yngste datter, Morgan le Fay, den fagreste mø nogen kunde se for sine øine.

10. Om dronning Igerne.

Da dronningen steg frem i hallen, gik herr Ulfius hende imøte og ropte høit: «Se forrædersken! Visselig er I den falskeste moder, og I har forraadt eders egen søn og eders konge og nær forspildt hans liv.» «Var eders mund,» siger Artur, «hvadfor ord I utsiger!» «Det vet jeg vel,» svarer Ulfius, «og her er min hanske, la den mand, som vil tale imot mig, ta den op! Ti dronning Igerne alene er skyld i den store krig I har maattet føre, og al den trængsel og møie I maatte utstaa. Ti hadde hun villet kjendes ved eder den tid Otar Dragebane var ilive eller siden, da I kom til eders kongedømme, og hadde hun villet tale om eders byrd og hvis søn I er, da skulde visselig alle de, som har staat eder ^[27] imot, være faldt eder tilfote, og gjerne hadde de da hyldet eder som Engellands konge.»

Men dronning Igerne svarte og talte:

«Jeg er kun en kvinde og kan ikke rense mig i tvekamp mot herr Ulfius, uten nogen ridder vil anta sig min sak for Guds skyld og hans milde moders. Men I vet bedst, herr Ulfius, hvorlunde kong Otar kom til mig i Tintagel, min egen borg, i min kjære husbonds lignelse og avlet med mig et barn, tre timer efter min gode herres død. Og maanedsdagen derefter gav jeg mig i egteskap med ham, paa eders raad. Og det var paa Otars bud, at barnet blev git Merlin i vold straks det var født. Og alt jeg vet, er at jeg fødte kong Otar en søn, men de undte mig ikke at lægge ham til brystet eller kysse hans mund, før de tok det fra mig. Og aldrig fik jeg vite, hvor Merlin førte barnet hen, eller hans navn, saa jeg kunde ikke kjende ham. Ikke vet jeg om nogen kvinde uten vor naaderike frue og dronning, den hellige jomfru

Maria, der har fristet saa tung en sorg og elendighet som jeg.» Og hun graat bitterlig.

Da kysset herr Ulfius hendes hænder og sa: «Ikke I, frue, er at laste, men Merlin.» Og Merlin tok Arturs haand, leiet ham frem og sa: «Her ser I eders moder.» Og Artur tok sin mor Igerne i sine armer, og de kyssedes og graat sammen.

Siden herberget han hende paa det bedste og viste hende kongelig hæder med fester og en prægtig turnering.

11. Hvordan Artur fik slire til sit sverd.

[28] Nu hændte det en søndag efter messen, da Artur sat tilbords i hallen paa Karlion og hans mor ved hans høire side, men Morgan le Fay, kong¹¹ Uriens' dronning, ved hans venstre haand, og hans gjæve mænd og trofaste riddere sat rundt om ham, og væbnere og svender tjente for bordet – da kom en gylden hind flygtende ind i hallen, og den fulgte tredve røde hunder, der gav hals, men en snehvit tise hadde bitt sig fast i hindens bog. Tre ganger gik jagten rundt om bordet, saa flydde hinden ut igjen den vei hun var kommet, og hundene fulgte

Dette tyktes alle ridderne være et sælsomt eventyr, og de bad Artur vælge ut en av dem til at følge eventyret. Men kong Artur svarer, idag vil han selv ride ut og vinde den gyldne hind til sin mor fru Igerne og den hvite tise til sin søster Morgan. Saa svinger han sig paa sin hest, lar løse sine hunder, tolv sølvgraa mynder, og rider ind i skogen paa den kant han hører losen gaar. Og tre nætter og dage følger han hinden.

Men paa den fjerde dag kom han til en bæk, og ved den var opreist et telt, og foran teltet sat en ridder paa en gylden karmstol; ved hans side stod en prægtig dystløper bundet til et træ, og i træet hang ridderens lanse og skjold. Straks han saa Artur, sprang han i sadlen, tok skjold og lanse og red Artur imøte. «Nu maa du staa mig en dyst, ti her kommer ingen ridder forbi uten han maa dyste med mig.» «Men jeg følger den gyldne hind og den hvite tise,» siger Artur, «det er mit eventyr idag.»

[29] «Endda faar du møte mig,» siger ridderen av kilden, «ellers kalder jeg dig ræd for hver mand.» «Jeg har ingen lanse,» svarer Artur. «Det kan du faa av mig,» sa den fremmede og vinker paa sin svend; han bringer mange lanser frem, og Artur vælger sig en. Saa rider de sammen, og begge lanser splintres mot skjoldene i det første ridt. «Du dyster godt,» siger ridderen av kilden, «aldrig saa jeg saa ung en ridder sitte bedre i sadlen; la os prøve et ridt til.» Saa red de sammen tre ganger, men i det fjerde ridt fløi den fremmedes spær i splinter, og Artur støtte gjennom hans skjold og ind i hans side, saa lansens brast og odden sat i ridderens liv, men hest og mand styrtet til jorden.

Da sprang Artur av sadlen, og han var saare sorgfuld, ti han frygtet han hadde dræpt denne tapre og vaabendygtige mand, som han gjerne vilde tat levende. Saa løste han hjelmen av den andens hode, pustet ind i hans mund og næse og stillet blodet med stykker, som han skar av sin kappe. Snart aapnet ridderen av kilden sine øine, og spurte straks: «Sig mig eders navn, ti sandelig er I en ypperlig ridder, og gjerne gir jeg mig i eders hænder.» «Jeg er kong Artur,» svarer denne. Da blev den fremmede ridder glad; han het kong Pellinor av Wales, herr Lamoraks og herr Percivals far. Artur bød svenden føre sin herre til et kloster nær ved, og naar saaret var lægt, skulde kong Pellinor ride til Karlion og overgi sig i fru Igeres hænder; da vilde kong Artur hædre ham mellem sine ypperste riddere. Derpaa fôr Artur videre i hindens spor.

Mot kveld kom han til en sjø, og ved sjøen stod [30] et telt; foran teltet var der en opsadlet stridshingst, og i et træ hang et blodrødt skjold med en gylden hind malet oppaa. Men foran teltet laa alle kong Arturs mynder ihjelhugne. Og Artur blev vild som en bjørn, da han saa det, og red til træet, slog med skaftet av sin lanse paa skjoldet, saa det gungret, og straks kom en fuldt væbnet mand ut av teltet. «Er du den som har dræpt mine mynder,» spør Artur. «Jeg har saa,» svarer ridderen av det røde skjold, «de jaget paa min gyldne hind, som min frille, dronningen av Nordgalis, skjænkhet mig den dag jeg vandt hendes ære.» «Skam og skjendsel over dig,» mæler Artur, «som dræper umælende dyr, der ikke har gjort andet end de skulde. Du kunde biet og svalet din harme paa mig, en riddersmand og din like.» «Det kan jeg endda gjøre,» siger ridderen, svinger sig paa sin hest og griper spær og skjold. Og nu rider de mot hinanden med døn og gny, og Artur er saa forbitret og vild, at han kaster sin motstander av sadlen med det første lansestøt, og han springer fra sin hest, river ut sit sverd og vil gi den anden banehugg, endda han ber om naade.

«Du skal ingen naade faa,» siger kong Artur, «siden du saa uridderlig har myrdet en anden mands jagthunder; det var skam, skulde slik en undes riddersnavn og liv.»

Da staar Merlin ved Arturs side og holder hans haand. «Skam faar du selv,» siger han, «om du dræper en falden fiende, som ligger vergeløs i græsset. Selv er du uværdig til at bære riddersnavn, uten du hjælper ham op og byder ham vælge, om [31] han vil overgi sig paa de kaar du sætter ham, eller kjæmpe videre med dig tilfots og med sverdet.» Da gjør Artur efter Merlins ord, og den faldne ridder overgir sig; det vælger han. Men Artur sætter ham de kaar, at han skal ride til Karlion og overgi sig Morgan til fange, og han skal bære liket av en av Arturs mynder foran sig og en bak paa sin ryg. Ridderen av det røde skjold het Akkolon og var en jarl av Frankrike.

Nu gik Artur ind i teltet, tok den gyldne hind og den hvite tise, og hinden bandt han i et silkeskjerf, men tispens tok han paa armen, og slik mente han at føre dem hjem til Karlion.

Da saa Artur sig ut over sjøen, som var et stort og fagert vand, blankt som staal. Og han blev var en arm, klædt i hvit sindal, som kom op av vandet, og haanden holdt en slire, gylden og smykket med ædelstener, og svinget den tre ganger høit i luften. Og en fager jomfru vandret henover vandspeilet. Artur undredes saare. Men Merlin sa: «Aldrig har du hat slire til dit sverd Eskalibur, som du utdrog av stenen. Men denne jomfru vil dig vel og skjænker dig denne kostelige slire. Gaa i hin baat, som ligger her mellem sivene, ro ut og ta mot sliren.» Artur gjør saa og takker jomfruen meget.

Da han kom tilbake, sa Merlin: «Denne mø, hvis underbare fagerhet du nu har skuert, heter Ninien, sjøens frue. Under dette vand er et fjeld, og i fjeldet er der en guldsal; der bor tolv jomfruer, men fru Ninien er den fagreste og dronning over dem alle. Men hvad liker du nu bedst, sverdet eller sliren?» Da ler Artur hjertelig og svarer: «Sverdet.»

[32] «Du taler som en daare,» svarer Merlin; «ti vel er det et ypperlig sverd, dog kunde du endda faa dets make. Men sliren er slik, at naar du er omgjordet med den, kan intet vaaben drage blod av dig, om du end staar for de sværeste hugg.»

Derpaa red de hjem. Kong Artur gav den vidunderlige slire til sin søster Morgan, som han trodde allerbedst, og bad hende gjemme den. Ti han vilde ikke

bære den ved dystrikt eller naar han red paa eventyr, men kun naar hans rike trængtes av nød.

Nu var der mange, som undret sig over kong Artur, at han slik vilde vove sit eget liv paa eventyr, som han skulde været en menig, fattig ung ridder. Men alle gjæve riddere og lystige unge mænd likte vel at tjene under slik en konge.

12. Om kong Riens, det budskap han sendte til kong Artur, og hvordan Artur kom kong Ljodegran til undsætning.

Et aar som kong Artur feiret paaskefesten med sine riddere i Karlion, kom der sendebud til ham fra kong Riens, en stor og forfærdelig rise. Utsendingerne melder, at risen har overvundet de elleve konger, som stod kong Artur imot, og nu tjener de ham og hjælper ham at krige paa kong Ljodegrans rike. Og til tegn paa sin underkastelse har de sendt ham sit skjeg, avflaadd med skindet, og kong Riens har derav gjort sig en brem om sin kappe. Men, [33] siger sendebudene, han mangler endda et stykke øverst ved halsen, og Artur skal straks sende ham sit skjeg, avflaadd og vel garvet, ellers vil kong Riens drage ind i hans land, plyndre det og brænde op hvert hus og hver borg.

Der blir stort gny i hallen, mens sendebudene taler, men Artur byder sine mænd være stille, ti det lyster ham nok at høre dette bud tilende. Saa staar den unge konge op og mæler:

«Nu har vi hørt kong Riens budskap, og det tykkes mig saare forunderlig, ti det er vist de skammeligste og usleste ord der har været talt i en kristen konges hal. Men hør nu mit bud til kong Riens: Som I vel ser, er mit skjeg for ungt til at pryde nogens kappe. Og ikke underkaster jeg mig nogen konge eller fyrste, men ved Guds blod, som kjøpte mig, jeg vil se kong Riens underkaste sig og knæle for mig her i min hal, hvor dette bud er frembaaret, eller og vil jeg ha hans skjeg, men ikke er jeg saa grum, at jeg kræver det avflaadd; det maa vel bli paa hans hode; det vil jeg ha. Det hadde jeg tænkt, at disse elleve konger var modige riddere og værdige til den største hæder, men nu ser jeg de er ikke saa meget værd, som jeg trodde, og vi regner litet paa det, jeg og mine mænd, om vi skal møte dem alle og kong Riens

dertil. Og hils eders konge, at for sine æreløse ords skyld skal han gjøre mig bod paa sine knæ eller jeg vil ha hans hode.»

Nu sender kong Artur hærbud over hele sit rike, og hans fuldtro mænd kommer gladelig til ham med væbnere, svender, ryttere og fotfolk, og lystig, [34] som red de til lek og fest, stevner Artur med sine fylkinger mot kong Ljodegrans rike, Kameliard, ti Artur elsket inderlig kong Ljodegran, for han hadde været hans ven alle dage, siden først ung Artur vandt det vidunderlige sverd.

Saa blev der stor krig, slag og dræpning, da hærene støtte sammen; kong Artur støter selv den stygge rise kong Riens fra hesten, og han springer av sadlen for at møte sin fiende tilfots paa riddervis. Først hugger han med Eskalibur risen over ved knærne, ti saa ugudelig var kong Riens' legemsvekst, at først da kan Artur naa at slaa det stygge hode fra skuldrene. Der faldt de elleve konger, som hadde staat Artur imot, og siden hadde aldrig mere Artur krig i sit eget rike – før henimot sit livs ende, da den ulykkelige ufred kom paa med Lancelot og hans frænder og Mordreds svik.

Kong Artur lot de elleve konger begrave med kongelig hæder, og til jordefærden kom Margisa, kong Lots hustru, med sine fire sønner, men Mordred lot hun hjemme være, ti han var kun et spædt barn. Gavein, Gaheris, Gared og Agravein blev siden hos kong Artur, sin morbror. Men Artur lot gjøre en grav til hver av de elleve konger, og kong Lots i midten, noget ophøiet over de andre, og paa hver grav satte han et billede av bly og kobber, forgyldt med guld, av en konge, og hver konge bar i sin haand en vokskjerte. Den brandt ved Merlins kunst nat og dag uavladelig, men da Merlin blev borte, brandt den ikke længer.

Siden fôr Artur hjem med kong Ljodegran, og i forveien løp budbærere til Kameliards borg, at alt [35] kunde være beredt til fest, naar Artur kom. Saa da kong Artur red op mot borgen ved kong Ljodegrans side, var veien bredt med silke, og møer strødde blomster ut for dem, og i de grønne trær var ophængt gyldne bur med underlige fugler fra østerland, som sang og lekte for dem. Paa borgens taarner stod fruer og møer i krans, saa fagre som blomster paa trær, men Guniver, kong Ljodegrans datter, var rosen over dem alle, ti ingen kunde nævnes hendes like: hun hadde haar som spundet guld, og det rakte ned til hendes hæl, hendes øine var graa og spillende som en ædelfalks, halsen hadde hun saa hvit som hermelin, og kinder som de fagrester epler.

Der saa Artur hende første gang, og siden elsket han til sin død ikke anden kvinde.

Anden bok

1. Kong Artur tar til hustru Guniver, kong Ljodegrans datter av Kameliard, og faar i medgift Det runde Bord.

Nu stod det hen et aars tid, da begyndte kong Arturs jarler og riddere at trænge ind paa ham og sige, nu var det paa tide han tok sig en hustru. Og Merlin siger det samme: «Ti en konge av eders ry og magt og rigdom bør ikke være uten en dronning. Og er der nogen eders hu staar til?» Da svarer Artur: «Guniver, kong Ljodegrans datter, og ingen anden kvinde vil jeg ha uten hende.» «Det er saa,» siger Merlin, «at hun er uten like i legemsdeilighet, og klok er hun og vellært og høvisk. Endda var det bedre I hadde ikke sat eders hu til hende; da skulde jeg fundet eder en fager og dydefuld hustru, som kunde været eder til fryd og gammen og født eder sønner og døtre. Men Guniver, med al sin fagerhet, er gold, og lykke vil hun bringe eder litet av. Dog jeg vet vel det hjælper ikke at snakke for eder, ti unge mænd er ikke anderledes, men de vil ha den deres vilje er til.» «Det er sandt,» siger Artur og ler hjertelig.

[37] Saa fôr Merlin med stort og prægtig følge til Kameliard og beilet til kong Ljodegrans datter for Artur. Og Ljodegran tok vel mot utsendingerne og sa til Merlin: «Aldrig levet jeg gladere dag, ti større ære kunde ikke times min æt, end at Artur blir min maag. Og jeg skal gi min datter det i medgift, som jeg vet Artur vil like bedst av alt, ti land og gods har han selv nok av, ellers skulde alt mit være uspart for ham. Men jeg vil gi ham med fru Guniver Det runde Bord, som kong Otar Dragedræper skjænket mig engang; det er gjort i gamle dage av en fremmed paa disse øer, og han var av Josef av Arimatæas følge og hadde lært tømmermandshaandverket hos Josef av Nasaret, Vorherres fosterfar. Der er plads til et hundrede og femti riddere om det bord, men to smaasvender kan lettelig bære det paa sine skuldre.»

Saa blev Guniver den fagre i herlig følge ført til London og Det runde Bord med hende; aldrig var mand gladere end kong Artur, da han tok imot sin brud og den medgift hun bragte ham. Og kvelden før bryllupet kaaret han blandt sine ypperste

mænd Riddere av Det runde Bord, et hundrede og otte og tyve i tal; flere som var værdige til den hæder, hadde han ikke endda. Mellem disse var hans søstersønner Gavein, kong Lots ældste søn, og Ivein Hvithaand, kong Uriens søn av Gor.

Erkebispens av Canterborg indviet og signet alle sæter om bordet, før ridderne sattes deri, og da de hadde sittet der og nydt et maal og stod op, var der i hvert sæte skrevet med gylden skrift den ridders navn, som eiet det; og ingen mand visste, [38] hvo som hadde skrevet navnene. Men der var to og tyve sæter, som stod tomme, og i dem var ingen skrift uten i ett; paa det stod: «Dette skal kaldes Det farlige Sæte, og sætte sig ingen mand heri uten den, som Gud har kaaret til denne plads, eller han vil straks dø.» Da undredes alle saare som saa det, og Artur lot tildække Det farlige Sæte med et klæde av hvitt guldvirket fløil, og det stod slik tildækket, til herr Galahad kom og sat deri, hvorom siden skal fortællles i Den sjette bok, som er om Sanktgral.

Om morgenen derefter blev kong Artur og skjøn Guniver viet i Sankt Stefans kirke, og hun blev kronet til dronning, som de gamle bøker beretter. Og kong Artur elsket sin hustru over al maate.

2. Om Merlin og Ninien, sjøens frue.

Til Arturs bryllup kom ogsaa Ninien, jomfruen av sjøen, og han herberget hende paa det bedste og viste hende stor hæder, ti hun var hans fuldtro ven og hjalp ham alle hans livs dage. Men nu hændte det, at Merlin fattet elskov til hende, og han blev saa forblindet og vild, at han kunde aldrig la hende i fred, men fulgte efter hende, hvor hun færdedes, og vilde sove hos hende og lovet hende store og underlige ting, om hun vilde være ham til vilje. Og Ninien gav ham gode ord og hørte mildelig paa ham, til hun hadde lært av ham det hun lystet. Men siden talte hun om, at hun vilde fare til Brabant, ti der eiet hun en borg paa bunden [39] av en sjø, og Merlin gjorde sig rede til at følge hende.

Men forinden byder Merlin kong Artur farvel: «Ti nu ser I mig aldrig mere, og jeg vet vel, nu er det ute med mig, ti jeg skal sættes levende i jord. Bedre var det for eder, herre, at I mistet eders kongerike end mig og mine raad.» Saa fortæller han kongen mange underlige ting, som skal ske, og byder ham vogte vel paa det forunderlige sverd og sliren, ti den kvinde han tror allerbedst, skal svike ham med

den.¹² «Ak,» siger kongen, «hvordan kan jeg forstaa det, at I Merlin, som er visere end alle andre mænd paa jorden, I kan ikke hjælpe eder selv, endda I vet, hvad skjæbne truer eder?» «Nei,» siger Merlin, «nu er det min skjæbne, som ingen mand kan stride imot mere end mot døden.»

Saa reiste han med Sjøens frue til Brabant, men først lot hun ham sverge, han skulde aldrig ved trolddom søke at faa sin vilje med hende. Og i Brabant gjestet de kong Ban og saa hans dronning, en god og fager frue, med hendes sønner: den ældste var ung Lancelot, som var Niniens fostersøn. Ti den tid kong Bans frue første gang var i barnsnød, da laa hun ni døgn i den haardeste pine, og der var ingen prest eller frue i riket saa vis, at hun kunde hjælpes av dem. Da kom Sjøens frue dit, og hun gik ind til dronningen, og straks Ninien tok i hende med sine hænder, blev hun forløst, men intet menneske hadde nogentid set saa stort og skjønt et guttebarn. Kong Ban bød hende vælge sig til løn hvad hun vilde, var det end det halve ^[40] rike, men Ninien svarte: «Jeg begjærer ikke andet end dette: naar barnet er syv aar, skal I sætte ham ut i en baat paa sjøen, der min borg er under, da vil jeg ta ham ned til mig og fostre ham i syv aar, og det skal ikke vorde ham til skade.» Men gutten fik navn av Galahad ved daabens sten, og det var hans fostermor, som siden kaldte ham Lancelot av Sjøen.

Merlin saa vel, at ung Lancelot i skjønhet og vaabenfærdighet overgik alle andre ungersvender, men han visste ogsaa, at i en sak skulde Lancelot svike Artur, endda han i alt andet skulde være hans troeste mand. Derfor gjorde han det nødig, men saa avsyndig og rasende var han efter Ninien, at han skrev som hun bad, og sendte Lancelot til Engelland med brev til kong Artur, at denne skal slaa svenden til ridder og ta ham op i sin hird.

Siden drog Ninien fra kong Ban, og Merlin fulgte altid efter hende og vilde vinde hendes jomfrudom. Og nu hadde hun lært av ham alt hun vilde, og ledes ved ham og frygtet ham, fordi ordet gik, at djævelen hadde avlet ham. Saa tilslut, en gang Merlin viste hende et fjeld, hvori var skjult store skatter og underlige ting, fik hun ham lokket til at gaa ind i fjeldet, men siden lukket hun berget efter ham ved de kunster han selv hadde lært hende, og han kunde aldrig komme ut, trods al sin visdom. Og derefter fôr hun bort og lot ham sitte i berget.

3. Hvordan kong Artur, kong Uriens og herr Akkolon jaget en hjort og om deres underlige eventyr.

[41] En dag red kong Artur og mange av hans riddere paa jagt i en stor skog. Det hændte da, at kongen selv, kong Uriens og herr Akkolon fulgte en stor hjort, ti de tre hadde de bedste hester, og de jaget hjorten saa hidsig, at ut paa kvelden var de kommet mangfoldige mil bort fra følget, og deres hester styrtet tilslut og de stod uten hester paa et ensomt sted mellem høie, vilde fjeld og dypt ind i skogen, og mørket faldt brat. «Hvad skal vi nu gjøre,» siger Artur. «Vi faar vel gaa tilfots,» siger kong Uriens, «og se om vi kan finde et hus, hvor vi kan faa natteherberge.» Da de hadde gaat en stund, kom de til en stor sjø i skogen, og ved det lys, som endda laa paa vandet, blev de vår et litet skib, som seilet hurtig ind mot bredden og la sig indtil mellem sivene just der, hvor de stod. Men de kunde ikke øine folk paa skibet. «Gode herrer,» siger Artur, «la os gaa ned og se, hvad dette monne betyde; det er vist et eventyr.»

Da de kom ned til stranden, saa de, at skibet var helt omhængt og tjeldet med silke og sindal, og med en gang var der mere end hundrede fakler, som stod og brandt omkring rælingen, og de kunde ikke se, hvor de var kommet fra eller hvem som hadde tændt dem. Men midt paa skibet var der et telt av rødt fløil, og tolv møer i rike klær kom ut av teltet, hilste dem ved navn og bød dem stige ombord, saa skulde de faa nattely der. Kong [42] Artur takket dem høvisk. Og da de kom ind i teltet, var der duket et bord med den bedste og fineste mat og kostelige viner, og sølvskaaler og linduker bød møerne dem til haandtvæt. De undret sig storlig, ti aldrig hadde de spist saa god kveldsverd. Og derefter blev Artur ført til et kammer, hvor der stod opredd en seng saa prægtig, at han hadde aldrig set dens make, og kjerterne om sengen brandt paa kjertestikker av purt guld. Kong Uriens og jarl Akkolon blev ogsaa ført til kongelige, prægtige sovetelter. Men fordi de hadde redet saa haardt hele dagen og ætt og drukket saa godt til kvelds, gik de alle tre straks tilro og glemte at læse kveldsbøn eller signe sig med korssets tegn, før de sovnet. Og de sov tungt hele natten.

Men om morgenen vaaknet kong Uriens i sin egen seng paa Karlion, i sin hustru Morgans armer, endda han var sovnet ind om kvelden tre dagsreiser derfra. Saa han undredes meget. Og Artur vaaknet i et mørkt fængsel, og der var inde mere end tyve sorgfulde riddere, som jamret høit og klaget meget.

4. Hvordan Artur tok paa sig at kjæmpe for at bli utfridd av fængslet sammen med de sorgfulde riddere.

«Hvorfor jamrer I slik?» spør Artur. «Herre,» svarer de, «nogen av os har ligget i dette fængsel mere end syv aar. Og denne borgs herre heter herr Damas; det er den falskeste og usleste ridder [43] som lever, for han er elendig feig og svikefuld og gjerrig, men han har en yngre bror, som heter herr Onslak, og han er like saa god og gjæv en ridder, som herr Damas er æreløs og ussel. Herr Damas forholder ham hans fædrearv, saa han bor paa en ussel liten gaard her nær ved, og han har utfordret sin bror til tvekamp, saa Gud kan dømme dem imellem, men herr Damas tør ikke vaage sit eget skind i kampen; derfor søker han en ridder, som vil møte herr Onslak i hans sted, men ingen vil kjæmpe for slik en usling. Derfor ligger han paa lur med leiede svender og fanger riddere, som farer forbi paa noget eventyr, og stiller dem de kaar, enten vi vil kjæmpe mot herr Onslak eller sitte her i taarnet. Atten gode riddere har alt lidt hungersdøden i dette mørke hul, og du ser, at vi som er i live endda, kan neppe staa paa vore føtter, saa utsultet er vi. Men kjæmpe for herr Damas har endda ingen villet.»

Da siger Artur: «Hellere vil jeg kjæmpe end sulte ihjel her i dette rottehul.» Og om kvelden kom en jomfru og bragte fangerne nogen usle mugne skorper og vand i et grisetrug, men til Artur bringer hun noget likere føde, siden han endnu ikke har valgt, og hun siger ham herr Damas' vilkaar. «Mig synes jeg skulde kjende eder, fagre jomfru,» siger Artur, «har jeg ikke set eder tilforn i kong Arturs gaard?» «Nei,» siger jomfruen, «aldrig var jeg der.» Men hun løi, ti det var en av Morgan le Fays terner. «Hils din herre,» svarer Artur, «at jeg vil kjæmpe for ham, hvis han vil gi alle disse mine staldbrødre fri og pleie dem, til [44] de har faat igjen sin styrke, og gi dem tilbake sine vaaben og hester.»

Herr Damas blir overmaade glad, da han faar dette bud, og lover at opfylde Arturs krav, men Artur skal kjæmpe mot herr Onslak til det yderste. Dette sverger de begge paa kors og bok.

5. Hvorlunde herr Akkolon tok paa sig at kjæmpe mot Artur.

Og nu skal vi høre om herr Akkolon; da han vaaknet, laa han ved en bæk i skogen. Han blev saare forfærdet og siger: «Jesus hjælpe min herre kong Artur og kong Uriens; disse møer i skibet var vist djævler og ikke kvinder.» Da kom i det samme en dverg med flat næse og stor mund, hilste ham og ropte: «Vær hilset, herr Akkolon, min frue Morgan le Fay har sendt mig til eder. Og hun beder eder være ved godt mod, ti imorgen skal I kjæmpe med en fremmed ridder, og derfor sender hun eder Eskalibur, Arturs sverd og sliren og byder eder, for den elskovs skyld I har nydt av hende, kjæmpe til det yderste og ikke spare ridderen, men sende hende hans hode; da skal I smake slik elskov, som ingen ridder har visst av tilforn.» «Nu skjønner jeg,» svarer Akkolon, «dette er skedd ved hendes kunster, for denne kamps skyld.» «Det kan I vel vite,» svarer dvergen. «Hils min frue og hjertenskjær, fru Morgan, at jeg skal kjæmpe det bedste [45] jeg evner for hendes kjærlighets skyld,» siger ridderen, omfavner og kysser dvergen og gir ham guld.

Straks efter blir han vår en frue og tolv jomfruer, som gaar der i skogen og sanker lægeurter, mens nogen væbnere staar og holder deres hester. Han gaar hen til fruen, hilser høvisk og spør, hvor han monne være? Hun svarer det er hendes husbonds skog, og da hun skjønner ridderen er faret vild og kommet fra sit følge, byder hun ham med sig hjem. Og paa veien klager hun sin nød; det er herr Onslaks frue, og hendes husbond ligger syk og saaret, men nu har herr Damas sendt bud, at han har fundet en kjæmpe, og byder herr Onslak dyste med ham imorgen. Det vil herr Onslak, endda han er syk og saaret. Da tænker herr Akkolon det er denne kamp, som Morgan le Fay har ment, da hun sendte ham sverdet. Derfor tilbyder han herr Onslak at ride dysten for ham. Og herr Onslak og hans frue blir glad og takker ham meget.

6. Om kampen mellem Akkolon og Artur.

Aarle om morgenen efter messen møtes de to riddere paa en eng i skogen. Og meget folk fra landet omkring er kommet for at se paa tvekampen. Men just som Artur skal stige i sadlen, kommer en mø ridende, og Artur kjendte hende, hun var en av Morgans terner. Og møen rakte ham sverd og slire og sa: «Eders søster Morgan sender eder her Eskalibur for sin søsterlige kjærlighets skyld.» Artur blev glad og takket møen. Men [46] sverdet og sliren var falske og svikefulde, eftergjort med trolddomskunst.

Nu red Artur og Akkolon sammen, og de kjendte ikke hinanden, ti de bar herr Damas' og herr Onslaks rustninger. Artur støtte straks herr Akkolon av sadlen med sin lanse og sprang selv til jorden; saa kjæmpet de videre tilfots med sverdene. Og begge gav ypperlige hugg, men Artur blev saaret næsten ved hvert hugg, saa blodet fløt over kongens rustning og jorden gjordes rød omkring ham. Men Eskalibur bet ikke staal, som det pleiet, saa Artur blev saare forferdet og frygtet forræderi, ti det tyktes ham, at den andens sverd lignet mere Eskalibur, og herr Akkolon mistet ikke en draape blod. Derav blev han overmodig og dumdrstig, men Artur verget sig mandig, og ingen skjønnte paa ham, hvor stor pine han led av sine saar; alle som saa paa, mente de hadde aldrig set mand verge sig saa vel eller kjæmpe bedre. Og tilslut gav Artur den anden slikt et hugg paa hjelmen, at herr Akkolon hadde nær stuft overende. Men Arturs sverd brast sønder i hjaltet.

Da siger herr Akkolon: «Ridder, nu er du vaabenløs og ilde saaret, overgi dig!» «Nei,» svarer Artur, «jeg har lovet at kjæmpe til det sidste, og hellere vil jeg dø end leve overvunden; er jeg end vaabenløs, vil jeg ikke være æreløs, men det blir du, om du dræper mig nu jeg er uten sverd.» «For den saks skyld vil jeg ikke spare dig,» siger Akkolon, «overgi dig til mig, eller du er dødsens.» Og dermed løfter Artur skjoldet foran sig, slaar til herr Akkolon med hjaltet, saa han tørner tre skridt ^[47] tilbake og sverdet flyr ut av hans haand. Da var Artur litet sen, sprang frem og grep det, og han kjendte straks det var hans eget rette sverd. «Velkommen,» roper han og kysser det, «altfor længe var du fra mig, og svære saar har du voldt mig, men aldrig elsket jeg dig som nu.» Og han springer ind paa Akkolon, river til sig sliren, som henger ved hans side, og kaster den langt hen i marken.

«Nu skal du bøte,» roper Artur, «for den pine du har voldt mig, og alt det blod du har spildt fra mig, og for dine uridderlige ord nys.» Dermed fôr han ind paa herr Akkolon av al sin magt, kastet ham til jorden, rev hjelmen av ham og hugget ham i hodet, saa blodet sprutet fra mund og næse og ører. «Dræp mig,» siger herr Akkolon, «ti jeg kan ikke overgi mig; jeg har svoret ingen naade at gi eller ta i denne kamp. Saa gjør med mig, hvad I vil; Gud naade min sjæl.»

Da tyktes det Artur han skulde kjende den anden, og han mindes trolddommen paa skibet og sin søster Morgan le Fay og spør: «Ridder, for Jesu skyld sig mig eders navn og hvordan I fik dette sverd?» «Herre,» svarer den anden, «jeg heter Akkolon, en jarl av Frankrike, og dette sverd sendte mig Morgan le Fay, for det er mere end et aar siden hun blev min frille. Og ofte lovet hun mig dette sverd, om jeg dermed vilde dræpe hendes broder kong Artur, som hun hader over alle mænd paa

jorden, og om jeg vilde være hende til vilje i dette stykke, da lovet hun at undlive sin husbond og gjøre mig til konge i Engelland og Gor, og hun [48] skulde bli min dronning. Men endda jeg elsker hende inderlig, vilde jeg aldrig svike kong Artur, den gode og ædle herre. Men igaar sendte hun mig sverdet med sin dverg, fordi jeg skulde staa en dyst mot en ridder, som var sterkere og vaabendjervere end jeg selv er. Og nu er alt dette ute, siden jeg har banesaar; men sig mig nu eders navn og av hvis hird I er?»

Da slog Artur op sit hjelmgitter, og herr Akkolon ropte høit: «Fagre, gode herre forlat mig, ti jeg kjendte eder ikke!» «Herr Akkolon,» svarer Artur, «jeg forlater dig gjerne, ti jeg vet du siger sandt og visste ikke, hvem jeg var. Men ve vorde hende Morgan le Fay, min søster, som jeg æret og elsket mere end hele min slegt og trodde bedre end min egen hustru.»

Derefter dømte Artur mellem de to brødre og bød herr Damas gi herr Onslak hans fædrearv tilbake. «Men til tegn paa, at herr Onslak bøier sig for herr Damas, siden han er ældst og hans kjæmpe vandt striden, skal herr Onslak hvert aar i skat sende sin broder en ridehest. Men det skal være en valak, from og mild og ikke for ung, ti det passer bedre for herr Damas end en stridshingst.» Og han bød herr Damas holde sig rolig paa sin borg og aldrig mere uroe nogen ridder, men herr Onslak bød han drage til Karlion og gi sig fru Guniver tilfange, da vilde hun gjøre ham til sin ridder og gi ham den bedste velkomst. Saa blev herr Onslak ved kongens og dronningens gunst snart meget rikere end sin bror og en høit hædret og vidspurt mand.

Siden lot Artur sig og Akkolon bære til et [49] nonnekloster nær ved, og deres saar blev tvættet og stelt, men herr Akkolon døde paa den femte dag. Artur lot seks riddere bære liket paa en forgyldt baare til Morgan le Fay: «Hils hende, at jeg sender hende til gave det, som jeg vet hun mest elsker, og sig at jeg har mit sverd og sliren i mine egne hænder.»

7. Om Morgan le Fay.

Imens var Morgan le Fay viss paa, at nu var Artur død. Saa over middag, da hendes husbond kong Uriens laa og sov paa sengen i sit kammer, byder hun en av sine terner: «Nu ligger han saa tilpass, at jeg kan bli kvit den gamle mand. Led har jeg

været ved ham længe; gaa og hent mig hans sverd.» «O frue,» siger ternen, «det var stor synd at dræpe en gammel mand som sover.» «Det blir min sak,» siger dronningen, «hent straks sverdet, som jeg har sagt.» Da løp ternen til herr Iveins kammer, og han laa ogsaa og sov, men hun vækket ham: «Staa op, eders moder, min frue vil myrde eders fader kong Uriens mens han sover i sin seng, og hun har sendt mig for at hente et sverd.» «Vel,» svarer herr Ivein, «gjør som min moder har befalet dig.» Saa bragte ternen med skjælvende hænder sverdet til dronningen, og hun tok leende imot det, drog det av sliren og gik frem til sengen for at se, hvorlunde hun bedst skulde faa livet av sin gamle husbond. Men i det samme hun løftet sverdet, sprang herr Ivein frem og grep ^[50] om hendes armer: «Var du ikke min moder, jeg skulde slaa hodet av dig med dette samme sverd. De siger djævelen avlet Merlin, men jeg maa visselig sige en djævel bar mig i sit liv og fødte mig.» Og herr Ivein graat bitterlig av skam og harme. «Kjæreste min søn,» siger Morgan, «spar mig, ti Satan fristet mig; aldrig skal jeg gjøre slikt igjen. Spar mit liv, og ti med dette for min æres skyld.» «Jeg skal spare dig,» siger Ivein, «paa det vilkaar, at du aldrig forsøker slikt igjen.» «Nei søn,» siger hun og sverger dyrt derpaa.

Nu kom tidender til Morgan, at Akkolon var død og Artur hadde faat sit sverd igjen. Og da hun saa Akkolons lik, var hendes hjerte nær ved at briste, men hun skjulte det saa vel, at intet menneske saa nogen sorg paa hende. Og fordi hun frygtet for sit liv, naar Artur kom tilbake, gik hun straks til dronning Guniver og bad om orlov, at hun maatte faa reise hjem til sit eget rike. «Men vil I da ikke bie, til eders broder kommer tilbake,» siger dronningen og undrer sig meget. «Jeg kan ikke bie,» siger Morgan, «jeg har faat slike tidender, at jeg maa haste og ile.» «Vel, kjære søster, far med Gud, naar I vil,» svarer dronningen.

Saa fôr Morgan fra Karlion før daggry. Og om kvelden kom hun til det kloster, hvor Artur laa. Nonnerne kjendte hende og lot hende gaa ind til kongen. Der laa Artur og sov med sverdet hos sig i sengen, saa hun kunde ikke faa det uten at vække ham, men sliren stjal hun og fôr ^[53] hastig bort. Artur blev harm, da han vaaknet og savnet sliren, og nonnerne siger hans søster har været her, og ^[51] de turde ikke negte hende at se ham, siden de vet, hvor høit han elsker hende. Saa sendte Artur herr Onslak efter hende. Men da Morgan saa hun blev forfulgt, svor hun: «Hvad som end blir av mig, sliren skal min broder aldrig faa igjen.» Og hun kastet den ut i en sjø; den var tung av guld og dyre stener og sank straks. Derefter, da hun kom til en fjeldkløft fuld av store stenblokker, skapte hun sig og sit følge om til sten. Da kong Artur og hans folk kom til fjelddalen, kunde de kjende Morgan og hendes følge i stenene, og Artur siger: «Her kan vi se Guds hevn,» og han sørget over sin søster endda.

Men ikke før var de redet bort, saa skapte dronningen sig og sine mænd tilbage igjen i kjød og blod, og hun lo og spottet med dem over Artur, som hadde ynket hende og sørget.

Siden red de videre, og paa veien møtte de en ridder, som førte en anden bakbundet med sig. «Herre,» siger Morgan, «hvad har denne ridder forbrudt, og hvad vil I gjøre med ham?» «Frue,» svarer ridderen, «jeg tok ham, som han laa med min hustru, og jeg vil drukne ham her i sjøen; siden skal hun dø.» «Det vil jeg aldrig taale,» mæler Morgan i stor vrede, «at en ridder skal myrdes slik, fordi han tjener og elsker skjønne fruer, helst naar de har slike gamle stygge egteherrer som I er.» Saa lot hun sine mænd befri den unge ridder, men bakbinde den gamle og drukne ham i sjøen. Siden sendte Morgan den unge ridder til kong Artur med bud og hilsen, at nu stod det vel til med hende og han maatte ikke sørge mere for sin [52] søster, ti hun sat trygt paa sin faste borg i Gor, og ikke hadde hun nødig at frygte nogen mand, saalænge hun kunde skape folk til sten foruten andre kunster, som hun gjerne skulde vise sin dyrebare bror. «Jaja,» siger kong Artur, «hun er mig en god søster; hils hende og sig, at nu har jeg vel forstaat, hvor godt hun under mig.»

Men kongens riddere harmedes meget, da de hørte om Arturs eventyr, og de svor, at skedde der hende hendes ret, burde fru Morgan le Fay brændes paa baal.

Da kom om en tid en jomfru til Karlion med bud og hilsen til kong Artur fra Morgan le Fay, at nu angret hun inderlig sin adfærd og bad sin bror om tilgivelse for alt hun hadde gjort ham imot; det vilde hun bøte for saa haardt, som kongen tyktes retfærdig. Og til tegn paa sin kjærlighet sendte hun ham en kappe, som var saa utsydd med guld og dyre stener, at den kunde staa alene; ingen mand hadde set saa skjønt et plagg. Kong Artur likte kappen vel, men han sa litet.

Da kom Ninien, sjøens frue, ridende tilgaards i stor hast og hun sprang av sadlen, løp ind for kongen og ropte høit: «Herre, rør ikke kappen og la ingen mand av eders røre den, førend hun, som har bragt den hit, har prøvet den paa sig.» «Jomfru,» siger kongen da til sin søsters bud, «den kappen I har bragt, vil jeg først se paa eder.» Morgans terne begyndte at blegne og skjælte, men sa: «Ak nei, ilde vilde det sømme sig, om jeg, en tjenestemø, skulde bære en konges kappe.» «Ved mit hode,» svarer Artur, «I skal bære den, før jeg eller nogen [53] mand av mine tar den paa sin bak.» Saa tvang han hende dertil med draget sverd, og straks hun fik kappen over sig, faldt hun død ned og brandt til kul.

8. Om Pelleas og Ettard.

Nu var kong Artur saa harm paa sin falske søster, at han vilde ikke tro andet end hun hadde raadet sig med nogen mand, sin husbond eller sin søn. Men han sa til sin maag kong Uriens: «Jeg vet av det herr Akkolon sa, før han døde, at din dydefulde frue og min gode søster Morgan stod dig efter livet saavel som mig, saa jeg tænker neppe du har kjendt hendes svikefulde raad. Men orm kryper av ormegg, og din søn Ivein har vel visst, hvad hans mor hadde isinde.»

Da blev herr Ivein forbitret, for han hadde løftet sverd mot sin egen mor den tid han fik vite om hendes falskhet, og han red straks bort fra Karlion i stor vrede. Og da herr Gavein hørte, at kongen hadde drevet herr Ivein fra sig med uretfærdige og vanærende ord, sprang han op fra bordet og ropte: «Har kongen jaget mit søskendebarn, da har han jaget mig med det samme,» og han løp ut av hallen. Hans bror Gaheris sa det samme. Og de gik til sit kammer, klædte sig, fandt sine hester og red efter herr Ivein. De naadde ham snart igjen, og siden det var tidlig paa sommeren og fuglene sang og vildtet sprang og skogen stod i fagreste blomstring, saa glemte de tre ungersvender snart sin harme [54] og sorg og red gladelig gjennom skogen med skjemt og sang og bad til Gud og Vorfrue de maatte møte mange eventyr og vinde ry og ære.

Mot kveld hørte de en klokke ringe; de red efter lyden og kom til en kirke ved en kilde i skogen, fra den gik der tre stier ind i tykningen. De besluttet da næste morgen at drage hver sin vei og sov om natten hos eneboeren, men næste morgen, før sol stod op, bød de tre venner hinanden farvel, stevnet møte ved denne kirke søndag før pinse næste aar, og saa red herr Gavein mot øst, herr Ivein mot nord og Gaheris mot vest. Men her skal kun fortelles om herr Gavein, hvordan han vel fandt eventyr, men liten hæder ved det.

Han red den dag tilende gjennom tyk og mørk skog; der var høit fjeld og store sjøer, men ikke spor til folk. Om natten sov han under et trø, svøpt i sin kappe. Men da han red videre næste dag, kom han om en stund til en lysning i skogen, og der saa han et underlig syn. Ti han saa en ridder tilhest, som verget sig alene mot ti. Og han som kjæmpet alene, var saa fager og velbygget og sterk og vaabendjerv en mand, at det tyktes Gavein han skulde let kunne vinde paa alle de andre. Men da han hadde kjæmpet en stund, lot han sig godvillig – saa syntes det for herr Gavein – kaste av sadlen, overmande og avvæbne. Og de ti riddere bandt hans hænder paa hans ryg, trødde et rep om hans føtter, og mens nogen holdt ridderens hest ved bigslet, tok andre og knyttet dens halehaar om ridderens hals. Slik førte de ham

bort paa den usleste og skammeligste maate. Herr Gavein ^[55] undredes usigelig, og da han blev vår en gammel munk, som kom ut av skogen, red han bort til ham og spurte: «Fromme fader, hvad betyder dette underlige syn jeg her har set?»

«Fagre søn,» siger munken, «det vil jeg ikke dølge for eder. Vid da, at den skjønnne, modige og vaabendjerne ridder, som I saa kjæmpe alene mot ti, heter herr Pelleas, og han er den ædleste og dueligste mand som lever. Men her er en mø i vort land, og hendes navn er Ettard, fager at se paa, av god byrd og passelig rik, men endda er her mangan baade frue og mø, som kan nævnes hendes like i alle stykker og vel saa det. Men herr Pelleas har sat hele sin hu til hende, og ifjor var her turnering og dystridt. Da kom alle riddere, fruer og møer fra denne kant av landet, og ridderne dystet i tre dage. Herr Pelleas vandt prisen, som var et ypperlig sverd og en krans av guld, men guldkransen skulde ridderen gi til den frue, som tyktes ham fagrest og fortrinligst av alle. Og herr Pelleas gav kransen til jomfru Ettard og bad om at faa bære hendes ærme paa sin hjelm; da vilde han være hendes ridder og kjæmpe alle kampe til hendes ære, og elske hende alene til sin død. Men saa forunderlig stolt og hovmodig er denne mø, at hun vilde intet høre paa herr Pelleas' ord, men viste ham fra sig med spot og haan, endda alle mennesker lastet hende, og fruer langt fagrere og mægtigere end hun er, sa de vilde gjerne være herr Pelleas til vilje i alle ting, gad han saasandt bare spørre om deres gunst. Men herr Pelleas' sind er vendt til Ettard alene, og han holder til sin meste tid her ^[56] like ved hendes land, ti hun eier den borg I ser over skogtopperne histhenne, men herr Pelleas pleier at søke sig herberg i vort kloster her nær ved. Og hver uke sender jomfruen ti riddere av sit følge ut for at kjæmpe mot ham, og naar han har verget sig mot dem en tid, lar han sig godvillig fange og binde, ti kun paa den maate kan han faa se et glimt av møen. Og hun befaler sine mænd, at de skal føre herr Pelleas frem for hende med skam og beskjæmmelse, sommetider bundet til hestens hale eller under hestens buk eller ridende baklængs, og hun spotter og haaner ham, ti hun vil faa ham til at holde op med sin beiling og fare fra hendes land. Men herr Pelleas taaler det alt bare for at faa se sin elskede en eneste stund.»

«Ved Jesus,» siger herr Gavein, «jeg ynkes over denne mand, og det harmer mig, at nogen frue handler slik med en tapper og trofast ridder.» Dermed red han frem mot den borg, som munken hadde vist ham over skogen. Da han kom dit, saa han, at vindebroen blev firet ned og herr Pelleas kom ridende ut av borgen, men han vred sine hænder og var saa sorgfuld, at han neppe kunde holde sig i sadlen, og han klaget bitterlig. Herr Gavein red ham imøte, hilste høvisk og sa: «Gode ædle herre, sig mig, hvi sørger I saa saare? Sandelig, jeg sverger ved min kristelige tro, jeg ønsker at jeg kunde hjelpe eder.»

«Herre,» spør herr Pelleas, «hvem er I og hvor kommer I fra?» «Jeg kommer fra Karlion,» svarer den anden, «jeg er kong Arturs ridder og hans [57] søstersøn. Gavein heter jeg, og min far var kong Lot av Orknøy.»

«Mit navn er herr Pelleas av Øen,» siger denne, «jeg er herre over gods og land, men sikkert er jeg født i en usalig time. Aldrig hadde jeg hu til mø eller frue, før jeg saa hende, som eier denne borg.» Og han fortæller nu Gavein det, som munken hadde berettet. «Og jeg taaler skam og beskjæmmelse, slik som I har set idag, fordi det er den eneste maate, hvorpaa jeg kan faa se hende. Gjerne skulde jeg ligge alle mit livs dage i jomfruens fangetaarn, og taale den haardeste tvang og pine, maatte jeg bare se hende hver dag, ti jeg elsker hende saa inderlig og trofast, at jeg kan ikke andet end tænke, hendes sind maa mildnes tilslut. Men hun under mig aldrig at mæle et ord derom, for naar jeg vil tale til møen, byder hun straks sine mænd at føre mig ut av borgen.»

«Herre,» siger Gavein, «jeg ynkes inderlig over eder, og gjerne vilde jeg hjelpe eder til at vinde møens kjærlighet. Og vil I trøste eder til mig, da skal vi bytte hest og harnisk, og jeg vil ride til denne frues borg og sige, at jeg har fældet eder i tvekamp. Og naar hun hører I er død, vil hun sikkert mindes eders troskap og sørge over eders kjærlighet, som hun har mistet. Og da vil jeg tale eders sak.»

«Ædle herre,» svarer herr Pelleas, «siden I er kong Arturs ridder av Det runde Bord og hans nære frænde, da vet jeg jo, I vil visselig ikke svike mig. Og maa Gud lønne eder, at I vil hjelpe mig, ti jeg kan det aldrig.»

[58] Saa byttet herr Pelleas og herr Gavein hest, harnisk og alle klædningsstykker. Kun sine sverd byttet de ikke. Og de svor hinanden troskap ved Kristi kors, omfavnet og kysset hinanden som brødre. Siden bad herr Gavein herr Pelleas vente sig der paa engen og lovet at være tilbake til vespertid. Derpaa red han fra ham.

Nu laa herr Pelleas under et trø og ventet, men herr Gavein kom ikke tilbake den kveld. Og han kom heller ikke den næste dag, og herr Pelleas led slik av angst og sorg og uro, at hjertet nær hadde bristet i hans liv. Og da det led over middagstid den tredje dag og herr Gavein endda ikke kom tilbake, kunde han ikke bære sin uro længer, men han red op til borgen. Det var mai maaned, og veiret var fagert, og herr Pelleas saa, at der var opreist telter i rosenlunden under borgmuren. Han bandt da hesten ved et trø og gik ind i lunden. Og i det første telt han kom til, laa nogen av Ettards riddere og sov, og i det næste telt laa hendes tjenestemøer. Men tilslut kom han til et telt, som var større og fagrere end de andre, og det stod litt avsides inde i lunden. Og da han løftet teppet fra teltdøren, saa han en seng, og paa

den laa herr Gavein og Ettard; de sov fast og holdt armene om hinanden, og deres klær laa paa jorden foran leiet.

Og mens herr Pelleas stod der og saa paa dem, tyktes det ham underlig, at han ikke faldt død ned av sorg og forbitrelse. Og først tænkte han, at han vilde dræpe dem begge. Men han besindet sig og sa til sig selv: «Visselig er denne ridder falskere end nogen mand, som har levet paa jorden, siden [59] Judas som sveg Vor Frelser. Men var han end aldrig saa falsk, ikke vil jeg dræpe ham, mens han er nøken, vaabenløs og sovende, ti da forspilder jeg min egen ridderære, og andet eier jeg nu ikke paa jorden.» Saa gik han ut av teltet og bort.

Men da han hadde gaat et stykke, blev hans harme saa brændende, at han var nær ved at kvæles. Og han tænkte: «Jeg vil allikevel hevne mig og dræpe dem begge.» Og han gik tilbake til teltet, og da han saa paa de to, som sov i hinandens favn, drog han ut sit sverd, men det syntes ham som det sukket i hans haand. Og solen, som stod høit paa himmelen endda, skinnet i den nøkne klinge, og herr Pelleas tænkte ved sig selv: «Dette mit riddersverd er blankt og purt som en ung jomfrus ære – skulde jeg nu skjende det med blod av en mensvoren ridder og hans skjøge.»

Da la han det nøkne sverd tvers over de to i sengen, saa varsomt at ikke de vaaknet ved det. Og han gik sagte ut av teltet, gjennom rosenlunden og dit hans hest stod bunden. Saa red han tilbake til klostret, kaldte paa sine riddere og svender og bød dem følge sig tilbake til hans egen borg.

Der delte han ut sit gods og sine klenodier mellem sine mænd, takket dem for deres troskap, og bad dem leve vel: «ti nu har jeg fanget min helsot,» siger han, «og Gud vet jeg længes inderlig efter at fare fra denne verden. Men naar jeg er død, da skal I skjære hjertet ut av mit bryst og lægge det mellem disse to sølvskaaler og bringe det til Ettard den fagre, som jeg elsket. Og sig hende, at I bærer hende et bæger til, som hun har skjænket [60] fuldt saa mangen gang baade av søtt og bittert, og gladelig har jeg drukket alt, som hun undte mig det. Men nu er kalken sprungen, for tilslut faldt der i den en draape av falsk og troløs gift.»

Og derefter gik herr Pelleas ind i sit kammer, avførte sig sine klær og la sig i sengen med ansigtet vendt mot væggen. Og i tre døgn laa han slik, spiste ikke, drak ikke, ikke sov han og ikke mælte han et ord, men bare ventet paa døden.

Men da herr Gavein og jomfru Ettard vaaknet, fandt de det nøkne sverd over sig i sengen. Og Ettard kjendte det, at det var herr Pelleas' sverd.

«Jesus, herre,» roper hun høit, «nu frygter jeg I har forraadt mig, ti I sa mig, I hadde fældet herr Pelleas i tvekamp og I var klædt i hans rustning, men I bar ikke hans sverd, og nu er det kommet hit, mens vi sov sammen, og jeg frygter svare, at I har løiet for mig og herr Pelleas er ikke død.»

Men herr Gavein var ilde ved av skam og anger, og han svarte hende i stor vrede: «Sandelig, Ettard frue, litet var I værd den gode og ædle ridder herr Pelleas' kjærlighet. Ti I tok mot mig med fryd og glæde, da I trodde jeg var hans banemand, og I lot mig straks se eders sind og vilje, saa jeg glemte min ridderære, og nu er jeg beskjemmet, slik at jeg aldrig kan avtvætte min skam.»

«I siger sandt,» svarer fruen, «ikke var jeg værd denne ypperlige og høviske ridders kjærlighet, og han var en bedre og ridderligere mand end I nogentid blir. Ellers hadde vi nu begge været døde, ti jeg forstaar, at herr Pelleas har selv lagt dette sverd [61] her i sengen hos os. Og ve mig, at han ikke undlivet mig og eder, ti nu har jeg bortskjænket mit dyreste smykke og bortkastet min jomfrudom, som jeg aldrig kan faa tilbake, til en æreløs ridder, der sviker baade mand og mø.»

Og slik vekslet disse to, der nylig hadde hvilet i hinandens armer med kys, kjærtegn, legems vellyst og søt tale, de bitreste og mest hadefulde ord. Saa endes ofte deres venskap, der har pleiet syndig og kjødelig elskov, siger den gamle franske bok.

Nu red herr Gavein sorgfuld bort fra dette land, og han søkte til et kloster, hvor han skriftet og hørte messen. Der blev han næsten et aar tilende, til det var den tid han skulde møte sine fæller herr Ivein og herr Gaheris hos eneboeren, søndag før pinsefesten.

Men jomfru Ettard klædte sig i fattige og ydmyge klær, som det sømmer sig et bondebarn at bære, og hun gik paa sin fot til herr Pelleas' borg. Og hun gik til ridderens kammer og stod for hans seng og mælte:

«Herr Pelleas, ædle, gode og kjære herre, jeg beder og besværger eder for Hans skyld, som kjøpte os alle med sit blod, og for Hans rene og skjære moders skyld, at I avlater at sørge og græmme eder for mig, ti I vet nu, det er jeg ikke værd. Men jeg beder eder for Guds miskundhets skyld og fordi I er ædel og dydefuld fremfor andre mænd, at I vil unde mig at bli her paa eders borg som den ringeste terne og gaa eders tjenestemøer tilhaande med det haardeste og groveste arbeide i [62] eders hus, og jeg vil gjøre det gladelig, ti nu da det er forsilde, ser jeg vel, at I er den ædleste og bedste og mest værdige at elske.»

Men herr Pelleas vendte sit ansigt mot væggen og svarte hende aldrig et ord. Og hun sat dag og nat foran hans seng og graat bitterlig.

Men paa den tredje dag tren den fagreste mø ind i kammeret; det var Ninien, sjøens frue, og hun sa:

«Ikke vil jeg taale, at trofast kjærlighet skal ende denne ridders liv saa elendig.» Saa kastet hun en trolddom over herr Pelleas' seng, og han faldt i søt søvn. Og da han vaaknet og saa de to fruer ved sengen, da hilste han Ninien høvisk og med glæde, men han saa paa fru Ettard og spurte: «Hvem er denne tjenestemø! Og hvad gjør hun her i mit kammer?» Og han kunde ikke mindes han hadde set hende før.

Da sa Sjøens frue, at hun var kommet for at føre ham til Karlion. Herr Pelleas stod op og han var karsk og glad, han klædte sig i sine bedste klær, lot sadle sin hest og bød svendene følge efter med telt og klenodier. Saa red han bort med Ninien og var hos hende et aar omkring, men til pinsefesten førte hun ham til kong Artur i Karlion. Siden han hadde vist sig i ridderspil og dystridt som en ypperlig ridder, gav kong Artur ham et sæte ved Det runde Bord, ti der var just tre sæter ledige.

Men endda herr Pelleas intet mindtes av sin handel med Gavein og ganske hadde glemt Ettard ^[63] ved Niniens kunst, saa likte han aldrig Gavein. Men Sjøens frue gjorde venskap mellem ham og Lancelot, sin fostersøn, og vilde aldrig tilstede, at de dystet mot hinanden. Og Pelleas var Niniens elsker til sin død, og saa siges der, at efter slaget paa Barhams bakker, hvor Artur og hele hans ridderskap fandt døden ved Mordreds svik, førte Ninien Pelleas saaret til Avalons ø, og der levet han med hende i herlighet og fryd siden.

Men fru Ettard døde av sorg.

Og herr Ivein og herr Gaheris vendte tilbake paa pinseaften et aar derefter; de hadde hat mange farlige og fagre eventyr, saa de vandt stort ry derved, og kong Artur og dronning Guniver glædedes derved.

Tredje bok

1. Om keiser Lucius' sendebud.

Nu hvilte kong Artur efter sine haarde kampe, og landet nød fred, men han og hans riddere forlystet sig med eventyr, dystridt og gjestebud for kongens venner, forbundsfæller og underkonger. Da kom tolv sendebud fra keiser Lucius av Rom til Engelland.

Kong Artur tok imot dem, sittende i høisætet i sin hal, og hans fagre unge dronning sat ved hans side, men omkring ham stod hans underkonger, jarler, baroner og riddere av Det runde Bord. Sendebudene var gamle, hvithaarede mænd, og de bar grener av oljetrær i sine hænder til tegn paa, at de kom med bud. De hilser Artur og taler slik:

«Keiser Lucius, den vældige herre over det romerske rike og øverste av jordens fyrster, hilser dig, kong Artur av Engelland og byder dig hylde ham som din overherre og sende ham den skat, som din far og andre konger av Engelland før dig har betalt til Rom, siden dette land først blev overvundet og erobret av den værdige og vældige fyrste Julius Cæsar, som var den første keiser av Rom. Og [65] negter du at lyde hans bud og begjæring, da vid, at han vil føre krig paa dine lande og tugte dig og dit folk slik, at det skal spørres viden om, og der skal staa skræk av det til evig tid, paa det at andre folk og konger kan vorde advaret og vite, at litet godt kommer der av at negte skat og lydighet til det berømmelige Rom, som hersker over hele verdens runde skive.»

Nu fôr mange av de yngste riddere op og ropte, at sendebudene skulde straks ihjelslaaes, ti det var skjendsel for nogen engelsk ridder at taale slike ord talt i kongshallen. Men Artur byder dem tie og siger, at hver den er dødens mand, som vover at krænke sendebudene i ord eller gjerning. Men sendebudene svarer han, at han vil raade sig med sine mænd, og han lar dem føre tilbake til herberget i prægtig optog, og paa kongens bud skal de bevertes paa det bedste, og intet være uspart for dem: «ti enten vi liker deres bud eller ikke, faar vi ikke glemme vor ære.»

Saa raadet Artur med sine mænd. Og herr Kador av Kornbretland talte først: «Herre konge, jeg liker romernes bud hjertelig vel, ti nu har vi altfor længe ligget ledige og levet gode dage, men jeg trøster mig til det, at I vil føre Rom krig paa, og vi skal vinde ny ære og berømmelse ved det.» Da ropte alle Arturs underkonger og riddere, at dette var vel talt.

Artur lot da sendebudene føre frem for sig den næste dag, og talte slik til dem:

«I ædle herrer og senatorer av Rom, hils eders herre keiseren, at jeg agter intet paa hans bud og [66] befalinger, og ikke vet jeg av nogen anden overherre i verden end Krist min frelser, og ingen konge eller keiser paa jorden svarer jeg skat eller told. Ikke er det slik længer, at Engelland staar under Rom, men Rom blev erobret av Belinus og Brennus, engelske konger, og av Konstantin, den hellige Helenes søn, og hun var min frændekone. Derfor kræver jeg at nævnes romersk keiser, ti det har jeg arveret til, og negter Rom at hylde mig som overherre og svare mig skat, da er det min faste vilje at gaa med mine hære mot Rom og tugte det med al magt og styrke og bøie det under mig.»

Derefter bød han sin skatmester skjænke sendebudene guld og ædelstener, klær, hester og vaaben, og herr Kador fulgte dem med hæder gjennom landet til sjøstranden, der de hadde sit skib liggende.

Da keiser Lucius hørte det svar sendebudene bragte, blev han baade forundret og harm. Men sendebudene siger:

«Nu venter os visselig den haardeste dyst vi nogetid har maattet utstaa. Ti denne konge er ulik alle andre, og vi frygter det var i en ond stund I fik isinde at kræve skat av ham, for nu er det hans forsæt at erobre Rom. Og ingen anden fyrste eller konge kan lignedes med Artur; han er den fagreste mand og den forfærdeligste i strid, hans fiender skjælver for hans aasyn. Og hans hird er den prægtigste i verden; vi saa ham paa nytaarsdag i al hans kongelige pragt. Ni konger aat ved hans bord og kaldte ham sin overherre, og hver en ridder i hans gaard ligner en fyrste. Det venter vi, at han vil lægge under sig den hele jord, og endda er den [67] liten for hans høie mod. Saa det er vort raad, at I straks lar besætte alle veier over fjeld og myrer ind i dette land og alle sjøsteder, og samle den største hær I kan faa sammen, fra alle eders riker og forbundsfæller.»

Da samlet Lucius en vældig hær, fra Aleksandria, India, Armenia, fra Elam og Erithrea, fra Arabia, Egypt, Damaskus og Damietta, Tarsus, Tyrkiet, Pontus og Pampylia, Syria og Galatia, Kalabria, Katania, Portugal og Spanjeland. Mere end

seksten konger kom med sine hære, og til livvakt hadde Lucius leiet femten riser, som var avlet av djævler; de skulde gaa i brodden foran Lucius' merke og bryte Arturs fylkinger.

Saa fôr hærene ut av Rom og over fjeldet, herjet alt land frem til Køl'n, der de indtok borgen og la igjen i den en besætning av tre hundrede blaamænd eller hedninger. Og nu brøt Lucius ind i Flandern og Frankrike; der herjet han og plyndret i de lande, som kong Artur hadde tat fra kong Claudas.

2. Om kong Artur, hvordan han dræpte en forfærdelig rise, som bodde paa Sankt Mikals berg i Frankrike.

Imens har kong Artur samlet en herlig hær av Engelland, Irland, Skotland, Wales og Kornbretland. Hans frænde herr Kador av Kornbretland skal bli tilbake med saa meget folk som trænges for at holde [68] Engelland mot fiender, og vogte fru Guniver saa vel som var hun hans egen datter. Og da Artur byder sin dronning levvel, da graater hun i hans armer og sørger slik over sin husbond, som skal fare langt fra hende og vove livet, at hendes møer bærer hende daanet ind paa en seng.

Siden fôr kongen og hans hær til sjøstranden, gaar ombord i skibene og seiler over vandet til Frankrike, utallige skibe, galeier, kogger og dromunder. Og i Frankrike møter dem ved stranden kong Ban og kong Bors, hans trofaste vaabenbrødre, med store hære av ryttere og fotfolk.

Men da det spørres i landet, at disse tre konger ligger i leir ved stranden, kommer der en gammel hvit bonde til Artur. Og han melder ham om en ræddelig stor og fæl rise, som er i bygden, og han har myrdet, ihjelslaat og opætt utallige mennesker – i syv aar har han ikke smakt anden kveldsmat end uskyldige børn, saa nu er der snart ikke flere børn igjen, hverken ringe eller rike folks. «Og idag tok han vor hertugs frue, mens hun red gjennom landet med stort følge, og førte hende til sin hule for at ligge med hende, og mere end femti mænd fulgte efter, men de kunde ikke frelse hende. Og saa ræddelig skrek og jamret hun i hulen, at han har vist dræpt hende, mens han handlet med hende efter sin skammelige lyst. Det var din frænde hertug Hervels hustru, derfor ber vi dig, om du er saa djerv en ridder, som folk siger, at du hevner denne frues død og skiller os alle ved risen.» «Ak,» svarer Artur, «nu skulde jeg gjerne git mit halve rike, om jeg kunde frelst hende;

det vil harme mig til min [69] dødsdag, at ikke jeg kom hit før. Er her nogen mand, som kan vise mig, hvor risen bor?» «Herre,» svarer bonden, «ser I de to store baal histoppe i fjeldet? Der kan I finde ham, og mere av guld og skatter end jeg tænker der findes i Engelland og Frankrike tilsammen.»

Nu kaldte kongen til sig i sit telt herr Kei og herr Bediver, og han bød dem hemmelig sadle tre hester og følge ham efter aftensang paa en pilgrimsfærd til Sankt Mikals berg. Og saasnart det tok til at mørkne, red de til foten av fjeldet; der bød Artur sine staldrødre vente og ta vare paa hans hest, ti op i berget vilde han gaa alene. Saa gik han videre tilfots, og om en stund kom han til et baal; der sat en sorgfuld enke, som graat og vred sine hænder over en nygravet grav. Artur hilste hende og spurte, hvi hun klaget saa ilde. «Ridder,» svarer hun, «tal sagte, for her er en djævel like ved, og hører han dig, saa kommer han farende og river dig istykker. Ulykkelig er du, som har vovet dig hit til dette fjeld, for ingen mand har endnu kunnet staa sig mot denne djævel. Og hun, som ligger her, var min fosterdatter, den fagreste frue i verden, hertug Hervels hustru, som risen myrdet idag, da han voldtok og sønderrev hende.» «Frue,» siger kongen, «jeg kommer fra kong Arturs hird, og kongen har budt mig frelse folket her i landet fra dette udyr.» «Det er der ikke stor hjælp i,» siger fruen, «det var bedre du hadde bragt ham Arturs dronning, fru Guniver; hende vil han heller ha end hele Frankrike. Vogt dig vel og kom ham ikke for nær; femten konger har han alt overvundet, og de sendte ham [70] nu til jul en kappe, utsydd med deres skjeg og dyre stener, for at han skulde unde dem og deres land fred. Men vil du se ham, saa sitter han histhenne ved den store varmen og venter paa sin kveldsmat.» «Jaja,» svarer Artur, «jeg faar gaa kongens erende, hvad du saa siger.»

Dermed gik han frem til en fjeldknaus, saa han kunde se risen, men han korset sig og bad Gud være sit skjold, for styggere syn hadde han aldrig set. Ti der sat denne djævlesøn ved baalet, bukseløs var han og bakte sine brede og laadne lænder, mens han gnog paa et mandelaar. Foran ham hang en gryte over ilden; jomfruhjerter spækket med mandler kokte i vin og honning, men paa tre spid var tolv nyfødte børn sat op som kyllinger, og tre fagre jomfruer stod og vendte spiddene over varmen og graat ynkelig imens, ti de skulde være ham til vilje, naar han gik tilsengs; saa skulde fire fagre blomster skjendes og miste livet paa en dag for hans skjendige krops uterlighets skyld. Og denne rise var femten favner høi, fet som et svin og fuld av vorter paa skindet som en padde; han hadde flat næse og mund som en flyndre, smaa og røde øine, og hans haar var mange alen langt og floket sammen som et teppe; det dækket mest hans stygge øiesyn.

Da kong Artur saa de uskyldige smaabørn, som var saa elendig myrdet, da tyktes det ham hans hjerte maatte briste av sorg og ynk. Men saa drog han ut sit blanke sverd, rystet det mot risen og ropte med høi røst:

«Se dig om, du laadne og lidderlige udyr og storæter; nu skal det hevnes paa din uterlige krop, de [71] fagre fruer og møer, som er omkommet for din lysts skyld, og de unge, uskyldige børn, som du har mættet din buk med. Nu være han mit skjold, som verger alverden, saa skal du faa en skammelig død, og djævelen din sjæl, som han eier med rette.»

Risen glor op med røde øine og aapen mund; mandekjødet hænger i trevler mellem hans gule tænder; ikke skjønner han endda rettelig kongens ord.

«Op med dig, fraadser, vær ikke sen, saa skal du faa se det du aldrig før saa,» siger kongen lystig, «den mand, som ikke er ræd dig!»

Da brøler storæteren stygt og reiser sig; han griper en stor klubbe av jern, og paa stygge, flate føtter labber han mot kongen; fortere end nogen mand skulde tro, der ser hans ilde skabning, er han ved Arturs side og slaar ham med klubben over hjelmen, saa kronringen omkring brister og falder av i to stykker. Da griner risen stygt, og de tre jomfruer falder ned paa knæ, rækker sine hænder mot himmelen og ber den rike Krist skjærme Artur. Og kongen vakler først ved slaget, men siden løper han tre steg bakover, svinger sit sverd, saa det lyner, og hugger risen under knærne, og hans ben gaar av som kornstraa for ljaeen.

«Du er saa styg paa veksten,» mæler Artur, «nu har jeg hjulpet litt paa din fars gjerning, og du er mere passelig skapt for en ridder at slaas med; bi litt, saa naar jeg vel snart at ramme halsen din.»

Denne gang rakte hans sverd risen i navlen, og han hugger nedover, saa blod og tarmen render utover hjaltet og paa kongens hænder og armer; han [72] kløver i to fraadserens buk og det, som er nedenfor. Da kaster risen klubben, griper og klemmer kongen i lange, laadne armer og vil knuse hans ribben. Og de velter om paa siden, men Artur bryter og bender, saa de ruller; snart er den ene øverst og snart den anden; sidstpaa ruller de utover fjeldet, og Gud hjelper saa trofast, at Artur faar fri en haand, drager sin dolk og støter den i risen mange ganger, mens de triller, og tilslut er de trillet ned til det sted, der Kei og Bediver staar og holder hestene. Ridderne springer til og løser kongen ut av risens favn. Og da han har faat pusten igjen, og de ser han er ikke meget skadet, falder de paa knæ og takker Gud

med høi røst. Og herr Kei, den lystige ridder, ler saa han slaar sig paa knærne, mens han roper:

«Vel har vor herre Artur faret paa sin pilgrimsfærd; her bringer han os den helgens lik, som dette fjeld huset. Nu er det vel eders agt at skjænke denne værdige en sølvkiste og bygge en kirke over ham! Ved Mikal, ser de slik ut, de hellige der tjener Vorherre i himmelen, da vil nødig jeg dit – ikke har jeg flydd fra nogen hær endda, men de himmelske hærskarer vilde vist skræmme mig.»

Da ler kong Artur og herr Bediver, saa de maa sætte sig i græsset, og Artur siger: «Saa er det, jeg har fundet den helgen jeg fôr at søke. Nu vil vi avhugge hans hode og sende det til hertug Havel; sikkert er det den helligdom, der nu bedst kan trøste og hjælpe ham.»

Men da det spurtes, at nu er risen død, da kommer folk ilende fra alle kanter, og de takker Artur ^[73] paa sine bare knær. Artur svarer mildelig og kristelig: «Takker Gud og ikke et menneske; ikke var dette et verk, som mand kunde fuldbyrde uten Guds naade, eller et under av hans moder, som er mild mot menneskene alle.»

Derpaa byder han, at der skal bygges en kirke paa berget paa det sted, hvor han først saa risen; der ligger endnu Arturs sverd og skjold, og skjoldet skal hænges op i kirken, og de uskyldige myrdede børn og alle menneskeben, som ligger igjen i fjeldet, skal sættes i en muret grav i koret. Men risens hode, ben og krop skal hænges i en jerngalge paa skibsbroen i Barflet by. Og alt gullet og sølvet og skattene efter ham skal deles i to deler, en til kirken og en til fattige folk i landet. Selv vilde kongen ikke beholde andet end risens klubbe og kappe.

3. Om den store krig mellem kong Artur og keiser Lucius.

Nu drog kong Artur med sine hære sydover til Burgund, ti han hadde spurt, at keiser Lucius var trængt ind i dette land, herjet det og ihjelslaat meget folk, og nu laa han i leir med en umaadelig hær, baade ryttere og fotfolk, i en borg, som heter Sessonie, og den ligger i en dal.

Da lot kong Artur sin hær dele sig i fire flokker, og herr Boudvin førte en del utenom dalen, saa den kunde trænge ind fra syd, og to deler bød han ^[74] gaa op paa

aaserne, saa de kunde falde ned i dalen fra siderne, men han selv red ind fra nord. Saa nu var keiser Lucius helt kringosat og kunde ikke undfly, men Arturs og hans forbundsfællers merker blev ført imot ham fra alle kanter, og lurernes blodige blaast bares over dalen, saa fjeldene bivret og brast ved det. Da blev det største og blodigste slag, og romerne kjæmpet mandig, men litet kunde de staa sig mot briterhæren. Og selv var Artur altid der, hvor striden var hetest; da flammet hans sverd Eskalibur, og hvor hans mænd trængtes haardest, dit sprængte kongen straks og hjalp dem med vældige hugg og muntre manddomsord. Og hver en ridder av Det runde Bord fristet ligne kongen av al magt; herr Pelleas og herr Gavein kjæmper side om side som to brødre, herr Kei holder sig altid tæt ved Arturs side, og møter med skjold og sverd mangan romer, som stevner mot hans konge; han gir herr Kaianus, keiserens søn, banesaar, og hugger sultanen av Syria, en navnsput hedensk fyrste, saa haardt et hugg, at blaamandens hode ryker langt av led. Paa denne dag viser ung Lancelot og hans søskendebarn, herr Bors av Ganis, først tilfulde sin manddom, fagrere end tilforn.

Tilslut blir Artur var, hvor keiseren selv, Lucius, strider og gjør briterne stor trængsel. Da roper han høit hans navn, keiseren hører det, og de to høvdinger stevner sammen. Og længe kjæmper de, men tilslut hugger Lucius til Artur over hjelmen og gir ham et svært saar. Men Artur løfter Eskalibur og kløver Lucius fra issen til brystbenet, og keiseren falder død ned.

[75] Da griper romerne paa flugt, siden det spørres, at keiseren er død, og Artur sætter efter dem. Saa er da seiren hans, og av Lucius' hær er mere end hundrede tusen mand faldne.

Siden lar Artur valen avsøke, hærfang opsamle, men likene begrave, og han byder, hver død skal jordes sømmelig efter sin rang, som den kan skjønnes av klær og vaaben. Men de saarede skal læger og kloke nonner ta vare paa, og ikke skal salver og latverger spares hverken for ven eller fiende, ridder eller bonde. Saa rider han dit, hvor keiser Lucius ligger død med kongerne av Egypten og Erithrea, to tapre riddere, og sultanen av Syrien og sytten andre konger fra fjerne og underlige riker, dertil seksti senatorer av Rom.

Alle disse lik byder kongen skal tvættes og indsmøres med urter og salver, saa de hverken kan raatne eller stinke. Siden blir de svøpt i lin og lagt i kiste av bly; derover breddes tepper av guldmor, og øverst lægges deres bannere, skjolder og vaaben, saa det kan kjendes, hvilken mand som ligger i hver kiste. Derefter byder han de senatorer og riddere av Rom, som han har fanget levende, træde frem for sig, og han taler slik til dem:

«Er det saa, at det lyster eder at vinde livet, da byder jeg eder at føre disse lik til Romaborg og bringe dem for Podestaen eller den øverste høvding der i byen, vise ham disse brever fra mig og melde, at snart skal jeg selv med min hær drage ind i byen. Og nu tænker jeg vel Rom skal vogte sig for at kræve skat av mig en anden gang. Og hils Podestaen og raadet og senatet, at jeg sender [76] disse lik, og er de ikke fornøiet med denne skat, da skal jeg vel betale mere, naar jeg kommer dit selv, men ingen anden slags skat skylder eller betaler jeg noget rike eller nogen fyrste paa jorden.»

4. Om en kamp mellem herr Gavein og herr Priamus, en blaamand, som siden blev en kristen ridder.

Nu drog Artur med sin hær sydover og ind i Lombardi, og overalt underkastet landet sig kongen. Siden fôr han gennem Toskanien, og der kom han til en by, som ikke vilde overgi sig til ham, da beleiret han den, men bymændene verget sig tappert. Mens Artur laa der, blev det knapt med kjød for hæren. Da kaldte han til sig en ridder, som het herr Florent, bød ham ta med sig herr Gavein, herr Visthard, kapteinen av Kardiff og andre riddere, for der var store skoger like ved byen, og der laa mange blaamænd eller sarasener med store drifter av okser, sauer, gjeter og svin, saa om han kunde faa tat slagtedyrl derfra, skulde hæren ikke mangle kjød.

Ridderne red da ut om kvelden, og da de kom til en eng i utkanten av skogen, blev de enige om at raste der natten over. Men aarle om morgenen den næste dag tok Gavein lønlig sin hest og red alene ind i skogen, ti altid lystet det ham at søke eventyr. Og snart blev han vår¹⁴ en ridder, som red langsomt frem langs kanten av en aas, og han hadde ikke andet følge end en ung væbner, som bar hans [77] lanse. Denne ridder var klædt i sølvrustning, og hans skjold var gyldent med tre røde griffer paa. Herr Gavein fælder straks sin lanse og rider frem mot ridderen. «Hvad vil du her?» spør den fremmede, «ikke skal du finde bytte, om det er slikt du søker; enten gi dig tilfange eller fly.» «Aldrig har jeg lært at fly,» svarer Gavein, «ta din lanse og møt mig, ellers gaar det dig værre.»

De rendte da mot hinanden av al sin magt, og drev gjennom skjoldene ind i skuldrene paa hinanden. Og derefter drog de sine sverd og hugget, saa gnisterne fløi av hjelmene. Og de ler høit av glæde imens over dette møte i den lystige morgenstund, ti de var begge unge og modige riddere. Men tilslut hugger Gavein til

ridderen av de tre griffer, saa hans gode sverd Galatin gaar gjennom brynje og brystplate, og den fremmede segner av sadlen. Men herr Gavein selv bløder av svære saar. «Du har vundet paa mig,» siger den fremmede, «og jeg paa dig, ti ingen bartskjær i Bretland eller Burgund kan stille dit blod, som nu rinder over dine gode vaaben, de bedste jeg har set en mand bære.» «Ikke skal jeg graate fordi,» svarer Gavein, «min herre har saa fager en ridderskare, at han vil ikke savne mig. Men endda kunde du vel sige mig, er der hverken mand eller kvinde, som kan læge mine saar?» «Ingen,» svarer ridderen, som ligger paa græsset, «uten jeg, for der er trolddomsmagt i mit sverd. Men jeg skal hjelpe dig, om du vil hjelpe mig, – længe har jeg længtet efter at vorde kristnet og lære den sande Gud at kjende; døden frygter jeg litet, men vilde like himmerike bedre end helvede, [78] naar jeg skal fare til mit sidste herberg. Kan du vise mig den rette vei, skal jeg hele dine saar.» «Gud hjelpe mig,» svarer Gavein og springer av sadlen; han griper den fremmedes haand, «at jeg maa faa naaden og føre saa fager en fange for hans trone. Kom, kjære broder min, saa vil vi straks søke Vor herre Jesus og hans milde moder. Sig mig dit navn, at vi straks kan læse et Credo sammen.» «Ven,» svarer den anden, «jeg heter Priamus, og min far er en hedensk konge av Hektors og Aleksanders æt, men min mor er av hertug Josvas slegt. Men sig mig, hvem du er – ti aldrig fandt jeg min likemand, før jeg møtte dig.» «Ved Jesus,» siger Gavein, «ikke tænker du vel jeg er nogen ridder av Arturs følge, ti vid vel, at der er ikke en mand av dem alle, som nogentid blev overvunden. Men jeg er opfødt i hans gaard og passet hans hunder. Og nu til jul gjorde han mig til svend og gav mig sadel og hest og hundrede pund sølv, som er intet for ham, fast det er en stor sum for en ringe dreng i mine kaar. Om Gud vil, da skal min gode herre vel hjelpe mig videre frem.» «Aldrig fik jeg værre tidende,» siger herr Priamus, «har en hundredreng kastet mig av sadlen! Men enten du er ridder eller svend, saa nævn dit navn, ti du skal likefuldt være min gudfar og føre mig til daaben.» «Ved Vor Frue,» siger Gavein og ler, «I er bedre kristen end jeg, ti eders ydmyghet er større end min. Men nu vil jeg sige eder sandheten, jeg er Gavein, Arturs søstersøn, og en kongssøn av Orknøy.» Da svarer herr Priamus, at nu var han gladere end om Paris det rike og hele Provences land var budt ham [79] til gave. Saa kyssedes de to gjæve riddere, og broderlig hjalp de hinanden av med sine rustninger; derved fløt blodet rikelig av de svære saar. Men herr Priamus tok en flaske av sin væbners hænder; i den var vand fra de fire floder, som springer ut i Paradis. Og straks han hadde tvættet herr Gaveins saar og sine egne dermed, var de begge hele og karske. Siden lot de sine hester græsse i engen, mens de hvilte sig i skyggen og talte skjemtstomt og venlig sammen, og herr Priamus' væbner tjente dem med mat og vin.

Saa tok herr Priamus sin forgyldte lur og blaaste paa sine folk. Han bød dem drive alle flokkene av kvæg, som gik i skogen, til Arturs leir og skjænke kongen det hele. Derpaa red han selv dit ved herr Gaveins side, og Artur tok imot ham med stor glæde. Samme kveld blev han undervist i kristendom av erkebispem, som døpte ham næste morgen. Artur selv bød til at være herr Priamus' gudfar, men herr Priamus svarer, at det er bestemt saa imellem dem, at Gavein skal følge ham til daabens brønd, og derfor blev det slik.

5. Artur blir keiser av Rom.

Nu lar Artur fylde gravene og sætte stormstiger til murene paa denne by, der længe har trodset ham, og tar den med stormende haand. Hertugen over byen fanger han og skikker til Paris, men han lyser fred over fruene og møer – den mand er dødsens, [80] der krænker nogen kvinde eller plyndrer nogen borgers hus. Men av hertugens og riddernes paladser lar han bortta sølv og guld; dog skal overalt saa meget lades tilbake, at hertuginde og fruene kan holde sig og sine børn sømmelig efter rang og stand.

Og da borgerne i Milano hører, at denne by er indtat, skikker de sendebud til Artur med stadens nøkler. Likesaa gjør borgerne i Pavia og Petersant. Spoleto og Viterbo tar Artur med storm, og nu rykker han ind i Viskontis dal, det rike vinland, og rider mot Rom. Da kommer kardinaler og senatorer imot ham, falder ham tilfote og ber om fred. Artur svarer, at fred vil han unde dem, hvis de vil hylde ham og krone ham til keiser. Saa sker, og juledag blir kong Artur kronet til keiser av Rom i Sankt Peters dom av pavens egne hænder.

Siden blev han i Rom nogen tid og holdt Det runde Bord der. Han satte sine jarler og riddere til at herske over de lande han hadde erobret. Og han byder en og hver styre retfærdig, verge enkers og faderløses gods, og strengelig staa paa den hellige kirkes ret og være dens tjeneres tjener. Derefter fôr han hjem over land og sjø, til han kom til Dovers by. Der møtte ham dronning Guniver, hans fagre frue, og der var stor glæde i borg og by, at kong Artur var vendt hjem igjen til Engelland.

Fjerde bok

1. Hvorlunde herr Lancelot og herr Lionel red ut paa eventyr.

Nu er der stor gammen og glæde i Engelland; kong Artur sitter vidspurt paa sin borg og holder Det runde Bord; om ham er samlet den fagreste ridderskare, som verden nogentid har set. Men den ypperste er Lancelot av Sjøen, ti ingen er hans like hverken ved dystridt og lek eller i kamp paa liv og død. Men enten det er lek eller kamp, saa øver han hver en vaabendaad til dronning Gunivers ære. Og hun hædrer ham fremfor alle andre riddere.

Saa red herr Lancelot sig ut paa en fager maidag, og hans søskendebarn herr Lionel var med ham. De fôr gjennom en dyp skog, og ved middagstid, da dagen gjordes het, kom de til en grøn eng. Der stod i skogbrynet en fager apall, og træet var saa fuldt av blomster, at der var tæt skygge under. Saa siger Lancelot til sin frænde: «La os raste der i skyggen, ti der er svalt og liflig duft; ikke kan jeg mindes jeg var saa søvntung paa syv aar, som jeg er idag.» De binder da sine hester ved et træ, [82] gaar og legger sig ind under apalltræet, og herr Lancelot tar hjelmen av og sovner straks. Men Lionel sitter og vaaker og støtter sig til sit sverd.

Om en stund ser han tre riddere, som rider gjennom engen saa fort deres hester kan fly, og efter dem følger en ensom ridder, men det tyktes herr Lionel han hadde aldrig set saa stor og sterk og velrustet mand. Snart har han tat igjen den første av de tre riddere, og han strækker ham til jorden med ett slag. Og likesaa gjør han med den anden og den tredje. Saa løfter han op alle de tre riddere, der ligger i græsset, og binder dem haardt med deres egne hestetømmer og lar dem løpe ved sin sadelbue.

Da stod herr Lionel op, løste sin hest saa sagte han kunde, for ikke at vække Lancelot, og han red efter hin ridder, som hadde vundet paa de tre, bød ham snu og dyste med sig. Og den fremmede ridder red mot Lionel, saa det bar i græsset med baade hest og mand. Saa bandt han ogsaa herr Lionel og førte sine fire fanger til en

stor borg, der var omsat med dype graver og prydet med høie taarner. Foran vindebroen stod der en stor ek, og paa den hang mange ridderes skjold og et stort kobberbækken. Ridderen hængte ogsaa Lionels og de tre andre ridderes skjold paa eken, men fangerne lot han klæ nøkne og pisket dem med tornegrener, og siden kastet han dem i et taarn, hvor der laa mange sorgfulde riddere.

2. Hvordan fire dronninger fandt Lancelot sovende under et apalltræ.

[83] Imens laa herr Lancelot under apallen og sov. Og da skyggerne tok til at længes, kom fire dronninger ridende gjennem engen, og de red paa hvite muldyr, og fire riddere holdt en pell av grøn silke paa gyldne lanser over dem, saa solen ikke skulde brænde de fire fagre fruer. Og som de red, saa hørte de en hingst vrinske, og da blir de vår⁴⁵ den unge ridder, som sover under træet, i skinnende rustning og med hjelmen liggende i græsset hos sig. Da rider de frem og kjender herr Lancelot paa hans fagre haar. Og straks begynder de at trætte om, hvem der skal sove med ham inat. «Derom kan vi siden bli enige,» siger Morgan le Fay, «ti nu skal jeg kaste en trolddom over ham, saa han skal sove i seks timer, og føre ham til min borg; naar han vaakner, la ham da vælge, hvem av os han vil elske.»

Saa kastet de trolddom over Lancelot og lot ham bære til Morgans borg; der lagdes han i et koldt kammer, og ved aftenstid sendte de en jomfru til ham med kveldsmat. Da var trolddommen forbi, og møen hilste ham og spurte, hvor han monne lide. «Ilde,» svarer Lancelot, «ti jeg vet ikke, hvordan jeg er kommet hit i dette kammer, uten det er med trolddom.» «Herre,» siger møen, «maatte I lide vel! Og er I saa gjæv en ridder, som folk siger, da skal jeg tale mere til eder om alt dette imorgen.» Lancelot takket hende, og hun bød ham farvel. Saa laa [84] han alene, til morgenen grydde, og undret sig over, hvad disse hændelser monne betyde.

Men saa saare det tok til at bli lyst, kom de fire dronninger i sine fagreste klædebon og bød ham godmorgen. Han hilste dem høvisk. Da siger de:

«Herr ridder, vid vel, at du er vor fange og vi kjender dig, du er Lancelot av Sjøen, kong Bans søn. Og vi har ført dig hit, fordi du er den skjønneste mand, som lever, og du er dronning Gunivers elsker. Men nu vil vi ikke hun skal nyde dig

længer og du ikke hende, men vi vil eie dig selv, og du kan vælge, hvem av os du vil ha til frille. Jeg er Morgan le Fay, og her er dronningen av Nordgalis, dronningen av Estland og dronningen av Syderøerne. Og saa fagre kvinder er vi alle, at vi har ikke nødigt at tigge om elskov – vælg nu, hvem av os du vil tjene, saa vil vi unde hende at eie dig i fred for os andre.»

«Det er haarde kaar,» svarer Lancelot, «men jeg vil heller dø her i dette fængsel og bevare min ære end bole med troldheksler og djævelens tjenestemøer, ti andet er I ikke. Og det I sa om min frue, fru Guniver, var jeg fri, da skulde jeg trøste mig til at møte hver mand eller ridder, som I vil føre i marken mot mig, og kjæmpe med ham, og vidne, at hun er sin husbond saa tro som nogen hustru i kristenheten.» «Er det saa,» svarer dronningerne, «at du vraker os alle fire?» «Saa hjælpe mig Gud,» siger Lancelot, «ikke vil jeg eie nogen av eder.» Dronningerne gik bort, og Lancelot blev alene tilbake i stor angst og sorg.

3. Hvordan jomfruen frelste herr Lancelot

[85] Ved middagstid kom den unge jomfru til Lancelot med mat og spurte, hvordan det gik ham. «Aldrig var jeg saa ilde ute,» svarer han, «det vet hver mand, at jeg er ikke feig, men jeg tør sige uten at blues, at jeg er saare ræd for disse troldkvinder, ti mot slike kan en ærlig ridder ikke kjæmpe.» «I maa vel være ræd,» siger møen, «nu er de rasende, fordi I vil ikke være dem til vilje og har vraket dem. Men vil I la mig raade, skal jeg nok hjelpe eder av denne nød, og I kan trøstig ta mot min hjelp; jeg vil eder hverken synd eller skam, men I skal bare love mig at kjæmpe i min fars flok ved den turnering han skal holde mot kongen av Nordgalis næste torsdag.» «Skjønne jomfru,» svarer Lancelot og ler hjertelig, «slik tjeneste gjør jeg eder hjertelig gjerne, og jeg skal kjæmpe for eders far og eder selv i saa mange turneringer eder lyster av al mit legems magt og færdighet. Men hvem er eders far?» «Jeg er datter til kong Bagdemagus,» siger møen, «han som falskelig blev beskyldt og beskjemmet ved turneringen paa Karlion sidst paaske.» «Jeg mindes ham vel,» svarer Lancelot, «og gjerne hjelper jeg saa god og modig en mand.» Møen takker ham og ber ham holde sig rede ved midnatstid, da skal hun komme og fri ham ut av fængslet. Saa om natten kom hun og førte Lancelot ut av seksten laaste dører, bragte ham hans vaaben og rustning og leiet ham ind i skogen, der hans hest stod bunden. Møen bad ham nu møte sig næste onsdag i et

hvitbrødrekloster, [86] som laa i en skog ti mil borte, der vilde han finde hende og kong Bagdemagus. Saa svinger Lancelot sig i sadlen, bøier sig og kysser jomfruens kind, mens han siger: «Gud lønne eder, min skjønne veninde, og hjælpe mig at tjene vel eder og eders gode far.» Og han rider ind i skogen.

4. Om turneringen.

Nu var Lancelot alene i skogen med sin hest og sin hund, og forlystet sig med jagten en uke tilende; derefter red han til klostret. Og da kong Bagdemagus' datter hørte den store hest paa fliserne i klostergaarden, kastet hun sin søm, løp til vinduet og hilste herr Lancelot med sine fagre, hvite hænder. Hun bød sin fars svender føre hans hest til stalden, men selv gik hun ut til ridderen, leiet ham ved haanden til et prægtig kammer, og selv tok hun hans vaaben, løste brynjen av ham og gav ham en sid kjortel av hvit silke, utsydd med roser og hjorter, saa han kunde være sømmelig klædt til kveldsbordet. Siden hentet hun sin far, og kong Bagdemagus var saare glad for Lancelots komme. Men da Lancelot hørte, at der var tre riddere av Det runde Bord, som vilde kjæmpe for kongen av Nordgalis, da lo han hjertelig, og bad kong Bagdemagus skaffe sig en hvit rustning og et blankt skjold uten billede eller merke, og utvælge to av sine bedste riddere og gi ogsaa dem hvite rustninger og blankt skjold. «Saa vil vi holde os bakerst, til dysten [87] blir hetest. Men la ikke Artursridderne faa nys om, at jeg kjæmper i eders flok.»

Næste morgen efter messen red de til engen, hvor dysten skulde staa, og rundt om engen var der telter og bænker for folk, som vilde se paa. Da rykket kongen av Nordgalis i marken med otte snese hjelmer; Arturs tre riddere red for sig selv. Saa kom kong Bagdemagus ridende ind med sit følge; det var fire snese hjelmer. De fældet sine lanser og tørnet mot hinanden med stort gny, og i det første ridt de red sammen, mistet kong Bagdemagus tolv riddere, men kongen av Nordgalis syv. Og kong Bagdemagus' flok blev drevet helt tilbake til skranken.

Da sprængte Lancelot med fældet lanse ind i den tætteste kamp. Og han fældet straks fem riddere til jorden, og tre av dem brøt ryggen. «Der kommer en gast, som duer litt,» siger herr Mador de la Porte til sine folk, «ham vil jeg møte.» Men herr Lancelot kastet ham av sadlen, saa Madors skulder gik av led. «Saa faar jeg friste,» siger Mordred, men han splintrer sin lanse mot Lancelots bryst og faar et støt selv, saa bukjorden brister paa hans sadel og han selv falder over hestens bak; hans

hjelm borer sig ned i bakken, og han hadde nær brukket nakken. Men herr Gahalantin og herr Lancelot splintrer begge sine spær, da de møtes; saa drager de sverdene og skifter vældige hugg, men tilsidst render blodet ut av næse og mund paa herr Gahalantin, og han segner av hesten. Men Lancelot faar en frisk lanse av en væbner, og med den fælder han seksten riddere, og ikke en av dem kunde [88] mere føre vaaben den dag. Og da den lanse er brutt, faar Lancelot en ny og fælder endda tolv riddere; to av dem brøt nakken, og tre var helseløse altid siden. Saa vilde kongen av Nordgalis ikke dyste længer, og kong Bagdemagus hadde vundet prisen.

Siden fulgte Lancelot med kong Bagdemagus og hans datter hjem, og de drak og skjemtet og gjorde sig glade den kveld. Men om morgenen bød Lancelot dem farvel, ti han vilde lete efter herr Lionel, som var kommet bort fra ham, mens han sov under apallen. Saa tok han kjærlig avsked med kongen og kongsdatteren, og lovet møen, at trængte hun nogentid en ridder, da skulde han altid være rede til at kjæmpe for hende. Derefter red han bort.

5. Om Lancelot og herr Tarkvin.

Nu søkte herr Lancelot omkring i skogen, til han fandt igjen det apalltræ, hvor han hadde ligget og sovet. Da blev han var en jomfru, som red i engen. Han hilste hende og spurte, om hun visste om nogen eventyr, som kunde være at finde her i denne skog. «Her er eventyr nok og nær ved,» svarer hun, «om du er saa gjæv, at du tør møte dem.» «Det faar jeg vel turde,» svarer han, «siden det er det jeg er ute for.» «I ser sterk ut,» siger jomfruen, «hvad heter I?» Han siger sit navn. «Da er I kanskje den rette mand,» siger jomfruen, «og vil I ride med mig, da skal jeg vise eder den sterkeste [89] og haardeste mand I nogentid har stevnet til møte med. Kan I dræpe ham, da vinder I stor ære og pris ved det. Hans navn er herr Tarkvin, og han eier en borg her like ved; der holder han i taarnet mere end tre snese riddere, som han har fanget med egne hænder; mange er av Det runde Bord.» Lancelot takket møen meget, og hun førte ham til den borg, som stod med taarn og tinder mellem dype vandgraver, og hun viste ham eken ved porten. Lancelot kjendte da mange av de skjold, som hang i træet, og derimellem var herr Lionels og hans broder Hektor de Maris' skjold. Da slog han med sin lanse paa kobberbækkenet, baade vel og længe, til bunden gik ut paa det og det gjaldet i skogen, men han

hverken hørte eller saa folk. Men tilslut blev han var en stor høi mand, som red ut av skogen, og han hadde en saaret ridder liggende foran sig tvers over hesten. Herr Lancelot kjendte den saarede ridder; det var herr Gaheris, Gaveins broder.

Da Tarkvin saa Lancelot, fældet han sin lanse, men Lancelot ropte og bad ham først lægge den saarede ridder ned i græsset. Derefter red de sammen, og det blev en haard dyst, og begge deres hester blev dræpt. Siden feftet de længe tilfots og fik svære saar, men tilslut dræpte Lancelot Tarkvin.

Derefter sendte Lancelot herr Gaheris ind i borgen og lot ham løse alle de fangne riddere. Men selv red han videre med møen, og han fik herr Gaheris' hest at ride paa.

6. Hvorlunde Lancelot dræpte en røver.

[90] Nu siger møen til Lancelot: «Her i denne skog bor en ridder, som overfalder, plyndrer og krænker alle fruer og møer han finder.» Da sverger Lancelot, at det er den værste tidende han har spurt, at en ridder er røver og kvindeskjender, og han vil ikke unde slik en usling livet, men dræpe ham for sin kristelige tros og sit ridderskaps skyld. «Vi skal snart møte ham,» svarer møen, «jeg vil ride først gjennom denne dal, og I skal ile efter, straks I hører mig rope.» Saa red hun foran, og om en stund saa Lancelot en mand i ridderlig rustning; han kom ut av tykningen, grep fat i møen paa usømmelig vis, og hun skrek høit. Da sporet Lancelot sin hest, red frem av al magt, tok ridderen i haar og skjeg og slog med ett slag hans hjerneskal istykker. «Dette har han længe fortjent,» siger møen. «Hans navn var herr Peris av Vildensskog.» Lancelot tok sadelgjorden av herr Peris' hest, bandt ham op i et træ efter føtterne at henge for ørn og ravn, og skrev paa hans skjold, hvormed han hadde forskyldt saa skammelig en ende.

Saa rider Lancelot og jomfruen videre gjennom skogen, og hun mæler: «Gud den almægtige bevare eder, hvor I monne ride eller gaa, ti ingen ridder er mere høvisk og mild mot jomfruer, og alle kvinder hjælper og tjener I gjerne. Men en ting tykkes mig ilde, at I herr Lancelot er en ugift mand, ti nu er I saa gammel, at en mø eller frue burde faa nyde eders elskov. Og folk siger forvisst, at [91] de fruer og møer er mange, som har slitt sine hvite knær paa alterstenene, mens de bad, at eders hjerte maatte bøies til dem. Og den sidste er kong Bagdemagus' datter, en

fager mø uten lyde paa krop og sjæl, hun sørger nu bitterlig over eder. Men det har jeg ogsaa hørt sagt, at det er for vor dronnings skyld hun har forgjort eder, saa ingen anden kvinde skal eie eder uten hun alene.»

«Skjønne jomfru,» svarer Lancelot sagtmødig, «litet formaar en mand mot slike rygter, uten en vaabenfør mand bærer dem frem. Men den fagre og dydefulde mø I nævnte, hende talte jeg aldrig elskovsord til, og ingen anden kvinde, som lever, har jeg fristet eller bedt om elskov, men jeg har alene tjent dem slik, som Gud vil, at hver mand han har skjænket førlighet og legemsstyrke, skal tjene alle der er svakere end ham, gamle, børn, syke, kvinder og geistlige folk, som hver ridder bør hjelpe, tjene, ære og verge av al formue for Jesu skyld og hans milde moders. Men jeg har ingen lyst til egtestanden, ti naar en ridder tar sig en ung hustru, da vil hun, at han skal ligge hos hende den lange lyse morgen, mens de unge svender veider dyr i den grønne skog eller leker med vaaben og øver sig i idræt, og hun graater ilde, naar hendes husbond vaager liv og lemmer i dystridt eller vil fare ut paa eventyr, og hun taaler ikke han hjelper og tjener andre kvinder, slik som Gud vil en ridder skal. Derfor ber jeg hver morgen og kveld min helgen beskjærme mig, at jeg ikke skal falde i egteskaps fængsel. Men forlyste mig med friller vil jeg ikke for Kristi skyld, som kjøpte mig med sit blod, [92] ti den ridder, som lever utugtig med løse kvinder eller anden mands viv, ham følger lykke ikke; hans legemes styrke svinder snart, og han blir overvunden i krig av en ringere mand end han selv er, eller ulykken fører hans venners blod over hans hode. Saa det er min anden bøn, at Gud vil bevare mig for urenhets synd.»

Da smilte jomfruen noget av Lancelots ord, men hun bød ham høvisk farvel, og de red hver sin vei.

7. Hvad der hændte herr Lancelot i Korbin.

Nu red herr Lancelot langt og længe og hadde mange eventyr, og tilslut kom han til Korbins bro. Og der var den fagreste borg han nogentid saa, og en stor stad, og alle folk i staden ropte paa ham ved navn: «Velkommen herr Lancelot av Sjøen, du ypperste ridder i kristenheten, som alene kan hjelpe os!» «Hvad mener I,» siger Lancelot, «siden I roper og skriker slik paa mig?» «Ak, fagre ridder,» svarer de alle, «her i denne borg er der en usalig frue; hun pines og skoldes i kokende vand, og den kval har hun lidt uten ophør i mange aar; ingen kan utfri hende, før den bedste

ridder i kristenheten tar hendes haand og fører hende ut av det kammer, hvor hun pines. Og fornylig var herr Gavein her, men han kunde ikke hjelpe, og maatte la hende være i pinen.» «Ak,» svarer Lancelot, «neppe evner jeg mere end han.» «Jo, jo,» siger de alle, baade mænd og kvinder, «vi vet det er Lancelot, [93] som skal utfri hende.» «Saa før mig da til fruén,» siger Lancelot, og de førte ham ind i borgen.

Og da de kom til det taarn, hvor fruén var inde, da sprang jerndørene op av sig selv, og herr Lancelot gik ind i kammeret; det var hetere end den heteste ovn, og der stod et kar med kokende vand. Herr Lancelot rakte sin haand til den fagreste frue han nogentid saa; hun var nøken som en naal. Det var Morgan le Fay og dronningen av Nordgalis, som ved trolddom hadde kastet hende i denne pine, for hun var fagrere end de to tilsammen. Folket bragte hende klær, og da hun hadde iført sig dem, syntes det Lancelot ingen kvinde i verden kunde kappes med hende i fagerhet, men han likte fru Guniver bedre.

Den skjønne frue takket Lancelot og sa: «Herre, behager det eder, da vil vi nu gaa til kirken og takke Gud.» «Frue,» svarer Lancelot, «la os det.» Saa gik de haand i haand til kirken, og alt folket, læg og lærd, fulgte dem. Og dit kom kong Pelles, den gode og ædle ridder, som var fruens søskendebarn, og han hilste Lancelot.

8. Hvordan Lancelot kom til kong Pelles, og om Elene, kongens datter.

«Herre,» siger kongen, «jeg ber eder sige mig eders navn.» «Lancelot,» svarer han, «kong Bans søn, og jeg er kong Arturs ridder.» Da siger kongen, at hans navn er Pelles, kongen av det fremmede [94] land, og han er av Josef av Arimathæas slegt. De omfavnet hinanden, og kongen førte Lancelot ind i borgen.

Men da de hadde sat sig tilbords, da kom der ind av et vindu i hallen en due, og den bar i nebbet et litet røkelseskar av guld. Og straks var der i rummet en duft saa sterk og søt, som om alverdens myrra og røkelse og vellugt skulde været derinde. Og bordet syntes dem dækket med alle de lifligste spiser og den herligste vin, som er paa jorden. Og der kom ind en ung og fager jomfru, som bar paa sine hænder et kar av det pureste guld. Da knælte kongen ned, og med ham alle, som var i hallen, og de bad.

«O Jesus,» siger Lancelot, «hvad er dette?» «Vid,» svarer kongen, «at nu har du set den dyrebareste ting, som er i verden. Og naar tiden kommer, da skal den bæres om verden, og da skal Det runde Bords ring brytes, men vid, at den ting du saa, var den hellige Sanktgral.»

Da blev Lancelot paa Korbins borg, og kong Pelles' datter fattet usigelig kjærlighet til ham. Hendes navn var Elene, og hun var meget ung og saare fager. Og fordi hun var saa ung og uvis, kunde hun ikke skjule, hvorlunde hendes sind var vendt. Men herr Lancelot talte mildelig og kjærlig til hende, og han siger: «Mit gode, fagre barn, I skal ikke sørge for mig. Ti I er som den lyse og svale tid, før mai maaned sætter ind, men elskov er som den hete og tørre sommer. Og en mands elskov vilde ikke gavne eder mere end høstmaanedens solbrand, storm og lynild vilde gavne de [95] spæde blomster, der spirer op av jorden ved paasketider. Og det skal I vite, at naar den tid kommer, I er fuldvoksen mø, da vil ingen mere nævne mig den ypperste ridder; da er mine øines skarphet og mine lemmers styrke ikke mere som nu. Mellem de unge svender, som nu holder i utkanten av dystridtsringen og rækker ridderne friske lanser, de som nu bærer os mat og vand til haandtvæt og lyser os iseng om kvelden – mellem dem bier alt min overmand. Og naar hans tid kommer, da vil I skjænke ham eders elskov; da skal I mindes mig med mildhet og ynke mig, ti da er der visselig ingen kvinde mere, som har mig kjær.»

Men Elene graat.

Og kong Pelles ønsket saare, at Lancelot vilde fatte elskov til hans datter, ti han visste vel, at herr Lancelot skulde avle en søn med hende, det barn, som skulde kaldes herr Galahad, den gode ridder, og han skulde vinde Sanktgral. Da kom en frue, som het fru Brisen, og hun talte lønlig med kongen og sa: «Herre, vid at Lancelot elsker lønlig dronning Guniver, og aldrig skal han fæste sig viv eller ta anden kvinde i favn med sin gode vilje. Men vil I la mig raade, da skal jeg virke en trolddom, saa han skal ligge hos eders datter og tro han er hos fru Guniver.» For denne fru Brisen var saare tryllekyndig. Og kongen svarte: «La det bli efter eders raad.»

Siden gik hun til Elene, og hun sa til møen: «Vid vel, at Lancelot tar aldrig til viv hverken eder eller nogen anden mø i verden. Men jeg kan [96] vel hjælpe eder, saa Lancelot skal sove med eder en nat.» Og Elene svarer: «Saa hjælp mig da til dette.»

9. Om Lancelot og Elene.

Da gjorde fru Brisen det slik, at der kom en til Lancelot, som han syntes han vel skulde kjende. Og denne mand bragte ham fra fru Guniver en ring, som dronningen altid bar. Da spurte Lancelot budet i stor glæde: «Hvor er min frue?» «Herre,» svarer sendebudet, «hun er i en borg kun fem mil herfra og begjærer I skal komme dit endnu ikveld.»

Saa red Lancelot ut mot kveld, og han kom til borgen og blev møtt av nogen folk, som han visste vel kjendte fru Gunivers løndom. Og da han var steget av hesten, spurte han straks, hvor dronningen var. De svarte, hun var iseng, og han blev ført til et kammer, men paa terskelen møtte han fru Brisen, og hun bød ham en drik vin. Og straks han hadde tømt den, blev hans sind forvirret, og han kunde neppe bie, til fru Brisen hadde stængt døren bak ham, før han kastet sine klær av sig og sprang op i sengen, og han tok jomfru Elene i favn, og mente det var fru Guniver. Da var herr Lancelot glad, og saa var Elene, fordi hun holdt Lancelot i sine armer.

Saa laa de sammen den lange nat, og herr Lancelot var saare vild og heftig, men Elene var noget stille, ti hun var et ungt barn og hadde aldrig før hat mand i sine armer. Men Lancelot blev ved at kalde hende ved dronningens navn, og han spurte ^[97] hende: «Min allerkjæreste, hvorfor er I ikke inat imot mig som ellers? For Guds skyld, har jeg fortørnet eder med noget, da sig det, ti jeg vilde heller miste mit liv tusen ganger end fortørne eder i noget.» «Nei, nei,» svarer Elene, og Lancelot tar hende atter i sine armer, men det unge barn klaget og ynket sig noget. «For Guds skyld,» siger Lancelot, «fru Guniver, hvorfor sukker og klager I slik?» «Lancelot,» mæler Elene da, «vil aldrig den dag komme, da det lyster eder at fæste en hustru? I er en kongssøn; det sømmet sig for eder at ta en hustru og avle sønner med hende, bedre end at sove med en anden mands viv.» Da svarer Lancelot i stor harme: «Den synd skal jeg svare for Gud og ikke I. Og tænker I ikke jeg kan være hustru og avkom foruten, jeg som alt i tre aar har levet uten min frelsers samfund – saalænge har jeg syndet med eder og gaat til skrifte og fortæret vor Herre Jesu legeme, men dulgte den synd for presten. Skulde jeg vel sørge for min slegt og arv paa jorden, naar jeg for eders elskov gladelig bortgir min arv i himmelen og gjerne lar mig pine i helvede evindeligen, for at nyde eders favntak den korte stund heroppe paa jorden? Tænker I eders elskov og vor legemslyst er saa ringe en ting, at jeg skulde skifte sind og attraa en anden kvinde, siden jeg har sveget min herre paa jorden og min herre i himmelen for at eie eder?»

Da taug Elene, og herr Lancelot sovnet Men da han vaaknet, undret han sig over, at kammeret endda var mørkt. Ti alle vinduer og aapninger var stængt og tildækket. Saa stod Lancelot op og aapnet [98] skodden for vinduet; da var trolddommen forbi, og herr Lancelot saa, hvad han hadde gjort. Og han skrek høit av skam og sa: «Ve mig, nu har jeg levet altfor længe!»

Da tok han sit sverd i haanden og talte til hende: «Forræderske, du skal dø her for min haand!» Og den unge fagre Elene sprang ut av sengen, nøken som hun var, og knælte paa gulvet for hans føtter, men hun talte ikke. «O du forræderske,» siger herr Lancelot da, «litet vet du, hvor stor skam og skjendsel du har ført over os begge!» «Herre,» siger Elene ydmyg, «jeg gjorde dette efter min fars raad, ti saa er spaadd, at ved eder skulde jeg undfange herr Galahad, den gode ridder, som skal kaares til konge i Sarras og vinde Sanktgral. For den spaadoms skyld har jeg opofret min ungdoms blomst og mit fagreste smykke, som nu er brutt; derfor ber jeg dig spare mit liv, ti nu bærer jeg visselig i mit skjød ham, som skal vorde den ypperste ridder i verden.»

Herr Lancelot ynkedes over hende, ti hun var ung og saa fager en kvinde, som han nogentid hadde set. Saa løftet han hende op i sine armer, kysset hende og tilgav hende. Siden klædte de sig paa, og herr Lancelot tok mildelig avsked med Elene.

«Lancelot, min herre,» siger hun, før han rider. «Ikke for min skyld, men for den spaadoms, som jeg har opofret mig for, ber jeg eder, vær barmhjertig mot mig, kom tilbake engang, og se til mig!»

Saa red Lancelot bort, og Elene drog hjem til Korbin. Og da tiden kom, fødte hun et guttebarn; [99] det kan enhver vel tænke, at det barn blev fostret og pleiet godt, og det blev kaldt Galahad, ti det navn hadde Lancelot faat i daaben; det var Sjøens frue, som siden kaldte ham Lancelot.

10. Hvorlunde herr Bors de Ganis kom til Korbin og saa barnet Galahad, samt mere om Sanktgral.

Nu hændte det, at herr Bors de Ganis, Lancelots søskendebarn, red ut paa eventyr, og tilslut kom han til Korbin, hvor kong Pelles tok vel imot ham. Men da Elene

hørte, hvad slegt han var av, da spurte hun ham meget om herr Lancelot, og aldrig fik hun hørt nok om hans eventyr og gjerninger. Og hun hadde altid sin søn paa fanget, naar hun sat og talte med herr Bors. Herr Bors saa meget paa det skjønne barn i hendes armer; det tyktes ham forunderlig likt Lancelot. «Undres ikke,» siger Elene da, «ti Lancelot avlet dette barn med mig.» Da blev herr Bors usigelig glad, han kysset gutten og bad Gud skjærme ham. Ti Lancelots frænder græmmed sig meget over den handel, som de vel visste han hadde med dronningen.

Da kom en hvit due ind av vinduet, og den bar i nebbet et røkelseskar av guld, og en ung jomfru stod foran dem med et guldkar paa sine hænder. Men Elene knælte ned med barnet i sine armer og bad høit, og herr Bors undredes saare og gjorde som hun. «Vid vel, herr Bors av Ganis,» mæler møen, «at dette spæde barn er herr Galahad, han som skal sitte i Det farlige Sæte og vinde Sanktgral.»

[100] Saa fløi duen bort, og møen forsvandt med Sanktgral. Men herr Bors sa: «Denne borg maa vel kaldes de forunderlige tegns borg.» Saa tok han avsked med kong Pelles og Elene og fôr derfra.

Men da herr Bors kom tilbake til Karlion, da fordulgte han ingenlunde, hvad han hadde set i Korbin, og berettet om Sanktgral og den skjønne fru Elene, som han siger er den fagreste kvinde i verden og Lancelots brud, og hun har født ham en søn, og underlige ting er spaadd om dette barn.

Da fru Guniver hørte disse tidender, blev hun helt vild av sorg og harme, og hun søkte Lancelot i løndom og talte de bitreste og mest hadefulde ord til ham, bød ham fare bort og aldrig mere komme for hendes øine. Men Lancelot svarte hende ydmyg, berettet om trolddommen og alt, som var hændt mellem ham og Elene. Da blev hun noget blidere. Og Lancelot gik til hendes kammer om nätterne som tilforn.

Men kong Artur hadde feidet i Frankrike med kong Claudas og vundet meget land fra ham. Og da han kom tilbake, lot han lyse til en stor fest, og indbød alle riddere og fruer av Engelland til at komme.

11. Hvorlunde fru Elene, herr Galahads mor, kom til Karlion.

Da fru Elene hørte om denne fest, gik hun til sin far og bad om lov at fare dit. Han svarer: «Du skal fare, og det i sømmelig følge; alt hvad jeg [101] eier av guld og skatter, maa du frit ta, saa du kan komme til Karlion, som det sømmer sig en frue av min æt.» Saa raadet hun sig med fru Brisen, sin fostermor, og da hun red ind i byen, tænkte alle folk de hadde aldrig set saa fager en viv eller saa prægtig følge. Ti fru Elene red paa en melkehvit hingst, og sadeldækket var av purpur, men bigslet var av guld, og fruen selv var klædt i en kjortel av violblaat fløil, utsydd med guld; ingen kunde se hendes haars farve, saa tæt var det iflettet med perlesnorer. Men hendes følge var tyve riddere og tyve møer, og de var alle klædt i hvit sølvmor og red paa kulsorte hester; i hænderne bar de blomstrende tornegrener.

Da kong Artur hørte, hvem den skjønne frue monne være, da gik han hende imøte og bød hende være velkommen, men alle de riddere av Det runde Bord, som var av Lancelots slegt, løp ut og hilste hende med haandklap og høie rop.

Men Lancelot, da han saa hende, gik ind paa sit kammer og stængte døren. Og han vilde ikke hilse hende. Endda han tænkte hun var den fagreste frue han hadde set i alle sine levedage. Saa han var meget tung i sindet.

Da nu fru Elene forstod, at Lancelot vilde ikke se hende, da tyktes det hende, at hendes hjerte maatte briste av sorg. Og hun sa til sin fostermor, fru Brisen: «Ak det var bedre, at herr Lancelot hadde dræpt mig med sit sverd hin morgen han vaaknet hos mig, end at han nu skal dræpe mig med sin ukjærlighet.» «Trøst eder, frue,» svarer fru Brisen, «om I vil det, da skal jeg leie Lancelot ved [102] haanden til eders seng endnu i denne nat.» «Nei nei,» siger Elene, «ikke uten han kom til mig av sin egen gode vilje.»

Saa blev fru Elene stedt for dronning Guniver.¹⁰⁶ Og de hilste hinanden kjærlig med haand og mund, men der var andre ting i deres hjerter. Derfor sat de sammen og taltes venlig ved, og den ene gav nøie agt paa den anden imens. Og dronningen bød, at fru Elene skulde huses om natten i et fagert kammer, som laa næst ved hendes eget.

Men derefter lot hun Lancelot kalde til sig og mælte: «Kom til mit kammer inat, ti ellers vet jeg forvisst, at du gaar til Elene, som du har avlet en søn med.» «Frue,» svarer Lancelot, «sig ikke slik, ti det var mot min vilje, at jeg sveg eder en eneste gang.» «Saa kom,» siger dronningen, «saa saare jeg sender dig bud mat.»

Men fru Brisen siger til Elene: «Nu har dronning Guniver laget det slik, at I skal sove næst ved hendes kammer inat, og det kan høres i det ene kammer, hvad som

siges og gjøres i det andet. Og hun har stevnet Lancelot til sig inat. Men om I vil, da kan jeg føre ham til eder.» Og Elene svarer: «Gjør det.»

Saa da alle folk paa borgen var iseng, gik fru Brisen til Lancelots sengekammer og sa: «Herr Lancelot av Sjøen, sover I? Min frue, fru Guniver, ligger og venter paa eder.» Lancelot tok hende for en av dronningens tjenestemøer, saa stod han op, slog kappen over sig og tok sit sverd i haanden. Fru Brisen førte ham til Elenes seng. Og han la sig hos hende, og de kysset og favnet hinanden.

[103] Men straks efter sendte fru Guniver en av sine terner til Lancelot, og da hun kom til hans kammer, fandt hun hans seng tom. Saa gik hun tilbake til dronningen og meldte dette. Fru Guniver blev ute av sig selv av sorg og skam, og hun kastet sig og vred sig i sin seng og slet i sit haar og sov ikke. Men herr Lancelot var sovnet i Elenes armer. Og nu var det hans vane at snakke i søvne, og i søvne ropte han høit dronningens navn og talte om den elskov, som hadde været dem imellem, og dronningen hørte det ind i sit kammer, og hun var nær ved at dø av skam og pine.

Saa vaaknet herr Lancelot to timer før daggry, og han tok avsked med fru Elene, og kjendte hende ikke. Men da han kom ut av hendes kammer, stod fru Guniver i sin dør, og hun skrek høit: «Du usle og falske og æreløse mand, far straks fra min borg og kom aldrig mere for mine øine, ellers skal min husbond kongen visselig la dig dø den død du har fortjent.» Men da Lancelot kjendte dronningen og hørte hendes ord, da styrtet han om paa gulvet som død. Og da han vaaknet, var dronningen borte; da sprang Lancelot ut av et vindu, og slik som han var, klædt alene i skjorte og hoser, løp han gjennom haven, over muren og ut i skogen, og han hadde ganske mistet sin forstand.

12. Om fru Guniver og Elene.

Da Elene hørte inde paa sit kammer, at dronningen talte slik til Lancelot, løp hun ut, og hun saa, [104] at han laa paa gulvet og derefter sprang han ut av vinduet. Da vilde hun følge efter, men dronningen grep hende i haaret og armen og bød hende: «Bli her.» «Ak frue,» siger Elene og graater bitterlig, «nu har vi begge mistet ham, ti det saa jeg paa hans øine, at han er en gal mand, og om ikke Gud vil forbarme sig over ham, da kommer visselig aldrig hans forstand tilbake.» «Ti stille,» siger dronningen, «du lede og lidderlige troldkvinde, du har voldt det.» «Frue,» svarer

Elene, «eders synd har voldt det: I har en husbond, og ingen dronning i verden eier hans like, hvorfor kan I ikke elske ham, ti det burde eder at gjøre. Men mig bør det at elske herr Lancelot, ti han fik min mødom, og han er far til min søn, og var det ikke for eders skyld, da skulde jeg vel vundet ham til min husbond. Men saalænge jeg lever, skal ingen anden mand komme inden mine armer; vil Lancelot end aldrig hilse mig med et ord, skal dog ikke jeg skjæmme hans seng, som I har skjæmmet eders husbonds.» «Elene,» siger fru Guniver, «imorgen saa saare dagen gryr, saa pak dig herfra. Og har du Lancelot kjær, saa ti med det du nu vet, for taler du et ord om det, skal det gjælde hans liv.» «Ak,» svarer Elene, «siger I slik? I som volder, at han nu flakker nøken og avsindig i skogen og maa taale jammer og nød og sult og ondt veir. Gud hjælpe min hjertenskjære herre!»

Saa gik de hver til sit kammer, og de graat og klaget begge saa saare. Men saasnart dagen gjordes lys, bød Elene kongen og hirden farvel, og sa hun vilde ikke længer bli paa Karlion. Kong Artur fulgte hende paa vei med hundrede riddere; herr Bors av [105] Ganis red ved hendes side, og da fortalte hun ham, hvad som var hændt om natten, og hvorlunde Lancelot hadde mistet sin forstand og nu flakket i skogen. «Ak,» siger herr Bors, «nu har I to kvinder lagt øde den ypperste mand i verden.» «Gud hjælpe mig,» mæler Elene, «heller vilde jeg mistet mit liv end gjort Lancelot imot. Men jeg har ham saa usigelig kjær, at jeg kunde ikke la noget raad ufrist for at vinde ham fra den, vi vel vet, som ene kan bringe ham elendighet og gjøre ham til drotsviger paa jorden og i himmelen.» Og hun graat meget.

«Far nu vel, fru Elene,» siger herr Bors, «og hold min herre kong Artur med snak saa længe I kan, for jeg vil ride til dronningen og sige hende det, som jeg har isinde.» «Ja ja,» mæler Elene, «Gud lønne fru Guniver, som hun er det værd!» Saa red herr Bors tilbake til dronningen, og da hun saa ham, graat hun som hun var gal. «Skam faa I for eders taarer,» siger herr Bors, «og for eders smil og for eders latter, for eders fagre kinder og gule haar; I er som Sodoms epler, fagre at se, men aske og skarn forinden. Nu graater I bitterlig for den ulykke I selv alene har voldt. Og Gud vet vel, at endda er der langt til enden.»

Da dronningen hørte herr Bors' haarde tale, daanet hun ned for hans føtter og laa som død. Han tok en skaal vand og slog i hendes ansigt; da vaaknet hun op og knælte for ham med oprakte hænder, mens hun bad ham fare ut og søke efter Lancelot. Saa fôr herr Bors bort, ti det var hans eget hjertes begjæring at hjelpe sin frænde. Herr Hektor de Maris og herr Lionel drog ogsaa ivei, [106] og dronningen sendte dem rikelig med guld og sølv til reisepenger.

Men da kong Artur hørte, hvad som var hændt med Lancelot, blev han usigelig sorgfuld. Og han visste ikke andet end at der var faldt uvenskap mellem Lancelot og Elene, og at det var aarsaken til Lancelots sorg. Der var mange paa Karlion, som trodde det samme. Saa sendte kongen ut over tyve riddere av Det runde Bord, som skulde søke Lancelot overalt gjennem Engelland, Skotland og Wales, og de fôr gjennem landene to og tre og fire i følge, men aldrig fandt de spor av Lancelot. Og slik stod det hen i to aar.

Femte bok

1. Om en rise, som overvandt kong Artur.

I det andet aar efter Lancelot av Sjøen var kommet bort, sat kong Artur og hans mænd om bordet paa Karlion paa pinsesøndag. Til Guds ære feiret kong Artur hver helg med gjestebud og ridderspil, men pinsefesten feiret han mest, for det var paa en pinsesøndag at han engang ved Guds raads aabenbarelse blev kaaret til Engellands konge. Derfor søkte folk helst til ham paa denne dag, naar de hadde nogen begjæring om hjælp at bære frem, ti deres sak, som kom om pinsesøndag, tok kong Artur gjerne i sine egne hænder.

Saa dette aar efter messen, da kongen, dronningen og hirden sat om bordet i kongshallen, kom en ung og fager mø ind, knæbøiet for kongen og bar frem sit klagemaal, som var over en fæl og frygtelig rise, der holdt til i hendes hjembygd, plyndret og dræpte veifarende folk, tok unge jomfruer hjem til sin hule og laa hos dem, og mange riddere hadde forsøkt sig mot risen, men han hadde dræpt dem.

Da vilde kong Artur selv ta dette eventyr paa sig, saa væbnet han sig og red bort med møen. [108] Og hun førte ham til en sjø i en vild og øde skog; paa hin siden vandet var der en fjeldvæg, hvor risen hadde sin hule. Og da kongen blaaste i sin lur, da kom han ut, stor og styg; lodden og lavbent grinte han mot kongen og svinget et blankt sverd. Kongen red rundt vandet, og saa hidsig var han paa dysten, at han agtet ikke stort, hvor han red. Saa skred hans hest paa berghallerne og stupte under ham. Men Artur gjorde sig fri av den faldne hest, tok op skjold og sverd og gik mot risen med glad og modig hjerte. Og da sverdene møttes, da sprang der gnister av staalet, og Eskalibur bet stykker ut av eggen paa den andens klinge. Men risen veg bakover og Artur fulgte, til de kom ind paa grønningen foran hulen. Der var marken forgjort, saa det tyktes Artur, at al kraft veg ut av hans krop og margen i hans ben blev som vand; da hugget risen til, saa Eskalibur føk ut av kongens haand, og den anden griper ham i midjen, kaster ham til jorden og staar over ham og flirer fælt.

«Vil du nu jeg skal kverke dig, konge,» siger risen, «eller vil du spares paa mine vilkaar?» «Det er vel litet likt,» svarer Artur, «at dine vilkaar er hæderlige, saa jeg kan ta mot dem.» «Aa, der kan vist ikke være skam ved dem,» siger risen og griner med gule tænder, «og ikke stor hjælp i dem heller; du skal bare friste at gjette en gaade for mig. Kom hit om tre dage og bring mig det rette svar, saa skal du være fri, og ellers dræper jeg dig og koker dig i min gryte.» Den død likte kong Artur litet, endda han var ikke ræd ellers, derfor svarte han: «La mig høre din gaade da?» «Du [109] skal bare svare mig paa dette,» siger risen og ler værre end før, «hvad er det alle kvinder vil ha?»

Dette tyktes Artur en let gaade, saa han gik glad bort. Men risen sat igjen foran sin hule, skogret og lo og klasket sig paa sine laar, saa det gjaldet i fjeldet omkring.

2. Hvad alle kvinder vil ha.

Straks Artur kom tilbake til Karlion, berettet han sit eventyr. Og han lot alle kvinder paa borgen stevne sammen i hallen og spurte dem om løsningen paa gaaden. Da talte dronningen først og svarte: «Elskov.»

Da ropte de fleste «ja, ja,» baade hvithaarede fruer og uvoksne barn, baade fruer i silke og fatebursterner og trælkvinder, som passet kongens svin og fjærfæ. Men herr Keis hustru ler og mæler:

«Vor dronning tar feil, som rimelig er, ti hun har aldrig savnet det, som gods og guld kan kjøpe. Men fagre klædninger, gyldne smykker, bløte senger og lækker mat er det som alle kvinder først vil ha. Ser vi ikke hver dag, at unge fagre møer gaar hellere i brudeseng med visne og kolde gamle mænd, som er ganske uduelige til elskov, bare de er rike og mægtige, end med unge fattige svender, som intet eier uten sin hest og sine vaaben, søtt friskt blod og skjønne elskelige legemer? Siden forlyster de sig gjerne med elskov, kan de faa det, men vil ikke for den tings skyld taale armod, grov mat og [110] usle klær, som gnaver det hvite, lystne skind.» Da var der ogsaa saare mange som svarte ja.

Da stod herr Kradoks frue op; hun var rød og hvit som roser og liljer, og hendes haar saa gult at det skinnet som en gisel over hendes pande. To smaa sønner holdt i hendes kappe, et barn hadde hun paa armen og et andet bar hun under beltet. «Og

monne det end være som herr Keis frue siger,» mælte hun, «saa tænker jeg neppe der lever en kvinde, som ikke gladelig gav alt sit guld i løsepenger for sin søns liv. Og stod hendes gaard i brand og laa hendes diebarn derinde, da løp hun vel ind i varmen for det, var hendes krop end aldrig saa myk og kjælen. Og blev hun drevet ut med sine smaa, da dækket hun dem vel mot nattekulden med sit sidste plagg og sultet, til de var mætte.» Da var der atter mange, som ropte «ja ja,» baade ridderfruer og ufri kvinder og mangen mand dertil.

Men en ung terne av dronningens bur stod op og mælte: «Elskov er god at vinde og rigdom er bedre; bedst er kanskje barn ved brystet, som herr Kradoks frue taler om. Men om en mand er ubekvem til elskov og arm derhos, og uduelig til at avle børn, ja om han var blind og lam og halt og døv tillike, vi tok ham endda, var han den eneste vi kunde faa – giftes vil alle kvinder.» Og atter var der nogen som ropte ja, og der blev stor latter i hallen.

Da talte en gammel frue: «Min fostersøster var denⁿ⁷ fagreste mø jeg nogentid saa, hun fik til husbondⁿ⁸ en jarl, som var ung og skjøn og rik tillike; [111] ni fagre børn sat om deres bord. Nu bor hun i Sankt Jørgens hus blandt de spedalske. Jeg tænker hun vilde svare, uten helsen er intet værdt at ha.»

Men herr Percivals søster sa: «O ja, ussel og forgjængelig er al lykke paa jord, og hvad er legemets helse mot sjælens? Ett alene er værdt at attraa baade for kvinde og mand – Guds miskundhet og naade, et evig hvilested i hans paradis.» Da var der to, som sukket og svarte ja – en ældgammel frue og en mø paa fjorten aar.

Men en ung ridder stod op og lo: «Selv søkte jeg tidt at faa vite, hvad en kvinde vilde ha. Men litet held har jeg hat med det, og alt jeg vet, er at saa saare en kvinde har faat det hun vilde, saa regnet hun det for intet og vilde ha noget andet.» Da blev der latter og jarop blandt ridderne, og kongens tjenestekarler og træller ropte, at slik var det ogsaa med deres kvinder.

Kong Artur var nu helt forfærdet og forvirret; saa skikket han sendebud ut for at spørre alle kvinder i landet om løsningen paa risens gaade. De kom tilbake den tredje dag ved middagstider, og de svar de bragte, var mange. Ogsaa Morgan le Fay, kongens søster, sendte ham svar: «At slikt skulde han ikke spørre kvinder om, ti der var ingen kvinde som visste, hvad hun vilde.»

Saa var kong Artur tung i sindet, da han mot kveld red til risen. Og han sa alle de svar han hadde hørt, men hver gang rystet risen paa hodet og lo, saa tilslut brølte han og danset om kongen paa brede, flate føtter. «Nei, nei,» siger han tilslut,

«ett er der, som alle kvinder vil ha, enten de er ^[112] slik eller slik. Du skal faa frist til imorgen kveld, men har du ikke fundet det til da, slagter jeg dig og æter dig op.»

Da red kongen bort, usigelig sorgfuld i sindet. Og maanen stod op, mens han red hjem gjennom skogen. Da kom han ind i en fjeldkløft saa øde og styg, at der vist aldrig hadde faret folk der før, og da ropte en hans navn: «Kong Artur, kong Artur!» Og mellem rotterne paa et vindfald blev han vår en kvinde saa styg, at ingen mand har set styggere syn i maaneskin. Hun var saa krokrygget og rynket som hun hadde levet i hundrede aar; hendes haar var hvitt og hendes øine blodrøde, næsen krøket sig ned og haken op, saa de møttes foran munden, og hun hadde ikke uten to tænder, men de lignet mere et svins end et menneskes. Kong Artur blev saa ræd, at han korset sig, men den gamle fæle kvinde ler og mæler: «Jeg vet hvad du søker, og ingen uten jeg kan sige dig det rette svar. Vil du gi mig det jeg forlanger, skal jeg hjelpe dig.» «Hvad er det,» spør kongen. «Gi mig en av dine unge fagre riddere til egte,» siger kvinden og ler fælt.

Da tænkte kongen sig længe om. Men liten lyst hadde han til at ende slik som risen truet med, og det tyktes ham ogsaa, ilde vilde det staa med hans store rike, skulde han nu dø. Da tænkte han, sikkert var der nogen ung ridder i hans hird, som gjerne vilde egte denne gamle utlevede kvinde for at utfri kongen av saa stor en nød. Saa svarte han: «Det skal du faa.» Da klappet den stygge frue i hænderne og sa: «Løft mig op paa sadelknappen, ^[113] kong Artur, og før mig til Karlion, jeg vil giftes imorgen! Og svar risen slik: Alle kvinder vil ha sin vilje!»

3. Herr Gaveins bryllup.

Der blev stor fryd og gammen paa borgen, da kong Artur kom hjem og meldte, nu hadde han fundet det rette svar. Og der var baade en og anden av hans unge riddere, som bød sig til at ta hende til brud, som hadde frelst kong Arturs liv.

«Bi til I har set hende,» siger kongen og han fører den gamle kvinde ind i hallen. Da slog de kors for sig, hver og en som var ugift, og mangeln man takket Gud første gang siden han steg i brudeseng, at han var gift. Saa ingen hastet med at træde frem og melde sig til brudgom.

Da blev herr Gavein rød som blod, ti han mindtes at kongen hadde svoret at skaffe den stygge gamle heks en ung og fager mand; da vil han løse kongens ord, og han stiger frem og byder sig til. Kong Artur blev inderlig sorgfuld, ti Gavein undte han mindst en slik brud. Men den stygge gamle frue tok til at hoppe og danse av fryd, da hun saa den unge skjønne husbond hun skulde faa.

Saa fôr kong Artur ut til risen og sa ham det svar den gamle kvinde hadde lært ham. Risen lo og svarte: «Det er riktig nok – men litet vil han like sig inat, den unge ridder av din hird, som maa ta saa gammelt og seigt et høns som søster min til kveldsmat.»

[114] Imens klædte dronningen og hendes møer bruden: de hængte paa hende det skjønneste silke og fløil fra østerland, guld og perler, men ikke blev hun vakrere for det. Og da kongen kom hjem, fôr de til kirken, hun og herr Gavein i stort følge; han fæstet hende med en gylden ring, og erkebispem viet dem sammen. Siden spiste de og drak, og da kvelden kom og mørket faldt paa, leiet dronningen og hendes fruer bruden, men kongen og alle hans riddere brudgommen til det kammer, hvor brudesengen stod opredt.

Og da de var lagt i sengen og alle folk gaat ut og døren stængt, da vilde herr Gavein slukke kjerten og lægge sig til at sove uten at se paa den, som laa mellem væggen og ham. Da mælte bruden: «Min ædle herre, herr Gavein, vil I ikke vende eder om til mig og ta mig i favn, siden I er min kristelige egteherre og jeg eders viede hustru?» Da tænkte herr Gavein, han maatte vel gjøre det, siden han hadde egtet hende for alteret. Saa vendte han sig i sengen. Men da saa han paa leiet ved sin side den fagreste blomst, som mand nogentid har plukket, en frue saa snehvit og skjær, at silkelakenet syntes grovt og graat mot hendes fagre lemmer. Og hendes haar var sort og blankt som en ravneving, hendes øine mørke som bjørnebær; hun hadde det yndigste og mest blomstrende aasyn, og hendes bryster var som to smaa halvkuler av sne med et litet jordbær paa hvert.

«Jesus min frelser,» mæler Gavein, «hvad er dette og hvem er I?» «Herre,» svarer hun og rødmer ganske tugtig, «hvem skulde jeg være og [115] hvordan skulde jeg være kommet hit i eders seng, uten jeg var eders egtehustru? Vor herre Jesus er min frelser saavel som eders, og nu ser I mig i min sande skabning, som Gud skapte mig i min moders liv.»

Da kan enhver vel vite, at herr Gavein blev glad! Og han tøvet ikke meget længe med at ta sin hustru i favn, som det sømmer sig en kristen egtehusbond at gjøre. Nu har de ikke anden sorg end at sommernatten er saa kort, ti for skjemt og

gammen har de slet ingen tid til at sove. Men da dagen tok til at gry og fuglene begyndte at synge, da sukket og klaget herr Gaveins frue saa sørgelig, og hun talte til sin husbond: «Min allerkjæreste herre og husbond, nu maa I vite, at jeg er datter av kongen av Syderørerne, og min stifmoder dronningen har kastet en trolddom paa mig, slik at det halve døgn maa jeg fare i den fæle og græsselige ham, hvori I egtet mig, men det halve døgn er jeg i min rette skikkelse, som I nu ser mig. Og nu maa I vælge, om jeg skal være i hammen ved nat eller ved dag.»

Men herr Gavein ler og tar hende i sine armer, mens han svarer: «Det kan I vel vite, at jeg vil ikke I skal bære hammen om natten.» «Som I vil,» siger fruene, «I er min husbond og herre.» Men dermed tar hun paa at graate bitterlig. «Min allerkjæreste,» spør Gavein forfærdet, «hvorfør sørger I slik.» «Ak,» siger fruene, «jeg tænker paa dette: nu maa I taale spot, fordi I har saa gammel og styg en hustru, og dog er her ikke en ridder, der har fagrere viv end I. Og jeg maa skjule mig ^[116] eller bære tætte slør, naar dronningen og hendes fruer gaar til messen eller til dystløp og gjestebud, og taale haan og foragt, endda jeg vet, at kunde jeg vise mig i min egen skabning, da skulde jeg kaldes den skjønneste av dem alle.» Og hun graat endda mere. Da kysset herr Gavein hende og sa: «Saa la det bli som I vil; I er min allerkjæreste elskede, og I skal faa eders vilje i alle ting.»

Men den skjønne frue lo og kastet sine armer om herr Gaveins hals: «Kjære husbond,» siger hun, «I skal se mig baade dag og nat saa elskelig og fager, som I ser mig nu, ti nu er trolddommen løst, siden I har mig saa kjær, at I lar mig faa min vilje i alle ting.»

Saa blev der stor glæde og fryd paa Karlion, da herr Gavein førte sin unge fagre frue ind i hallen. Og om morgenen kom ogsaa hendes bror dit, kongens søn av Syderørerne; det var ham, som hadde været omskapt til en fæl og græsselig rise, men nu var han i sin rette skabning, en ung og fager ridder.

4. Om Lancelots vanvid.

Nu maa der berettes om Lancelot; da han løp ind i skogen, var han klædt i hoser og skjorte alene. Og han søkte ind i skogen, der den var vildest, og naar han saa folk, gjemte han sig i huler eller krøp op i trærne. Saa var hans klær snart slitt ut, og han gik næsten nøken og led stor nød i vind og regn og kulde. Og han fik ikke anden

føde end ^[117] frugter og røtter, eller det kunde hænde han dræpte fugl og smaa dyr med stenkast; da aat han deres kjød raat. Slik levet han en sommer og høst.

Men da det tok paa at bli vinterlig, led han usigelig av frost og kulde. Men ved Guds miskundhet skedde det, at en kveld kom Lancelot til en elv, og der hadde en ridder, som laa paa reise med sin frue, sat op telter for at overnatte. Og utenfor det ene telt hang ridderens skjold og sverd. Da Lancelot saa disse vaaben, smøk han ditbort, tok sverdet og drog det ut, og om en stund gav han sig til at leke med det og slaa paa skjoldet dermed. Da ridderen i teltet hørte vaabengny, saa han ut og blev vår den arme, gale mand. «Ven,» siger han mildelig, «læg bort mit sverd og kom hit til mig; varme klær og mat synes du at ha haardt fornødent.» Lancelot stirrer en stund paa den anden; saa løfter han sverdet og hugger til ridderen, saa han daaner. Derefter gaar han ind i teltet, ser den varme seng, som er opredt med skind og tepper, og springer straks op i den uten at agte paa ridderens frue, som skriker høit av skræk og flygter ut av teltet, mens hun griper sin serk og kaster paa sig. Og da hun kommer ut og ser sin husband ligge blodig og daanet, skriker hun, saa svender og terner løper til. Men ridderen aapner sine øine og spør, hvor den gale mand blev av, som hugget til ham. Fruen svarer, han er inde i teltet og har lagt sig i deres seng. Da gaar de ind, finder Lancelot sovende, og ridderen mæler: «O Jesus, mig tykkes jeg skulde kjende ham; han er saare lik herr Lancelot av Sjøen, som vi saa ved turneringen ifjor, ^[118] og nu er han ganske avsindig; ilde er det at se en slik mand i saa stor nød. La os lægge ham paa en baare og bære ham hjem til vort, saa skal han vorde pleiet paa det bedste.» Denne ædle ridder het herr Bliant av Den hvite borg.

Hos ham var Lancelot i mere end et aar. Og herr Bliant la lænker om hans hænder og føtter, men ellers gjorde han ham alt det bedste han visste, gav ham et fagert kammer, god mat og rike klær; saa gjenvandt han snart sit legemes fagerhet og styrke, men hans sind blev ikke bedre, og han kjendte ikke sit eget navn.

Men en morgen red herr Bliant alene paa jagt; da blev han i skogen anfaldt av to uvenner, herr Breuse Saunce Pitè og herr Berthelot. Og endda herr Bliant verget sig mandig, saa maatte han tilslut fly i saa uridderlig og ulik en kamp. Saa sprængte han mot sin egen borg, og de to riddere fulgte fast efter. Herr Lancelot sat i vinduet paa sit kammer og saa dem komme, og endda han var ganske gal, saa harmet det ham, at to skulde stride mot en, og han hadde fattet stor kjærlighet til herr Bliant. Derfor brøt han lænkerne av sig og skar sig ilde ved det, han kløv ut av vinduet, svømmet over graven, og med sine bare hænder rykket han herr Breuse av hesten, vristet sverdet fra ham og hugget løs paa baade ham og herr Berthelot, til de rømte.

Da syntes herr Bliant han var vel lønnet for sin barmhjertighet mot den arme avsindige mand, men han angret han hadde nogentid lagt lænker paa ham, siden han saa, hvor hans ankler og haandled [119] var opskaarne. Derefter fik Lancelot gaa løs paa borgen, og han var altid mild og stille.

Men en aarle morgen, da han stod i urtegaarden, hørte han horn og hunder fra Veideskogen. Da mindtes han noget fra den tid han selv hadde brukt at ride ut paa jagt ved daggry om sommerens tider. Og han snek sig ut av borgen, løp ind i skogen, og flakket om paa øde steder som før; men herr Bliant kunde ikke finde ham.

5. Hvordan herr Lancelot kom til Korbin og blev helbredet.

Tilslut kom Lancelot til Korbins bro, og endda han ikke mere husket noget, syntes stedet ham kjendt, og han gik over broen og ind i staden. Men gutterne, som lekte i gaten, hidset hundene paa det elendige gale menneske og kastet sten og skarn paa ham, mens de ropte og skrek. Da løp Lancelot gjennom byen, men av og til vendte han sig og sprang efter gutterne, og dem han fik fat i, kastet han paa jorden, saa de brøt armer og ben. Tilslut kom han til borgen; da jaget nogen unge riddere og svender børnene bort og tok den gale mand ind i gaarden; de skjemtet og gjorde sig lystig med ham, men gav ham ogsaa mat og drikke, og han la sig ned paa jorden og aat som et dyr. Siden fik de ham ind i et litet rum under porttaarnet, kastet til ham nogen klædesplagg og litt straa at ligge paa, og hver dag bragte de ham litt mat og [120] drikke, men de satte det til ham som til en anden hund, ti ingen turde gaa nær hen til ham. Slik levet Lancelot den høst og vinter.

Men ved paasketider var der fest paa Korbin, ti kong Pelles' unge søstersøn herr Kastor blev ridder. Og han delte ut klær til sine venner. Men tilslut tok han en rød silkekjortel, et guldvirket belte og en graa fløilskappe; det var noget gammelt og slitt, men hadde været fagre og sømmelige klær engang. Herr Kastor ler og siger: «Dette vil jeg gi taapen i porttaarnet.» Og han løp ned med de unge riddere og væbnere for at skjemte med den arme daare; de kastet klærne ned til Lancelot og bød ham leende smykke sig. Lancelot stod da op av straaet, og ganske alvorlig drog han kjortelen paa, spændte beltet om midjen og slog over sig fløilskindet. Men da han nu gik frem mot de unge mænd i ridderlige klær med skjønne høviske lader, da

blev de saare skamfulde. Og de hvisket til hinanden: «Denne arme gale mand har engang været en stolt og ypperlig ridder – se de svære arr paa hans legeme og lemmer; Jesus forlate os, at vi har spottet ham!» Saa lukket de ham ut av hundehullet, og han gik stille og alvorlig ut mellem dem, men de snek sig skamfulde væk. Lancelot fandt ind i kongens urtehage, og der vandret han om en tid, ti han hadde altid likt vel at se blomster, trær og klare kilder. Og tilslut strakte han sig i græsset og sovnet ind.

Men over middag kom fru Elene ned i haven med sine terner. Og en ung mø, som lette efter en ball, fandt Lancelot sovende i græsset. Da løp ^[121] hun tilbake til fru Elene og sa der laa en fremmed fager mand og sov ved brønden. Elene gik med hende dit, og straks hun saa ham, sa hun til ternen:¹⁹ «Tal ikke om dette til nogen, men gaa bort.» Men derpaa faldt hun i graat, og hun graat saa heftig, at hun sank ned i græsset ved hans side og blev liggende længe slik.

Men tilslut gik hun tilbake til sine jomfruer og bød dem gaa ind, ti hun var syk, sa hun. Og derefter søkte hun sin far og sa: «Ak nu trænger jeg eders hjælp, om ikke mit hjerte skal briste av sorg.» «Hvad er dette, datter,» siger kong Pelles. «Herre,» svarer hun, «jeg gik i vor urtegaard med mine terner for at leke ball. Da fandt jeg Lancelot sovende ved brønden, og han har mistet sin forstand og er avsindig og syk.» «Vær stille, barn,» siger kongen, «og la mig raade.»

Saa lot han fire riddere bære Lancelot ind paa borgen og op i det kammer, hvor Sanktgral var. Og straks herr Lancelot blev lagt ned foran det hellige kar, da hændte underet, at han blev helbredet og fik sin forstand igjen, og Sanktgral veg bort, men Lancelot vaaknet. Og han gjemte sit ansigt i hænderne og graat bitterlig.

6. Le Chevalier Mal Fet.

Men da Lancelot saa Elene, blev han rød som blod, og han sa: «For Jesu skyld, hvordan kom jeg hit? For Guds skyld, fru Elene, sig mig, hvordan ^[122] er jeg kommet hit?» «Herre,» svarer hun: «I kom til dette land som en gal mand, og ingen kjendte eder, før jeg fandt eder sovende i min urtegaard. Og I blev helbredet ved Sanktgral.» «Hvormange er der,» spør Lancelot, «som vet om mit vanvid?» «Ingen,» svarer Elene, «uten min fader og jeg selv og fru Brisen.» «For Guds skyld,» ber Lancelot, «ti med det og la ingen vite jeg er her. Ti det tykkes mig en

ulidelig skam, siden en gal mand er mere lik et dyr end et menneske. Og jeg er forvist ut av min konges land og rike, og dit tør jeg aldrig mere vende tilbake.»

Siden laa Lancelot i det kammer mere end fjorten døgn, og han rørte sig ikke og vilde hverken tale eller spise. Men en dag talte han slik til fru Elene: «Fru Elene, for eders skyld har jeg lidt bitter sorg og skam og elendighet; jeg vil ikke mæle mere derom, ti I vet det vel. Endda jeg ikke er uten brøde mot eder; jeg drog sverdet mot eder hin morgen jeg vaaknet hos eder. Men det voldte fru Brisen og I selv, som førte mig til eder mot min vilje.» «Det er vel saa,» svarer fruene. «Nu ber jeg eder,» siger han, «for eders søns skyld, bed kong Pelles unde mig et sted i sit rike, hvor jeg kan gjemme mig.» «Herre,» svarer Elene, «jeg vil leve og dø hos eder og alene for eder, og var mit liv eder til ingen nytte, og kunde jeg gjøre eder noget godt ved at lægge det ned, da vid, at jeg gjorde det gladelig. Visselig vil min fader opfylde alle eders begjæring, og kjære min herre, herr Lancelot, la mig være nær eder, hvor I dvæler, og tjene eder av al min evne.»

[123] Og paa Elenes begjæring skjænket kong Pelles Lancelot den borg, som kaldes Kastel Bliant, og for sin datters og sin dattersøns skyld bød han tyve riddere av de fornemste i riket følge Lancelot og tjene ham; men Elene drog ogsaa dit med tolv jomfruer; saa vilde kong Pelles det skulde være. Og denne borg laa paa en ø i en sjø, og der var saa fagert, at Lancelot mælte, da han kom dit: «Ak, denne ø burde rettelig kaldes Den lykkelige ø.»

Men al den tid Lancelot var paa øen, kaldte han sig ikke ved andet navn end Le Chevalier Mal Fet, det er ridderen som har handlet ilde. Og han lot sig gjøre et skjold, og det var blodrødt med et merke helt av sølv, og det merke var en dronning og en hærlædt mand, som knælte ved hendes føtter.

Og fru Elene og hendes møer lekte for Lancelot paa harpen og sang for ham og forlystet ham med bretspil og falkejagt. Men hver dag gik han alene op paa den høieste taarntinde og var der en time. Da saa han ut mot den kant, hvor Karlion laa og kong Artur og fru Guniver var. Og han la sit ansigt ned paa sine hænder og graat bitterlig.

*

Men en dag spurtes det, at der skulde være dystridt paa et sted, som laa tre mil fra Kastel Bliant. Og Lancelot red dit med sit røde og sølverne skjold og øvet mangan fager vaabendaad, ti han overvandt hver ridder, som prøvet sig mot ham, men ingen kjendte ham, ti han bar nedfældt visir hele tiden.

Men herr Percival av Galis og herr Hektor de ^[124]Maris var ogsaa med i den turnering, og de hørte om ridderen med det røde skjold, men hadde ikke set ham. Og ingen visste mere om ham end at han bodde paa Kastel Bliant og kaldte sig Le Chevalier Mal Fet. Da siger de til hinanden: «la os ride til Kastel Bliant og friste at bryte en lanse med denne ridder.»

Og da de kom til øen, saa de de dype vande omkring paa alle kanter, men ingen bro. Men paa borgmuren stod en ung mø med en hvit jagtfalk paa haanden. Og hun siger «her bor en frue, den fagreste i dette land, og hendes navn er Elene, og en ridder Le Chevalier Mal Fet, den ypperste i verden. Og gjerne dyster han med vandrende riddere. Rid rundt til den store ek paa nettet; der vil I finde en færge, som kan bære eder begge og eders hester.»

Da tyktes det dem uridderlig at komme to i følge til den fremmede borg, saa herr Percival seilet alene over. Og da han landet paa øen, tok riddere imot ham og førte ham ind gjennom borgporten til en eng indenfor muren; den var indrettet til dystridt. Og mens Lancelot væbnet sig, bød skjønne møer ham vin og mat. Saa red disse to riddere sammen, saa deres lanser brast og hestene sank i knæ, men ridderne kom sig ledige av sadlen, utdrog sine sverd og fôr mot hinanden som to vildraaner, saa gnisterne sprang av deres rustninger, og de gav hinanden svære saar.

«Ved Jesus,» siger herr Percival tilslut, «til denne dag har jeg kun kjendt en mand, som turde lignedes ved eder. Fagre herre, sig mig eders navn!»

^[125] «Herre,» svarer Lancelot, «jeg har ikke andet navn end Le Chevalier Mal Fet. Men hvem er I?» «Jeg heter herr Percival av Galis,» svarer denne, «kong Pellinors søn.»

«Ak,» mæler Lancelot, «hvad har jeg gjort; har jeg saaret dig, som er en ridder av Det runde Bord og engang var min ven og staldbroder!» Dermed kaster han fra sig skjold og sverd, falder paa knæ og graater. «Herre,» siger Percival forfærdet, «hvad er dette? Jeg besverger eder, nævn mig eders rette navn.» Da slaar han op sit hjelmgitter og mæler: «Engang het jeg Lancelot.» Og herr Percival sprang frem, tok ham i sine armer og kysset begge hans kinder: «Nu takker jeg Vorherre og hans hellige moder, at jeg har fundet dig, som jeg har søkt i to aar.»

Da blev der sendt bud til herr Hektor de Maris, og de var usigelig glade alle tre, at de hadde fundet hinanden. Fru Elene bevertet herr Percival og herr Hektor paa det bedste og gav dem prægtige gaver. Og hun fortalte dem, hvorlunde Lancelot var

kommet avsendig til Korbin, men den hellige Sanktgral hadde helbredet ham. Men herr Lancelot spurte meget om nyt fra Karlion, og hans stalldrødre fortalte ham, at fru Guniver hadde git ut mere end to tusen pund guld og sølv til riddere, som skulde lete efter Lancelot og føre ham tilbake til Karlion. Men Lancelot vilde ikke følge med dem tilbake.

7. Om fru Gunivers gjestebud.

[126] Fru Guniver sa litet, da hun hørte, at Lancelot var ilive og levet vel i Kastel Bliant paa øen. Men kong Artur klaget meget og sa: «Det tænkte jeg vel, at det var for den skjønne fru Elenes skyld, at Lancelot rømte fra os som en gal mand. Men det er min største sorg, skal jeg nu miste min ypperste ridder, og ikke vet jeg, hvi han blir borte. Bedre var det han egtet Elene og førte hende hit, ti han maa vel skjønne vi skulde byde hende hjertelig velkommen og regne hende for en pryde og sirat iblandt dronningens fruer.» Dertil svarte Lancelots frænder intet, ti de visste vel aarsaken til hans vanvid.

Men dronningen fôr til London, og der gjorde hun et gjestebud for de fire og tyve riddere av Det runde Bord, som kaldtes dronningens riddere. Og det gjorde hun for at ingen skulde skjønne hun sørget over Lancelot, men folk skulde tro, at alle de riddere, som kjæmpet under hendes farve, var hende like kjære. Mellem disse riddere var Gavein og hans brødre, og der var ogsaa en ridder av Wales, herr Pinel, søskendebarn til herr Lamorak, som Gavein og hans brødre dræpte ved svik for hans elskovshandels skyld med Margisa, deres mor.

Men herr Gavein elsket frugt over al maate, særlig epler og pærer, og vilde spise frugt til alle maal. Derfor hadde dronningen sørget for den skjønneste frugt til maaltidet. Og herr Pinel saa til lønlig at lægge gift i det vakreste eple i kurven, som stod foran dronningen, ti han ventet fru [127] Guniver vilde byde herr Gavein først, for han skulde sitte ved hendes høire side, og hun søkte altid at tækkes ham, siden han var kongens frænde og ogsaa Lancelots kjæreste ven.

Men ved dronningens anden side sat en ung ridder, som het herr Patrik, brorsøn til herr Mador av Porten. Og fordi han netop var kommet til kongsgaarden og en saare skjøn ung ridder, søkte dronningen med egen haand ut et eple, og la det i hans fang. Og straks han hadde svelget litt av det, faldt han død om.

Da sprang alle ridderne op i stor forfærdelse og harme, og de visste ikke hvad de skulde sige, ti de mistænkte alle dronningen. Men herr Mador ropte høit: «Dyrt skal I faa bøte dette, min frue. Her ligger min kjære frænde skammelig myrdet, men vid vel, at jeg vil hevnes til det yderste.» Og dronningen saa sig om paa alle sine riddere, men ingen tok til gjenmæle; da gav hun et høit skrik, og daanet ned paa gulvet.

Da kom kong Artur ind, og herr Mador gik imot ham og klaget dronningen for forræderi. Ti det var slik dengang, at alslags lønmord kaldtes forræderi, og derfor var ikke mere end én straf, som var baalet.

Og da kong Artur hadde hørt herr Mador til ende og han saa, at ikke en av de fireogtyve riddere vilde mæle imot, da blev han hvit som et laken. «I gode herrer,» svarer han, «saavisst som Gud er over os alle, jeg tror ikke dette om min dronning. Men ikke tør jeg dømme her, ti I vet vel hun er mig kjærere end mit eget liv. Og ikke [128] tør jeg selv kjæmpe for hende mot herr Mador, ti det er mot ridderskapets lov, at en mand kjæmper for sin egen hustru i en slik sak. Men visselig skal min dronning ikke mangle en kjæmpe.»

«Kong Artur,» svarer herr Mador, «i denne sak er I ikke uten en ridder som alle vi andre, og I har svoret at holde ridderloven som vi. I tør ikke nøde eller tvinge nogen ridder til at kjæmpe for hende, og ikke kjæmpe selv. Og I ser vel, ikke en mand av disse fireogtyve holder hende uskyldig. Eller hvad svarer I, riddere?»

Da sa de intet, men dronningen mælte: «Gud vil vidne for mig, ti han vet jeg er uskyldig i dette.»

«Herre,» siger herr Mador, «saasandt I er en retfærdig konge, kræver jeg, at I nævner en dag, da jeg skal faa min ret.» «La det da være idag femten dage,» svarer kongen, «møt den dag tilhest og væbnet i engen ved Vestminster. Og om Gud vil, skal du da møte den, som vil stride for dronningens uskyld, og Gud vil dømme mellem eder. Men har hun ingen kjæmpe fundet til den dag, da maa hun dø paa baalet.» «Det er vel,» svarer herr Mador. Derefter gik alle ridderne bort.

Men da kongen blev alene med fru Guniver, spurte han, hvorlunde dette var kommet. «Gud hjelpe mig,» svarer hun, «jeg vet det ikke.» «Ak,» siger kongen, «om Lancelot var her, da vilde han ikke tøve med at byde sig frem, og kjæmpe for dig.» «Han er her ikke,» svarer dronningen og graater. «Da raader jeg eder,» siger kongen, «bed herr Bors av Ganis, at han tar eders sak paa sig, [129] og for Lancelots skyld vil han ikke svigte eder. Ti jeg skjønner vel, at ingen av eders riddere, som var

herinde, da herr Patrik døde, vil kjæmpe for eder, ti de tror alle det værste.» «Ak,» siger dronningen, «om Lancelot var her nu!» «Han har forlatt os,» svarer kongen, «da vet jeg ikke bedre raad, uten du ber herr Bors av Ganis.»

8. Hvorlunde herr Bors lovet at kjæmpe for dronningen og hvad videre hændte.

Men da dronningen bad herr Bors de Ganis hjælpe sig, mælte han: «Hvad vil I jeg skal svare eder? Jeg var ved det samme gjestebud og saa herr Patrik dø av det eple I gav ham. Nu savner I Lancelot, ti han vilde kjæmpet for eder, enten eders sak var retfærdig eller uretfærdig. Underlig tykkes det mig, at I tør bede mig om dette, I som har skilt mig og hele vor æt ved den ypperste mand av vort blod, ham som vi alle hædret og fulgte som vor høvding. I alene har drevet ham av landet i vanvid og elendighet.» «Herre,» siger hun graatende, «vær miskundelig!» Og hun knælte ned og sa: «Ellers maa jeg lide en ynkelig og skammelig død, og den har jeg aldrig forskyldt!»

Kong Artur kom til i det samme og saa dronningen knæle; da blev herr Bors skamfuld og løftet hende op, mens han sa: «Frue, knæl ikke for mig, I beskjæmmer mig.» «Ak herr Bors,» siger kongen, «forbarm dig over min dronning, ti saavisst [130] jeg haaber at se Guds aasyn, tror jeg hende uskyldig.» «Herre,» svarer Bors, «jeg skal kjæmpe for eders frue av al min evne og indtil døden.»

Da hans staldbrødre hørte dette, blev de meget forundret, men herr Bors mælte: «I ædle herrer, det var stor skam for os alle, skulde vi taale, at den fagreste dronning i verden skulde brændes paa baal uten nogen ridder vilde ride i skranken for hende. Ti hendes herre er vor herre og den ædleste og tapreste konge i verden; ikke er der en av os alle uten han jo skylder kong Artur tak for meget godt.» «Vi elsker og ærer kong Artur ikke mindre end du,» svarer de, «og mere end fru Guniver har elsket og hædret ham; du vet vel, hvad vi mener. Mere end en gjæv ridder har hun lagt øde.» «Ikke vet jeg hun har lagt nogen ridder øde,» siger herr Bors, «men hun har hjulpet og underholdt mere end en god mand; gavmild, storsindet og høvisk er hun fremfor alle andre kvinder jeg har set eller hørt om. Jeg trøster mig til Gud; ved min haand vil han aabenbare hendes uskyld, og ogsaa gjøre det kundbart, hvo som voldte herr Patriks død.»

Men nu springer rygten viden om land, at herr Mador har klaget dronningen for lønmord. Og det spørres ogsaa til Kastel Bliant, og Elene bærer det frem for Lancelot.

«O Jesus,» siger denne, «bedre tidender kunde I ikke bringe mig; ti nu vil jeg fare til London, og selv vil jeg kjæmpe for hende mot herr Mador.» Saa sender han bud til herr Bors og ber ham kjæmpe for dronningen av al magt, «men kommer ^[131] der en ridder i hvid rustning med rødt og sølvernt skjold, da vig pladsen for ham og la ham møte herr Mador.»

Derefter gjorde han sig rede til at fare bort, og bød fru Elene farvel, men hun sørget bitterlig. «Herre,» mæler hun, «naar min søn og eders, herr Galahad, er femten aar, maa jeg da sende ham til eder, at I kan slaa ham til ridder?» «Gjør som eder synes,» svarer Lancelot, «Gud give ham sin naade, at han maa vorde en god ridder.» «Ikke frygter jeg for andet,» siger fru Elene, «han blir den ypperste mand av sin slegt næst eder.» «Ak,» svarer Lancelot, «la os begge bede Gud og Vor frue, at han blir en bedre mand.»

Saa bød han hende farvel og red bort.

9. Om tvekampen.

Nu gik dagene, og da den femtende morgen oprandt, red kongen, dronningen og hele hirden ut til engen ved Vestminster. Der var opreist en jernstake og et baal bygget omkring den. Og befalingsmanden over Londons borg og biskopen av Vestminster tok fru Guniver imellem sig og leiet hende dit frem; hun blev sat paa en pall foran baalet, og om herr Mador vandt den dag, da skulde hun brændes derpaa. Slik var loven den tid, og den var lik for dronning og tiggerkvinde, for ridder og træl.

Saa red herr Mador fuldt væbnet ind paa engen, ^[132]svor eden for kongen, at han holdt dronningen skyldig i sin frændes død, og æsket til kamp paa liv og død hvilken ridder som vilde prove andet – saa maa Gud dømme i denne sak.

Og herr Bors red ind fuldt væbnet, tok eden og bad Gud hjælpe sig at fri dronningen for denne falske anklage. Han red hen til hende, steg av hesten og lovet at kjæmpe for hende, vinde eller lægge ned sit liv, «om ikke Gud sender eder en

bedre stridsmand, ti da skal jeg vige pladsen for ham.» Dronningen takket herr Bors og kysset ham paa begge kinder.

Derpaa drog begge riddere sig tilbage i skrankerne, la sine lanser tilrette og ventet paa tegnet til at ride frem. Men i det samme blev folk vår en ridder paa en snehvit hingst, som kom sprængende ut av skogen. Og hans hjelm og brynje var hvite, men skjoldet blodrødt med et sølvmerke oppaa. Han red like hen til herr Bors og ropte høit:

«Vredes ikke, gode og ædle ridder herr Bors av Ganis, at jeg ber eder vige av skranken for mig, ti Gud vil, at jeg skal kjæmpe denne kamp for kong Arturs husfrue idag.»

Da red herr Bors bort til kongen og meldte dette. «Hvem er han,» spør kongen, men Bors svarer, han vet ikke – endda han kjendte vel Lancelot. Og kongen lar spørre den fremmede, om han vil kjæmpe for dronningen. «Derfor er jeg kommet hit,» svarer den hvite ridder, «ti ellers skulde aldrig kong Artur eller fru Guniver set mig mere her paa jorden. Men aldrig hadde jeg tænkt, at jeg skulde leve den dag jeg saa dronning [133] Guniver sat paa skampallen og ridderne av Det runde Bord staa omkring og taale det – ti jeg hadde ventet, at for hendes ære vilde de reist sig og kjæmpet en og hver.»

Men herr Mador lar spørre, hvad det blir til; nu faar enten herr Bors eller den fremmede møte ham.

Saa rider den hvite ridder ind i skranken. Og de fælder sine lanser, han og herr Mador, og sprænger mot hinanden. Og herr Madors lanse splintres, men den andens holder, og herr Madors hest styrter under ridderen. Men han kommer sig ledig av hesten, løfter skjoldet for sig, utdrager sit sverd og byder den fremmede kjæmpe med sig tilfots. Og den hvite ridder springer av sadlen og møter ham med sverd og skjold. Men snart ligger herr Mador overvunden i græsset; den fremmede staa over ham med foten paa hans bryst og roper til dronningen, om hun vil se herr Mador død eller hans liv sparet.

«Gjerne skjænker jeg ham livet,» svarer fru Guniver mildelig, «om han vil utrope min uskyld over landet og la skrive paa herr Patriks grav, at aldrig voldte jeg hans død.» Det lovet herr Mador, og han gik frem til dronningen, knælte og takket hende for naaden. Derefter førte hans venner ham til et telt, ti han hadde mange og svære saar.

Men den ukjendte ridder gik frem til foten av trappen, hvor kong Artur sat. Da var dronningen kommet hen til kongens side, og de tok hinanden i armene og kysse des hjertelig. Derpaa bøiet kongen sig ned til den hvite ridder, takket ham og [134] bad ham løse sin hjelm og drikke den vin, som dronningen bød ham i et guldbæger.

Og den hvite ridder rakte ut sin haand, tok bægeret fra dronningen, og slog op sit hjelmgitter for at drikke. Da blev der et stort rop, ti de som stod omkring, kjendte herr Lancelot av Sjøen.

Men kongen kastet sine armer om Lancelot, lovet Gud, som hadde ført hans kjæreste ridder tilbake, og takket ham, at han hadde kjæmpet for dronningen idag.

«Herre konge,» mæler Lancelot, «und mig det, at jeg maa kjæmpe for eder og eders dronning alle dage. Ti I slog mig til ridder, og hun viste mig en stor naade den samme dag, og det har ingen visst, men nu vil jeg nævne det høit for alle. Ti samme dag jeg blev ridder, mistet jeg mit sverd, men dronningen fandt det, tok det op og gjemte det under sin kappe. Og hun taug med det og flydde mig det lønlig tilbake, og ellers hadde jeg været beskjemmet mellem ridderne alle mit livs dage. Men da svor jeg ved mig selv at være hendes ridder, tjene hende over alle fruer i verden, og kjæmpe for hende til min sidste stund.»

Da takket kongen ham atter, tok Lancelots haand og leiet ham bort med sig. Men dronning Guniver slog sløret for sit ansigt, saa ingen skulde se hun graat.

Sjette bok

1. Hvorlunde herr Galahad blev slagen til ridder paa pinsekvelden.

Om pinsekvelden silde kom en jomfru ridende til Karlion og spurte efter Lancelot, og hun sa til ham: «Herre, det er min begjæring til dig fra kong Pelles, at du følger med mig til skogen her nær ved.» Da bød Lancelot sin væbner lægge sadel paa hesten og bringe hans vaaben. Men dronningen kom ut paa svalen og sa: «Lancelot, vil I slik forlate os i denne høie helg?» «Frue,» siger møen, «han skal være her tilbake aarle imorgen.»

Saa red Lancelot og møen ind i skogen, og hun førte ham paa stier han ikke kjendte, og de red saa fort, at hestene var vaate av skum og sved. Og ved midnatstid kom de til et vand i skogen, og der blev Lancelot vår et kloster, som laa ved strandbredden. Da løftet jomfruen haanden og bød Lancelot stanse sin hest. Og straks tok klokkerne i klostret paa at ringe, og porten blev aapnet. Ut kom tolv klosterjomfruer i hvite klædninger og sorte slør, og hver bar en kjerte i haanden. Og de ledsaget ^[136] moder abedissen, som leiet ved haanden en ung svend i fotsid, hvit linnedkjortel.

Da tænkte Lancelot, mens de gik frem imot ham, at aldrig hadde han set saa fager og mandig en gut, endda hans øine var milde som en dues. Men abedissen førte gutten frem til Lancelot, og han sprang av hesten og bøiet sig dypt for nonnerne.

«Herr Lancelot, kong Bans søn,» siger den værdige frue, «her bringer vi dig din søn, som vi har fostret. Ti nu er han femten vintre gammel, og det er tid du tar ham til dig og gjør ham til ridder.»

«Er dette hans egen begjæring,» spør Lancelot da, og gutten svarer ja. Da utdrager herr Lancelot sit sverd, og Galahad knæler ned, og mens de fromme søstre staar omkring dem, slaar faren sin søn til ridder. Siden løfter herr Lancelot

Galahad op, kysser ham og siger: «Gud gjøre dig til en god ridder, ti fagerhet har han skjænket dig mere end nogen moders søn jeg saa indtil denne dag.»

2. Hvorlunde herr Galahad satte sig i Det farlige Sæte.

«Nu, fagre søn,» siger Lancelot, «vil I følge mig til kong Arturs gaard?» «Nei,» svarer herr Galahad, «ikke er det saa, at jeg skal følge eder dit, men jeg kommer, naar min tid er.»

Saa red Lancelot tilbage, og han kom til Karlion, mens kongen og dronningen var til høimessen i minsteren med hele sit følge. Og efter messen ^[137] skulde hirden gaa tilbords. Og der stod skrevet med gylden skrift paa hver ridders stol, hvem som skulde sitte der. Men der var en stol, som kaldtes Det farlige Sæte, og hver den som satte sig deri, skulde straks dø, om han ikke var den, som Gud Herren selv har utkaaret til denne plads. Og derfor, da kong Artur hadde drukket bryllup med fru Guniver, som bragte ham Det runde Bord i medgift, da lot han paa Merlins raad Det farlige Sæte tildække med et silkeklæde. Og slik hadde det staat indtil denne dag.

Men da kongen og hans riddere denne morgen skulde gaa tilbords, da var klædet borttat, og ingen visste ved hvis hænder. Da satte de sig alle ned i stor undren. Og straks hændte der en sælsom ting, som var, at alle vinduer og dører i hallen stængtes av sig selv. Men allikevel blev rummet ikke mørkt. Og da saa ridderne, at der stod en gammel mand i hellige klædebon, og ingen kunde sige, hvorfra han var kommet. Men ved haanden leiet han en ung ridder i blodrød rustning, men uten sverd og skjold. Og ingen hadde set saa fager en mand.

Men den gamle hellige mand bød den unge avføre sig sin rustning, og under bar han en skarlagens kjortel, og den gamle mand kastet en hermelins kappe over hans skuldrer. Og han mælte til kong Artur: «Herre, her fører jeg til eder en ung ridder av kongebyrd og av Josef av Arimatæas æt; ved ham skal underlige ting fuldbyrdes.» Da stod kong Artur op og svarte: «I være velkommen!»

Men den gamle mand førte ynglingen til Det ^[138] farlige Sæte, som var næst ved herr Lancelots plads. Og han sa: «Herr Galahad, denne stol har ventet paa eder, før

I var undfanget og født.» Da satte herr Galahad sig deri, og den gamle mand gik bort.

3. Om Den hellige Sanktgral.

Og endda mens alles hjerter var fulde av forundring – ti de visste, at i Det farlige Sæte skulde sitte den ypperste ridder i verden, men herr Galahad tyktes dem fast et barn endnu – da kom der et stormstøt og tok om huset, saa det syntes som om murene maatte styrte, og det blev mørkt som midnat, og tordenen slog over taket. Men midt i uveiret sprang der frem en solstraale, syvfold klarere end den klareste dag.

Da følte hver mand Den hellige Aands naade i sig, men der var ingen som kunde finde mæle, og de saa paa hinanden. Og det syntes dem de hadde aldrig set hinanden klart før, ti det tyktes en og hver, at hans staldbrødres aasyn var saa skjønne og skinnende, som var de alt i Paradis.

Da var Den hellige Sanktgral der i hallen, dækket av hvitt sammit; ingen monne se det hellige kar eller hvo som bar det, men rummet var opfyldt av vellugt, og hver mand syntes han var mættet av den lifligste mat og drikke han visste – men dette var et tegn paa Himmerikes Rike, at der er alle jorderigs begjæringer ikke mere.

Og om en stund svandt solstraalen bort, og Den ^[139] hellige Sanktgral saaes ikke mere, og rummet var som før.

Da fik de mælet igjen, og kong Artur stod op og sa:

«La os alle takke Gud og Hans hellige Aand for naaden. At vi maatte undes at se slike jertegn paa Hans hellige Pinsedag.»

«Nu,» siger herr Gavein og springer op, «lekte mit hjerte som falcken i grønne lunde, mens Det Helligste var hos os, og mit kjødelige legeme var mættet, som skulde det aldrig mere vite av nogen attraa. Og jeg hadde ikke uten en sorg, at jeg ikke maatte se Den hellige Sanktgral, men den var saa vel tilhyllet. Derfor lover og sverger jeg nu her for min konge og vor erkebisp, at jeg vil fare ut imorgen aarle og søke Den hellige Gral, og ikke vil jeg hvile, før jeg har set den mere klart end jeg nu

saa den, eller Gud selv viser mig ved sikre tegn, at det er mot Hans vilje og raad, at jeg skal skue hans løndommer.»

Da reiste de sig op, hver og en ridder av Det runde Bord, og alle svor de som Gavein.

Men da kong Artur hadde hørt eden, da bøiet han sit ansigt i sine hænder. «Ak Gavein, Gavein, du min kjæreste frænde,» siger han sorgfuld, «nu har du brutt Det runde Bords ring, og den skal visselig aldrig mere bøtes – ti mange av eder ser jeg nu ikke mere igjen her paa jorden. Og jeg elsket eder alle usigelig, og al min id var eders vel og eders hæder, som I var min hæder og lykke, og intet hadde jeg kjærere paa jorden end mit ridderskap, men nu forlater I mig alle!»

[140] «Ak,» svarer Lancelot, «trøst eder, min kjære herre. Ti der er mere ære for os og eder i dette hellige eventyr end i nogen anden daad vi har øvet. Og hvo som dør paa denne færd, mens han søker Sanktgral, hans død er en god død, og hans sted er ham beredt av Vorherre.»

Men fru Guniver sørget saa saare, og alle hendes fruer og møer sørget for sine egtfæller og elskere. Og der var mange av dem, som gjerne vilde fulgt med ridderne, som skikken var i hin tid, at en mø ofte fulgte sin elsker, naar han drog ut paa eventyr. Men herr Boudvin av Bretland, som fordum var en ridder av Det runde Bord, men nu en hellig eneboer, kom til kongsgaarden. Og han bød alle mænd og kvinder la slike tanker fare. «Ti nu har I lovet eder ut i Guds erende, og ingen skal se hans løndommer, uten han er ren og fri for synd.»

4. Da ridderne fôr ut for at søke Sanktgral.

Næste morgen gjorde ridderne sig rede til at fare; det var et hundrede og femti mand. Først drog de til kirken og hørte messen; dit fulgte dem kong Artur og dronning Guniver, og de var saare tunge i sind. Men da ridderne var steget tilhest i borggaarden, da kom kong Artur til herr Galahad, bad ham sitte av og løse hjelmen av sit hode, saa dronningen kunde faa se hans aasyn.

Da fulgte herr Galahad med kongen frem til trappen, der fru Guniver stod, og hun saa længe [141] paa ham og spurte, hvorfra han var. Herr Galahad svarer, han er fra Korbins stad. «Visselig er du Lancelots søn,» siger hun da, «aldrig var to mænd

hinanden mere like.» Dertil svarte herr Galahad hverken ja eller nei. «Saa hjælpe mig Gud,» siger dronningen harm, «ikke har du nødig at skamme dig ved din faders navn eller dølg det; av alle mænd i verden er han den ypperste og tapreste og fagreste og ædleste i alle maater. Se vel til, at I overgaar alle eders fæller, saa I kan nævnes hans rette søn i eders gjerninger, som I er det i eders aasyns fagerhet.» «Frue,» svarer herr Galahad, «hvi spør I, siden I vet det saa vel? Men det skal nævnes, naar tid er, hvem som er min fader.» Men dronningen gik ned, kysset ham paa panden og bad Gud gjemme ham.

Saa steg ridderne tilhest. Og de red gjennem byens gater; da graat baade fattig og rik for de fôr bort. Den nat var de alle tilsammen i en borg, som het Vagon. Men om morgenen bød de hinanden fare vel, og hver mand drog sin vei alene.

5. Hvordan herr Galahad fik sin frænde kong Evelaks skjold og sverd.

Herr Galahad red ut uten skjold og sverd, og han red i fire dage og møtte ikke eventyr. Den fjerde dag mot kveld kom han til et hvitbrødrekloster. Der var han om natten, og om morgenen gik han til messen. Da førte munkene ham hen ^[142] bakom alteret; der hang et hvitt skjold med et blodrødt kors oppaa og et herlig sverd, men sverdet hang i et hamperep og ikke i en gjord. Og der stod en høi ridder i hvit rustning med nedfældt hjelmgitter, han tok ned sverdet, bandt det ved hamperepet om herr Galahad og hængte skjoldet om hans hals. Da mælte han: «Disse vaaben tør ingen mand bære uten den som er uplettet og fri for synd.»

«Herre,» svarer Galahad, «ikke tør jeg da annamme dem, og hvem er I, som tør skjænke slikt bort til en I ikke kjender?»

«Jeg kjender dig,» svarer den hvite ridder, «men mit navn skal ingen jordisk mand vite. Men disse vaaben var kong Evelaks vaaben, og vid, at du er av hans æt ved din fader herr Lancelot. Ti den tid Vor Herre Jesus Kristus hadde taalt døden for os paa korset i sit toogtredivte aar, da tok den ædle ridder Josef av Arimatæa hans legeme ned og begrov det. Og derefter seilet han fra Jerusalem med alle sine frænder og kom til den stad Sarras, hvor kong Evelak hersket. Kongen tok vel imot dem, annammet daab og den rette tro. Og til tegn paa, at nu satte han sin lid til den sande Gud og Jomfruens søn alene, og regnet ham for sit rette vern og verge, lot

han gjøre sig disse vaaben. Og sverdhjaltet er korsdannet, og det er gjort av træ, og en arm er hvit og en grøn og en er rød. Ti da vore første forældre blev utdrevne av Paradis, da brøt Eva en gren av Livsens træ og hun stak den i jorden og den spiret og grodde op, og det træ var snehvitt til tegn paa, at en jomfru plantet det. [143] Men fordi døden var kommet ind i verden, bød Herren Adam og Eva kjende hinanden paa kjødelig vis, og den første nat de sov tilsammen under træet som mand og viv, da blev en part av træet grønt til tegn paa Guds velbehag i det hellige egteskap, at det maa være fagert og frugtbart som den grønne sommer. Men det var under det samme træ, at Kain ihjelslog sin broder Abel, og da blev en part av træet blodrødt. Og kong Salomo lot det træ opgrave og skikket det til Sarras, en elskovsgave til Balkis den fagre, som var dronning i Sarras og Saba.

Men kong Evelaks skjold var purt og hvitt uten tegn eller merke. Og da Josef av Arimataea drog fra Sarras, da overgav kongen sit rike til sin søn, og fulgte ham. Saa førte Gud dem tilslut til denne ø, som dengang kaldtes Brutien, og her præket han den kristne tro og omvendte det meste av folket. Men da Josef av Arimataea var lagt paa sit dødsleie, da sørget kong Evelak saare, og han sa: «Av kjærlighet til dig forlot jeg mit kongerike og al min slegt. Og siden du nu gaar fra mig, saa gi mig et tegn, hvorved jeg kan mindes dig.» Josef svarte: «Bring mig dit skjold.» Og han tegnet et kors paa skjoldet med sit blod. «Nu har jeg git dig et tegn, hvorved du kan mindes mig, hversinde du ser det. Og dette blod skal altid synes saa friskt som nu.»

Men en ridders skjoldmerke er som et tegn eller billede paa det han har inderligst i huen. Derfor bar kong Evelak et blankt skjold den tid han først hadde tat ved troen, ti da skal attraa og egen vilje utdø, og menneskets hjerte intet rumme [144] uten fryd, at vore synder er forlatt os og avtvættet i daabens vande. Men siden, da kong Evelak var vokset i kjærlighet til korset, da merket Josef hans skjold dermed. Men en mands skjoldmerke er oftest hovmodighets eller lønlig synds tegn. Og ingen har været værdig at føre kong Evelaks skjold med rette, før herr Galahad kom. Ti hans attraa og længsel var vendt alene mot Vorherre Jesu hemmeligheter.

Saa forsvandt den hvite ridder, da han hadde talt ut. Og herr Galahad red ut i verden med sverdet, hvis hjalte var gjort av Livsens træ, og det korsmerkede skjold. Og hans vei førte ham op i høifjeldet. Da kom han ved nattetid til en liten kirke, men den laa øde og næsten helt sunket i grus, og herr Galahad saa ingen mennesker deromkring. Da steg han av hesten, gik ind og knælte for alteret. Han læste sine bønner og bad Gud lede hans fjed over alle verdens veie. Og mens han bad, hørte han en røst som sa: «Min ridder herr Galahad, gaa til Jomfruens Borg og løs hende av tvang.»

6. Herr Galahad kjæmper mot syv brødre og løser en jomfru.

Da herr Galahad hørte disse ord, takket han Gud, stod op og gik til sin hest. Han sprang i sadlen og lot den gaa, hvor den vilde. Den bar ham ned av fjeldet til en dal, og der laa den fagreste [145] borg ved et mørkt vand. Og en gammel mand, som stod ved vandet, sa: «Dette er Jomfruens Borg, men den er fuld av synd, hovmod, grusomhet og ondskap; vend om og søk ikke dit.» Herr Galahad svarte: «Jeg rider i Guds erende.»

Da blev vindebroen nedfældt og syv riddere red ut imot ham, mens de ropte: «Vogt dig vel, ridder, av os vinder ingen mand andet end døden!» «Hvordan,» svarer herr Galahad, «vil I møte mig alle paa en gang?» Da ler ridderne og roper: «Hvo som vil kjæmpe her, maa kjæmpe med alle os syv brødre paa en gang.»

Da fældet herr Galahad sin lanse og tok imot dem. Og han kjæmpet med dem alle syv den hele nat. Men ved morgengry hadde han overvundet dem og de flydde ind i skogen. Da red herr Galahad over broen og gjennem porten, som stod aapen. Og midt i borggaarden blev han vår et stort taarn, stængt med mange jernbolter. Men der var fuldt av folk i gaarden og de ropte: «Velkommen herre, længe har vi ventet paa frelsen!» Og en gammel mand sa til herr Galahad:

«Herre, i dette taarn ligger en jomfru bunden og länket, og hun eier denne skjønne borg med rette og er en mægtig konges datter. Men for syv aar siden kom disse syv brødre hit til borgen, og den skjønne jomfru tok vel imot dem, satte dem til høibords i sin hal og bød dem det bedste hun formaadde. Men da de hadde ætt og drukket, skjendet de hende og røvet hendes ære; siden sperret de hende i mørketaarnet og la under sig alt hendes land og arvegods, voldte hendes tjenere [146] tvang, tryk og uret, og denne fagre borg blev fordærvelsens og ulykkens sted. Men ta nu dette horn av elfenben og guld og blaas derpaa; da skal taarndørene springe op, og I skal føre vor frue av taarnet, og Jomfruens Borg skal atter vorde det den var tilforn.»

Da blaaste herr Galahad paa hornet, og taarndørene fløi op. Og han leiet ut den fagre jomfru, som laa i bolt og jern, og indsatte hende i hendes arv og ret igjen. Hun takket ham inderlig, men hun mælte: «Om I end har frelst mig og forjaget disse syv brødre herfra, saa tro ikke de er døde, ti de skal leve til verdens sidste dag.»

7. Hvorlunde herr Galahad møtte herr Lancelot og herr Percival.

Nu red herr Galahad videre gjennom vilde skogen, og der møtte han herr Lancelot og herr Percival, men de kjendte ham ikke, fordi han bar et fremmed skjold. Saa fældet herr Lancelot sin lanse og red mot sin søn for at friste eventyr med ham. Og herr Galahad kastet ham av sadlen. Derefter red herr Percival sammen med Galahad, men han fôr ikke bedre.

Der var et enebo like ved, og en gammel kvinde i hellige klær stod utenfor og ropte: «Gud skjermme dig, du bedste ridder i verden! Hadde herr Lancelot og herr Percival kjendt dig saa vel som jeg, da skulde de visselig aldrig møtt dig!» Da blev herr ^[147]Galahad ræd, at eneboersken skulde gi hans navn tilkjende; saa tok han sin hest med sporerne og red bort. Men nu skjønnte de andre, hvem han monne være, saa de svang sig i sadlerne og jog efter ham av al magt. Men de tapte ham snart av syne i skogen.

«La os vende tilbake til eneboersken,» siger herr Percival, «og spørre om tidender hos hende.» «Gjør som eder synes,» siger Lancelot, og Percival red tilbake, men Lancelot blev ved at lete efter sin søn, og snart var han ute av vei og sti og fôr gjennom vilde skogen. Og da mørket faldt paa, sluttet skogen, og han var ute paa en øde hede. Der stod et stort kors av huggen sten. Ikke langt fra korset var der et kapel, og da tænkte Lancelot, der monne være folk. Saa bandt han sin hest til et træ, hængte sit skjold over sadelknappen og gik op til kapellet.

Da saa han det var meget gammelt, og store stykker var styrtet sammen. Men gjennom et vindu blev han vâr et alter, dækket med rike silketeppe, og paa det stod en syvarmet lysesstake av guld med syv store brændende kjerter. Og Lancelot længtet hjertelig efter at gaa ind i kapellet og bede ved det alter, men han kunde ingen indgang finde.

Da gik han, tung i sindet, tilbake til korset. Og han sadlet av sin hest, saa den kunde græsse, løste av sin hjelm og la sverdet ved sin side. Saa strakte han sig ut i lyngen ved korsets fot, la sit hode paa skjoldet og vilde sovne ind der.

8. Om et syn, som Lancelot saa, mens han laa ved korsets fot.

[148] Mens han laa slik og halvt sov og var halvt vaaken, da kom det ham for, at han saa to hvite hopper, som bar en baare mellem sig. Og paa baaren laa en ridder, som klaget saare og sa: «O, kjære Herre Gud og Fader, naar vil du løse mig av min pine? Naar vil du syne mig det hellige kar, som skal helbrede mig? Længe har jeg lidt saa saart for mine synders skyld.»

Da saa Lancelot lystemen med de syv lys staa foran korset, men han saa ingen som bragte den dit. Og derefter kom der et bord av sølv, og deropaa var Den hellige Sanktgral synlig.

Den syke ridder satte sig op paa baaren, løftet sine hænder og utropte: «Min kjære dyrebare Frelser Jesus Krist, som er i dette hellige kar, se i naade til mig og hel mine vunder.» Og han krøp frem paa hænder og knær, til han kunde røre ved Sanktgral og kysse den. Da var han helbredet, stod op og lovet Gud.

Da Den hellige Gral hadde været der en stund, blev den borte og lyset og bordet. Men Lancelot turde ikke se, hvor den fór hen, ti hans synd kom over ham saa sterkt, at han kunde ikke røre sig.

Men den syke ridder kysset korset, og hans væbner bragte ham hans rustning og spurte, hvordan det nu var med ham. «Aldrig led jeg saa vel,» svarer ridderen, «lovet være Gud for sin naade; hans søns dyre blod i det hellige kar har helet mig paa sjæl og krop.» Derefter bøiet de sig over [149] Lancelot, og ridderen sa: «Det undres jeg paa, hvem denne ridder monne være, som ligger her og sover og ikke hadde naade til at vaakne, da Det Helligste var ham nær. Sikkert er denne mand hjemfalden til en dødssynd. Det tykkes mig han maa være den ulykkeligste paa jord, som ikke kunde vaakne og skue Guds under.»

Derefter red den helbredede ridder og hans svend bort. Men Lancelot vaaknet, satte sig overende og tok til at undres, om det hadde været en drøm eller et syn.

Straks hørte han en røst som sa: «Lancelot, haardere er du end stenen, bitrere end den raatne ved, mere nøken og bar end det dømte fikentræ – staa op og forlat dette hellige sted.»

Og Lancelot stod op, men han forbandet den dag hans mor fødte ham, ti hvert ord gik til hans hjerte. Og han søkte sine vaaben ved korsets fot, men kunde ikke finde dem, og hans hest var borte. Da tænkte han, nu vil Gud for hans synds skyld

bortta al ridderlig ære og værdighet fra ham; længe har han vist langmodighet og taalt, at Lancelot vandt verdslig hæder, enten han stred for retfærdig eller uretfærdig sak, til sin elskerindes ære. Men nu har han fratat ham hans vaaben til tegn paa, at hans naade er tilende, siden Lancelot har git sig ut paa et hellig eventyr, fuld av synd og smittet av vellyst, som er spedalskhet i Herrens øine.

Saa gik han ind i skogen, vaabenløs og tilfots, og han sørget bitterlig. Men da det tok til at lysne og fuglene begyndte at synge, da blev hans hjerte noget lettere. Og da solen randt, saa han et kapel, [150] som stod paa en haug, og en hellig eneboer gik ind til messen. Da knælte Lancelot ned og bad Gud forlate ham hans synd. Og da messen var utsungen, ropte Lancelot paa eneboeren og bad ham høre hans skriftemaal.

9. Hvorlunde Lancelot skriftet for eneboeren.

«Er ikke du av Arturs hird,» spurte eneboeren, «og en ridder av Det runde Bord?» «Jo fader, og mit navn er Lancelot av Sjøen, den elendigste synder paa jorden.» Eneboeren saa paa ham og mælte: «Herre, det tykkes mig I skylder Vorherre mere tak end nogen mand som lever: Han har undt dig at vinde navnkundighet og ære fremfor alle riddere i verden, ingen har han i rikere maal skjænket fagerhet, legemsstyrke, kløkt og tapperhet – derfor burde du elske ham mere end nogen anden mand, ti alt dette er ikke uten hans gaver.»

Da brast Lancelot i graat, og han sa: «I siger sandt.» «Lancelot,» svarer eneboeren, «skjul ikke længer dine synder for Gud.» «Ak,» mæler Lancelot, «ett var der jeg aldrig kunde utsige, og i tyve aar taug jeg med det, naar jeg gik til skrifte.» Da fortalte han den hellige mand hele sit liv. Og hvordan han i tyve aar hadde elsket dronningen usigelig og hemmelig søkt hende og levet i legemlig vellyst uten maate. «Og hver en daad jeg øvet, den øvet jeg for hendes skyld, og aldrig kjæmpet jeg for ret, men alene for at vinde ry og for at hun [151] skulde elske mig desmere, og aldrig gav jeg Gud tak eller tanke.»

«Lancelot,» svarer eneboeren, «se hvor Gud elsker dig! Ti du vovet at fare ut og søke efter hans løndommer, saa fuld av dødsynd du var. Og det staar skrevet, at ingen synder skal se Gud uten at dø, men du var nær det hellige kar, som huser hans legeme og blod, og han undte dig livet, og han vækket og varet dig i din

syndesøvn – sandelig hans langmodighet og naade er usigelig. Men den røst du hørte, som sa du var haardere end sten – det er fordi du har aldrig takket Gud for hans gode gavers overflod. Og du er bitrere end den raatne ved, ti den Helligaand fik aldrig tændt sin ild i dig. Og du er nøken og bar som det dømte fikentræ. Ti da Vorherre præket i Jerusalem om Palmesøndag, da blev han vår et fikentræ, som pranget med fagert løv, men ingen frugt. Og dermed maa vel du lignedes, ti ufrugtbar er al din fagre daad og dit ry, siden du øvet al din id for en utro kvindes skyld og for det boleri, der frydet dit hjerte, men intet av kjærlighet til din Frelser.»

«Ak,» svarer Lancelot, «I siger sandt. Men siden Gud av naade endnu under mig frist til at bedre mig, da vil jeg tjene ham og være hans ridder, som bærer verge alene for at opretholde hans lov og orden paa jorden, og hjælpe til at hans vilje kan fuldkommes iblandt os, slik som hver og en sand ridder skulde.»

«Da byder og raader jeg dig,» siger eneboeren, «aldrig mere at se fru Guniver uten I er tvungen [152] dertil. Og vogt dig, at du aldrig blir alene med hende.» Det lovet Lancelot. «Se vel til,» mæler eneboeren, «at eders hjerte lover som eders læber.»

Siden sa han Lancelot, hvorlunde han skulde øve bod med faste, haarskjorte og andre ting. Saa løste han ham av hans synd og tok ham til Herrens bord. Og derefter førte han til ham hans hest og vaaben. Lancelot takket eneboeren og red gladelig bort.

10. Om herr Percivals eventyr.

Herr Percival red tilbake til den plads, hvor han og Lancelot hadde dystet med herr Galahad. Og eneboersken gik ut og tok ham i sine armer, mens hun nævnte hans navn og kysset hans mund og kinder. Da kjendte han hende, at hun var hans morsøster, og han blev hos hende i hytten den nat. Da bad de sammen, og den fromme frue kortet ham tiden med gudelig tale og vise raad. Ved daggry brøt de fasten sammen og fortæret kun vand og vilde urter. Siden lovet han sin hellige frændekone at holde tappert frem paa sin færd efter Det Helligste, bevare sit hjerte rent og motstaa djævelens, verdens og kjødets fristelser. Da kysset hun sin kjære søsters søn, bad Gud ha ham i sin varetægt, og han for bort.

Han red frem gennem skogene den dag og natten med, ti maanen skinnet klart og hans hjerte var fuldt av hellig længsel, saa han hadde ikke ro [153] til at sove. Men noget over midnat gik maanen ned, og i mørket hørte han brusen av store vande; da steg han av hesten og la sig til at sove paa en stenhelle. Og da han vaaknet, saa han, at han var under et høit fjeld, og havet var om ham paa tre sider, og han kunde ikke finde nogen vei tilbage. Da tænkte han: «Gud vil føre mig herfra, naar hans tid er, og han vil opholde mig i denne utørken.»

Ved middagstider hørte han et forfærdelig brøl i fjeldet, og han blev vår en slange, som skred ned gennem lien med en løveunge i gapet. Og efter slangen fulgte en løve, som brølte og rev op sand og sten med klørne. Da ynkedes herr Percival over løven mere end han ræddedes for den, og han løp imot slangen med draget sverd og avhug dens hode.

Da løven saa dette, tok den sin unge og bar den bort. Men derefter kom den tilbake til herr Percival, logret med halen som en hund og gik rundt omkring ham. Da stod ridderen ganske stille, og løven kom hen til ham, slikket hans hænder og føtter, og herr Percival klappet dens hals og skuldre, mens han takket Gud, som hadde git ham dette ædle dyr til ven og selskap der i ødemarken. Og ved kveldstid sprang løven fra ham ind i fjeldet og kom tilbake om en stund med en ung hjortekalv, som den hadde dræpt og la for hans føtter. Og om natten sov løven ved hans side.

Men om natten bares det ham for, at han saa en slange og en løve, som kom mot ham fra hver sin side. Og paa slangen red en kvinde, saare fager, [154] men ikke saa ung, og paa løven sat en ung mø. Hun som red paa løven, talte først og sa: «Percival, min herre sender dig bud, at du væbner dig og holder dig rede, ti snart skal du kjæmpe med den sterkeste ridder i verden. Og om du taper i den dyst, da tænk ikke, at du slipper med tap av liv og lemmer, men skam skal være din lod i evighet.» Da spurte Percival, hvad hendes herre het. «Han er den mægtigste herre,» svarer hun bare og blir borte.

Da kom den fagre frue frem, som red paa slangen, og hun sa: «Herr Percival, haardt har I krænket mig, ti I dræpte igaar et dyr som var mit, en slange som jeg hadde opfødt her i fjeldet og elsket usigelig høit. Og hvi gjorde I mig dette? Ti ikke var løven eders.» «Frue,» siger herr Percival, «jeg ynkedes over løven, for den led stor angst og sorg for sin lille hvalps skyld. Og løven syntes mig det ædleste dyr av de to. Men hvad vil I jeg skal gi eder til bod for eders dyr?» «Du skal vorde min ridder,» svarer hun. «Nei frue,» svarer Percival, «det maa jeg ikke.» «Min tjener

var du tilforn,» siger fru, «og intet andet, indtil du sluttet pakt med hin mand, som døde paa et kors. Og vid vel, at finder jeg dig nogetid sovende eller uten vaaben, da tar jeg dig tilfange som den, der en tid var min svorne tjener.»

Da vaaknet herr Percival og tænkte meget paa sin drøm. Og om en stund blev han var et skib, som seilet paa sjøen; det var hvitt, og i stavnen stod en geistlig mand. Skibet la ind til land, og herr Percival gik presten imøte. Denne sa: «Jeg er [155] kommet fra et fremmed land for at trøste dig.» Da spurte herr Percival, hvad den drøm monne betyde, som han hadde drømt om natten. Presten mælte:

«Jomfruen, som red paa løven, betyder den nye lov og den hellige kirke, ti Vor Herre Jesus er kaldt Løven av Juda, men djævelen er den gamle slange, og fru, som red paa slangen, er den gamle pakt, og jomfruen syntes yngst, ti hun er født sidst, ved Vorherres død og opstandelse, men den gamle frue blev født den tid slangen fristet vore første forældre i Paradis. Og av kjærlighet varet jomfruen dig, at du maa være rede, ti dig venter en haard strid med denne verdens herre. Men den gamle frue, som vilde du skulde vorde hendes ridder – det var at hun krævet du skulde svike din daabs pakt. Ti alle er vi hendes tjenere ved vor fødsel i kjødet, undfanget i synd og født i misgjerning, men ved daabens bad gjenfødtes vi til Guds rike.»

Derefter steg presten ind i skibet, løftet sin haand og signet herr Percival, og skibet fôr bort. Men herr Percival gik tilbake til fjeldet, og hans løve møtte ham og lekte for hans føtter. Da klappet ridderen dens hode og glædet sig over, at han hadde den til selskap.

Saa blev han der i ørkenen i bøn og gudelige betragtninger, og han levet av salte urter, som gror langs stranden, drak vand av bækken, og løven bragte ham kjød hver dag uten fastedagene, og var mot ridderen som en trofast og kjærlig hund.

11. Hvorlunde herr Percival blev fristet i ørkenen.

[156] Paa den tiende dag ved middagstider, da saa herr Percival et skib, som kom seilende hastig ind mot land, og det drev ind under fjeldet, der han var. Og skibet var dækket og klædt med silke, sortere end sot, og ombord var en usigelig fager frue i prægtige klædebon, og hun hilste herr Percival ved navn. «Frue,» siger han

forundret, «kjender I mig?» «Jeg kjender eder vel,» svarer hun og smiler, «og jeg ynkes over eder, ti her i denne utørken maa I visselig dø av sult og kulde, og I er en ung mand, fager og tapper og en duelig ridder. Derfor er jeg kommen for at hjelpe eder, om I vil hjælpes av mig.» «Frue,» siger han, «hvem er I, at I viser mig saa stor godhet?»

Da svarer hun: «Jeg er den, som engang var den rikeste frue i verden, men nu er jeg arveløs. Og mit hjem var hos den mægtigste herre i verden, og han elsket mig og ophøiet mig, saa jeg skinnet over alle andre, og ingen var min like. Da hovmodet jeg mig av min deilighet og magt. Og jeg talte ord, som fortørnet ham. Da drev han mig fra sit aasyn og min arv, og hadde aldrig siden barmhjertighet med mig eller med dem, som var av min hird. Saa har der siden været en standende strid mellem ham og mig, og mellem hans følgesvender og mine. Men jeg har fratat ham mange mænd av hans flok og gjort dem til mine tjenere. Ti jeg gir dem alt de begjærer av mig og mere til. Og fordi jeg vet du er en god ridder, er jeg kommet ^[157] hit og ber dig hjelpe mig. Ti du er en ridder av Det runde Bord, og derfor bør det dig at hjelpe en arveløs frue, naar hun ber dig derom.»

Da lovet herr Percival at hjelpe fruen, og hun takket ham. Og fordi dagen var het, bød den fagre frue sit følge at reise et telt paa strandbredden, og hun leiet herr Percival ind i teltet og tok hans hjelm og skjold fra ham. Og der var dækket et bord med al slags liflig mat og søt sterk vin, og herr Percival aat og drak med fruen, og han blev het av vinen og de krydrede spiser og syntes hun var den fagreste skabning han nogentid saa. Da bød han hende sin elskov og vilde eie hende. Men hun avslog først hans begjæringer, dog paa det vis, at han blev altid heftigere derved, og han avlod ikke at bede hende om elskov.

«Percival,» siger hun tilslut, «ikke vil jeg gjøre eders vilje, uten at I blir min svorne ridder og I lover at gjøre alt jeg befaler eder.» «Fagre frue,» svarer han, «jeg sverger at være eders eiendom med mit legeme og liv.» «Da skal I vite,» siger fruen og ler, «at længe var det min høieste attraa at eie eder. Saa gjør nu med mig, hvad I vil!»

Der var en opredd seng i teltet, og fruen løste sine klær og la sig paa den. Og da herr Percival hadde klædt sig nøken, vilde han lægge sig hos hende. Da hændte det, at han blev var sit riddersverd, som laa blottet og blankt paa jorden foran sengen, og i hjaltet var der et rødt kors med Vorherres billede oppaa. Og herr Percival mindtes sit ridderskap og slog kors for sit bryst. Da tok teltet til at skjælve og det

blev til en sort røk og [158] for bort, men sengen var et brændende baal. Og herr Percival ropte høit:

«Kjære milde fader Jesus Kristus, fri mig fra skjendsel! Ti uten din naade hadde jeg nu været fortapt.»

Da saa han, at skibet la fra land, og fruen stod derpaa og truet ham. Og der kom en hylende storm og førte det bort, og luerne lekte i kjølvandet efter det.

Men herr Percival grep sit sverd og sa: «Siden mit legeme vil herske over mig, vil jeg straffe det.» Og han støtte sverdet ind i sit laar, saa blodet flommet fra ham, mens han bad: «Kjære Herre, ta dette offer, siden jeg har syndet mot dig.»

Saa iførte han sig sine klær og sin rustning og knælte ned i bøn og sønderknuselse. Og ved aftenstid saa han det hvite skib komme fra østen, og den hellige prest stod i fremstavnen. Da daanet herr Percival av skam og blodtap. Og da han vaaknet, hadde den fromme mand stillet hans blod med et linklæde, og han spurte: «Søn, hvordan har du faret, siden jeg forlot dig?» «Fader,» svarer ridderen, «her var en fager frue, og jeg vilde gjort den dødelige synd med hende.» Og han fortalte presten sit eventyr. «Kjendte du ikke den frue,» siger presten, og herr Percival svarer nei. «Ak, ridder, du er en daare. Ti den frue var djævelen selv av Helvede, og fyrsten over alle djævler; det var den gamle frue, som du saa i dit syn, hun som red paa slangen.»

Derefter bød presten herr Percival ta sine vaaben og stige ind i skibet, og løven fulgte ham. [159] Saa svandt presten bort, og herr Percival var alene ombord med sin løve, og skibet fôr ut paa havet med ham.

12. Om herr Gaveins eventyr.

Nu maa berettes om herr Gavein; han red fra pinse til mikkelsmesse og møtte intet eventyr. Da traf han en dag herr Hektor de Maris, og de blev hjertens glade ved at finde hinanden. Men herr Hektor hadde ikke faret bedre end herr Gavein. «Dette tykkes mig underlig,» siger Hektor, «og slikt er aldrig hændt mig før; for dum naar vi riddere av Det runde Bord red ut, da biet os eventyr paa hver vei og sti, men nu har jeg paa denne færd møtt mere end tyve av os, og alle klager de som jeg.» «Jeg er snart træt av denne færd,» svarer Gavein, «men vet I intet om eders broder herr

Lancelot?» «Nei,» svarer Hektor, «og ikke om herr Percival eller Bors eller Galahad. Men finder ikke disse fire Sanktgral, da nytter det litet for os andre at fare efter den.»

Nu red Gavein og Hektor ifølge mere end otte dage. Og paa en fredag kom de til en kirke; da steg de av sine hester, stillet sine lanser fra sig i vaabenuset, og gik op til alteret for at læse sine bønner. Da kom der over dem en stor døsighet, og de sovnet begge paa altertrinet.

Da drømte herr Gavein, at han saa en eng fuld av fagre blomster, og der gik en flok okser, et [160] hundrede og femti i tal, og alle var kulsorte uten tre, men to var snehvite med gyldne horn, og en var hvit med en sort flek i panden. Og de sorte okser beitet i engen, men alt de beitet, blev de magrere og magrere, og tilslut saa de saa elendige og utsultet ut, at de kunde neppe staa. Men de hvite okser trivdes vel. Om en stund gik de hvite okser ind i skogen, og de to blev borte, men han med den svarte flek i panden kom siden tilbake. Dette drømte herr Gavein.

Men herr Hektor drømte, at han saa sin bror Lancelot ridende paa et æsel og klædt i en haarskjorte. Og han red i en skog langs en fager bæk. Da bøiet Lancelot sig ned for at drikke, men vandet sank bort fra hans læber. Saa steg han igjen paa æslet og red opover langs bækket for at finde kildens utspring.

Derefter syntes det Hektor, at han og Gavein kom ridende til en kongsgaard, der et stort bryllup skulde staa. Men kongen viste dem bort og mælte: «Riddere, her er ingen plads for eder.»

Da de vaaknet, fortalte herr Hektor og herr Gavein hinanden sine drømme, og de undredes meget, hvad de monne betyde. Da saa de en haand og en arm over alteret, og armen var klædt i hvit sindal, der hang et bigsel over den, og haanden holdt en kjerte, som brandt klart. Og der var en røst som sa: «I litet troende riddere; disse to ting fattes eder, og derfor skulle I ikke se Sanktgral.»

Ved Ave Maria kom en prest til kirken for at synge messe. Og ridderne fortalte ham sine drømme. Da siger eneboeren:

[161] «De hundrede og femti okser i engen er ridderne av Det runde Bord. Og de fagre blomster er ydmyghet og taalmodighet, som grønnes altid, ti intet kan vinde over ydmyghet og taalmodighet. Men de sorte okser kunde ikke trives derved, ti deres sorte farve betyder deres hjerters hemmelige synd og hovmod. Men de tre hvite okser er herr Percival, herr Galahad og herr Bors, ti de er rene og jomfruelige

uten plet for Herren, saanær som herr Bors, ti han har syndet en gang i kjødet med Elisa den fagre pilegrim. Men han har gjort bod, og hans synd er ham forlatt. Disse tre skal se den hellige Sanktgral, men herr Bors alene skal vende tilbake til Karlion og fortælle om de undere han har skuet.

Og det I drømte, at herr Lancelot red paa et æsel klædt i haarskjorte, det er at han er vaaknet av sin syndesøvn, og æslet betyder ydmyghet, men haarskjorten anger. Og kilden han vilde drikke av, er Vorherres naade; den skal først vike fra ham, men tilslut skal han søke dens utspring; dog da ser I ham ikke mere i live.

Og kongesønnens bryllup, det er Den hellige Gral, som gjemmer Vor Herre Jesu Kristi blod, og eders plads er ikke ved den.

Men haanden I saa, betyder Den Helligaand, og lyset er Vor Herre Jesu lys, og bigslet er avholdenhet.

Ti I skulle vide, at av alle synder hader Gud mest ukyskhed, for den fører alle andre synder med sig. Og en mand maa vel være hovmodig og vredladen, [162] endda kan han være sanddru, kysk og trofast; ja der er ingen anden synd uten en mand kan være hjemfalden til den, og dog bevare sig fra de andre synder. Men er en mand hjemfalden til ukyskhed, da maa han ogsaa vorde løgner, og lettelig blir han morder, om hans frille er en anden mands viv eller hun ser mildt til andre, og hans sind blir hadefuldt og misundelig. Og han blir grisk efter gods for at kunne kjøpe sig løse kvinders elskov, som er saare kostbar ogsaa paa verdslig vis. Men ukyskhed er forfærdeligst av alle synder ogsaa derfor, at den oftest synes fager i ungdommens øine – den gjerrige og fraadseren og drankeren skjæmmer sig selv og vorder til spot og latter, men boleren smykker sit legeme og pleier det vel, og han beflitter sig paa et høvisk, fagert væsen og tækkelig færd. Og mangelen mand overvinder sig selv for sin bolerskes skyld, og endda hans hjerte av naturen er litet modig, saa øver han for at tækkes hende fager og ridderlig daad, men aldrig vilde han vovet liv og lemmer for Guds rikes orden og retfærds sak paa jorden.»

Derefter bød presten herr Gavein og herr Hektor vende tilbake til Karlion. «Og møter I noget eventyr paa veien, da rid forbi og ydmyg eders hjerter, ti formastelig var det av eder at fare ut og søke efter Sanktgral, siden I er saa fulde av synd og hovmod. Og derfor vil der times eder en ulykke, om I søker ære og ry paa denne færd.»

Ridderne tok da avsked med presten og begav sig paa vei mot Karlion. Men i en dal blev de var en fuldt rustet ridder, og straks denne saa dem, [163] fældet han sin

lanse og gjorde sig rede til at dyste med dem.

«Hvad skal vi nu gjøre,» siger ridderne til hinanden, for de mindes prestens ord. «I Guds navn,» mæler herr Gavein, «siden jeg red ut av Karlion, har ikke en mand budt sig til at dyste med mig før denne. Ikke vil jeg uforsøkt rømme av marken for ham, hvad saa alle hellige mænd i kristenheten monne raade mig.»

Herr Gavein skulde nu møte den fremmede ridder først. Og da de tørner sammen, ryker begge deres skjold i splinter, og Gavein blir saaret i venstre side, men hans lanse gaar gjennom den fremmede ridders bryst, saa odden staar ut paa ryggen. Og begge falder av sadlerne, og lanserne brytes i faldet. Op springer Gavein, og griper sit sverd, men den anden orker ikke reise sig. «Overgir I eder da?» spør Gavein. «Jeg overgir mig,» svarer den fremmede, «til Gud og Vorfrue. Ak kunde jeg ikkun faa min Frelsers legeme, før jeg dør.» Da gik det herr Gavein nær til hjertet, at han hadde dræpt denne gode ridder, og han og herr Hektor knælte ned for at se, om de ikke kunde stanse blodet, som randt fra den fremmede. Og de spurte, hvem han monne være. «Ak mine kjære staldbrødre,» siger den saarede ridder, «jeg kjender eder vel, og du Gavein har dræpt dit søskendebarn og din svorne fostbroder, ti jeg er Ivein Hvithaand, kong Uriens søn, som red ut for at søke Sanktgral.»

Da løste herr Gavein hjelmen av sin frændes hode og tok ham i sit fang, mens han klaget sig saare.

[164] «Kjære broder,» siger Ivein, «trøst dig og bed Gud forlate dig, ti jeg forlater dig av hjertet. Dø skal vi alle, og ikke kunde jeg falde for bedre mands haand end din. Og naar du kommer til Karlion, da bring min hilsen til vor morbror kong Artur og alle vore staldbrødre, som monne komme med livet fra denne færd. Og tænk paa mig imellem for vort gamle venskaps skyld.»

Da graat de, baade Gavein og Hektor. Men Ivein bad dem drage lansestumpen ut av saaret, og derefter opgav han sin aand.

Herr Gavein og herr Hektor førte liket til et kloster og jordet det som det sømmer sig for en kongesøn, og de lot skrive paa graven hans navn, og hvorlunde han var falden for sit søskendebarns haand. Siden fôr de sorgfulde tilbake til Karlion.

13. Om herr Bors og herr Lionel.

Herr Bors av Ganis møtte mange eventyr paa sin vei; han overvandt ridder Pridam, som hadde drevet kong Aniauses datter fra hendes gods, og satte jomfruen tilbake i hendes arv igjen.

Og herr Bors bar en haarskjorte inderst mot kroppen al den tid han søkte Gralen, og han spiste kun brød og urter og drak alene vand.

Nu hændte det, da han red fra kong Aniauses datter, at han kom gjennom en skog og det var ved middagstider; da møtte ham et underlig eventyr. Ti han kom til en korsvei, og der saa han to riddere, [165] som red med hans broder herr Lionel bunden paa et øk imellem sig, og herr Lionel var nøken, og de to riddere pisket ham med tornegrener, saa holdet var bristet paa mere end hundrede steder, og blodet løp fast fra herr Lionel. Men herr Lionel led det uten at kny, og lo om munden, som han intet kjendte, ti han var stolt av hjertet og en haard mand.

Da vilde herr Bors sætte efter ridderne for at utfri sin broder. Men straks blev han vår en ridder, som kom ridende fra den anden vei med en jomfru foran sig paa sadelknappen, og han red med hende ind i skogen, hvor det var tykkest. Men jomfruen slog sine hænder og ropte hele tiden: «Hellige Maria, hjælp din terne!» Og da hun saa herr Bors, skrek hun høit: «Ridder, frels mig for dit ridderskaps skyld, ti denne mand vil voldta mig!»

Herr Bors blev saare forvirret og bedrøvet, ti han elsket sin broder over alt i verden, men det tyktes ham han maatte først fri en mø fra skjendsel. Da løftet han sine øine mot himmelen og bad: «Jesus min kjære herre, hvis tjener jeg er, bevar min broder Lionel, til jeg faar stunder at hjelpe ham, saa vil jeg imens frelse denne jomfru for Marias skyld.»

Saa red han efter ridderen med fældet lanse og ropte: «Herr ridder, slip møen, eller jeg dræper dig!» Og den fremmede ridder drog sit sverd, ti han hadde ikke lanse; da kastet herr Bors ogsaa sin lanse og hugget til ridderen, saa han daanet ned av hesten. Men Bors løftet møen op og spurte, [166] hvordan hun nu monne lide. Hun takket ham inderlig, og bad at han skulde føre hende hjem. Da satte han hende paa den saarede ridders hest, og hun viste ham veien til sin fars borg. Da spurte han hende imens, hvem den ridder var, som hadde ført hende med vold ut i skogen? «Herre,» svarer hun og graater, «villig nok fulgte jeg ham ut i vor veideskog, aldrig tænkte jeg ondt om denne mand, men det maa være djævelen selv, som har fristet ham. Ti han var mit eget søskendebarn, og derfor har I gjort

mere end frelst min ære alene, men I har frelst begge vore sjæle, som skulde været fortapte, om han hadde fremmet sin vilje og kjendt mig paa kjødelig vis.»

Nu red de, til de møtte tolv riddere, som var ute for at søke efter jomfruen. Hun fortalte dem hvad herr Bors hadde gjort, og da bad de ham følge med til hendes fars borg, men nogen red videre for at søke efter møens søskendebarn. Men herr Bors svarte han hadde ikke stunder; han bød dem Gud befalet og red ind i skogen paa det spor, som var efter de to riddere, der hadde ført herr Lionel bort.

Om en stund tok han igjen en mand, der red paa en svær kulsort hingst og var klædt i en sort kutte. Da spurte herr Bors kuttemanden, om han hadde set herr Lionel. «Ak Bors,» svarer den anden, «vær fast og fald ikke i fortvilelse; din broder Lionel er død.» Og han viste ham i en busk liket av en nøken mand, og herr Bors kjendte den døde, at det var Lionel. Da faldt han ned over sin broder i heftig graat. Men munken sa: «Staa op, ta din ^[167] broder foran dig paa sadelknappen, saa vil vi føre ham til en kirke her nær ved og jorde ham.» Og herr Bors red med munken til et kapel i skogen; der la de Lionels lik i en kiste av marmorsten, og munken sa: «Nu vil vi gaa til hin skjønne borg I ser derborte; vi skal være der inat.» «Vil Ida ikke først læse messen over min broder?» spør Bors saare forundret, «er I da ikke en prest?» «Vist er jeg prest,» svarer den anden og smiler, «og imorgen vil vi læse messen over din broder, men nu er det paa tide at søke ro.» De red da henimot den fagre borg.

Da siger Bors til munken: «Fader, ikke vil jeg gaa irecte med Gud, for han sender os de prøvelser, ham tykkes passelige. Men mit hjerte er tungt, fordi min broder skulde miste livet, mens jeg hjalp en jomfru, som en ridder burde.» «Herr Bors,» svarer munken, «jeg vil ikke dølgje for dig, at du handlet ilde, da du lot din broder staa sin egen fare og sveg ham for at hjelpe en jomfru, som intet var for dig. Før skal man svike de svorne end de baarne; bar er broderløs bak. Visselig er Lionels blod nu over dit hode. Men det voldte dit hovmod; du vil nævnes et speil for alle riddere, og du er forfængelig av din kyskhet. Men det er bedre at synde mot kyskhet en gang eller flere end la liv spildes, og en kvindes mødom er en ringe ting mot en mands liv. Ti saalænge vi har livet, kan vi omvende os, om vi end synder nogen ganger, men efter døden er ingen omvendelse mulig.»

Nu kom de til borgen, og da tyktes det herr Bors, at det var kong Aniauses datters borg, hvorfra ^[168] han var redet ut om morgenen, og folkene kjendte ham og hilste ham hjertelig. De førte ham til et fagert kammer, løste hans rustning av ham og gav ham en kjortel og en kappe av silke og kostelig skind. Om en stund kom

kong Aniauses datter til ham, og hun var saa fager, at det tyktes herr Bors han hadde aldrig set hendes like, og hun var prægtigere klædt end han nogentid hadde set dronning Guniver. Hun tok ham ved naanden, leiet ham til en pall og bød ham sætte sig hos hende.

Da begyndte hun at tale til ham og byde ham elskov, saa herr Bors blev helt forvirret og turde ikke se paa hende. Men hun lekte med sine fagre hvite hænder i hans haar og over hans hals og i hans fang, saa herr Bors blev helt urolig tilmode, og hun siger, at vil han være hende til vilje, da skal hun gjøre ham saa rik og mægtig, at aldrig mand i hans unge aar var saa rik og mægtig. Og hun siger: «Jeg elsker eder saa usigelig for eders fagerhets skyld og for eders tapperhet, at jeg maa dø, hvis I ikke vil ligge hos mig inat.»

«Frue,» svarer herr Bors, «herutenfor i kapellet ligger min kjære broder lik, og han blev dræpt idag; derfor tør jeg ikke ligge hos eder eller nogen kvinde inat.» Da begyndte den fagre frue at graate som hun skulde dø, og hun stod op, tok hans hænder og bad ham se vel paa sig: «Vel, Bors, min elskov og eders haardhjertethet har bragt mig hit; maa jeg ikke faa min vilje med eder, da vil jeg ikke leve længer. Men jeg skal brænde mig inde i denne borg med alle som er herinde, og vil I la os alle omkomme og vore sjæle fortapes for [169] saa ringe en saks skyld?» Derefter klappet hun i sine hænder, og hendes tjenere kom ind med kjerter, som de holdt nær til de tepper, hvormed væggene var tjeldet. Og hendes jomfruer kom ind og faldt paa knæ for ham; alle var de unge og fagre, og herr Bors saa paa dem og tænkte: «Enten maa alle disse sjæle fortapes eller min.» Da sa han høit: «O Jesus, raad mig du,» og korset sig.

Da hørte han et hyl og et brøl saa forfærdelig, som stod han midt i helvede, og derefter laa han i skogen, og hans hest stod over ham og pustet ind i hans aasyn. Men han saa hverken jomfruen eller munken eller borgen eller kapellet. Da hørte han en kirkeklokke, som ringet til Vesper, og han steg tilhest, red efter lyden og kom til et kloster. Han banket paa porten og bad om at bli ført til abbeden for at skrifte.

Og da abbeden hadde hørt hans eventyr, velsignet han ham, og undret sig, at saa ung en mand kunde være saa sterk i troen, og han mælte: «Den som du møtte i sort kutte, var ingen prest, men djævelen selv. Og liket var ikke herr Lionel, ti han er i live, og jomfruen, som du trodde var kong Aniauses datter, og borgen, det var alt djævelens verk og synsforblindelse for at føre dig i fortvilelse, vantro og synd, saa du ikke skulde finde Sanktgral. Ti du er blandt de utkaarede, som skal se den, fordi du er ren og syndeløs.»

Da siger herr Bors ydmygelig, det er han ikke. «Jeg vet vel,» siger abbeden, «hvad du mener. Ti da du fôr til de hellige ben i Canterborg, da møtte du Elisa la beale Pelerine i skogen, og ni dage og [170] nætter glemte I Gud under de grønne trær. Men Gud har forlatt eder synden for eders ungdoms skyld og fordi I ikke har syndet hverken før eller siden; derfor vil han av naade la velsignelse gro efter brøden. Ti Elisa den fagre pilegrim har født dig en datter, og det barns navn er Elisa le Blank, og hun skal fostres i et kloster ved sjøstranden. Og naar hun er fuldvoksen mø, da skal hun nævnes den fagreste og den frommeste, og en hedensk konge skal komme og føre hende bort med vold. Men ved sin deilighet og sin dyd skal hun vende hans hjerte til Kristus, og han skal gjøre hende til sin dronning, og ta ved daaben og den rette tro med hele sit rike. Og hun skal føde ham syv sønner i kjødet; de skal nævnes de ypperste, tapreste og kristeligste riddere i verden, men de aandelige sønner og døtre hun fører i den hellige kirkes armer, skal tælles i titusenvi.»

Da graat herr Bors av glæde og takket Gud for hans naade. Og han blev i klostret den nat, og næste dag red han bort.

14. Hvorlunde herr Bors møtte sin broder Lionel, og hvorlunde han siden kom til det underlige skib.

Ved middagstider kom herr Bors til et vand i skogen, og der blev han vår herr Lionel, som laa og sov i græsset. Da gav han et høit rop av glæde, sprang av sin hest og hilste sin broder: «Kjære broder min, lovet være Gud, som har bevaret eder!» Men [171] da herr Lionel vaaknet og saa Bors, mælte han: «Haahaa Bors, siger du slik nu? Men da du saa mig bunden og pisket med ris, da sveg du mig, saa aldrig har en broder sveget den anden værre, og du løp efter en kvinde. Derfor hold dig fra mig, til jeg faar væbnet mig, saa skal jeg lønne din svik!»

Da herr Bors saa sin broders vrede, knælte han med opløftede hænder og bad om tilgivelse: «Ti Gud vet, det var ikke av ond vilje!» «Nei,» siger herr Lionel, «ved korset, du skal dø, om du falder i mine hænder, ti du er en feig hund og forræder og en skam for vor faders, kong Bors' æt. Sæt dig paa din hest, om du tør kjæmpe med mig, og ellers dræper jeg dig der du staar, og da er skammen min, men skaden din, ti den skam tar jeg paa mig!»

Da nu Bors saa, at han maatte enten kjæmpe mot sin broder eller dø for hans haand, da visste han ikke, hvad han skulde gjøre, ti Lionel var ældst, og altid hadde herr Bors æret og adlydt ham. Og han bad inderlig sin broder betænke den store kjærlighet, som hadde været mellem dem tilforn. Men djævelen hersket aldeles i herr Lionel, og da han saa, at Bors ikke vilde kjæmpe, drog han sit sverd og hugget sin broder, saa han daanet. Og derefter rev han hjelmen og brynjekraven av herr Bors for at avhugge hans hode.

Da kom i det samme herr Colgrevance av Det runde Bord ridende forbi, og han saa herr Lionel staa over sin broder med draget sverd. «I Jesu navn,» roper herr Colgrevance, «vil I myrde eders broder?» «Kom ikke imellem os,» svarer herr Lionel, «ti da [172] skal jeg dræpe dig først og ham siden.» «Vel,» mæler herr Colgrevance, «det er mindre synd og ulykke, om I dræper mig.» «Det er sandt,» svarer herr Lionel og ler, «nu vil jeg først møte dig, men hans tur kommer siden.»

Saa red ridderne mot hinanden, og ved det store brak vaaknet herr Bors og saa Colgrevance kjæmpe mot herr Lionel. Da grep han sine vaaben for at gaa imellem og skille dem, men i det samme gav Lionel Colgrevance banesaar. Da sprang Bors i sadlen, grep sin lanse og red mot sin broder, mens taarerne randt av hans øine: «Gud kjender mit hjerte, aldrig vilde jeg baaret vaaben paa dig, hadde du ikke dræpt vor gode staldbroder Colgrevance. Og vel vet du, Lionel, at jeg ræddes ikke for dig eller nogen mand i verden, men synden frygter jeg saare, enten du dræper mig eller jeg dig.»

Da hørte han en røst som ropte: «Fly, Bors, til sjøstranden!» Og der kom en sky av ild og skilte dem, saa begge deres skjolder blev svidd sorte og de daanet av hestene. Men da Bors kom til samling, saa han at Lionel hadde ingen skade faat, og røsten lot sig høre igjen og sa: «Fly, Bors, til sjøstranden, der venter herr Percival dig.»

Saa takket herr Bors Gud og signet sig med korsets tegn. Og han red den dag og den nat, til han kom til havet, og der fandt han det hvite skib ved stranden. Da steg han av hesten, befalte sig Gud i vold og gik ombord. Og skibet vendte sig mot sjøen og fôr over bølgerne, og det blev snart mørkt og natten faldt paa. Herr Bors la sig til at sove i Jesu navn, og om morgenen blev han [173] var herr Percival, som laa og sov midt i skibet med sin løve.

Da omfavnet de hinanden, takket Gud for hans naade, og de fortalte hinanden sine fristelser og eventyr. Nu er de der paa skibet, trøster og oppbygger hinanden,

beder sine tider sammen, og skibet farer frem og tilbake over havene, som Guds hænder styrer det.

15. Om Lancelot og Galahad.

Nu siger de gamle bøker, at efter Lancelot hadde omvendt sig og tjente Gud, red han gjennom landene, bestod mangt et eventyr og øvet fager daad til Herrens ære, men hans hjerte forblev sønderknust og ydmygt, endda han vandt saa meget ry. Og tilslut kom han til en strand, som heter Mortois, og der blev han vår et litet skib, som laa i sivet uten seil eller aarer. Og en røst sa til ham: «Lancelot, gaa ind i skibet og gi dig Gud ivold.»

Da korset han sig og steg ombord. Men straks han var kommet indenfor skibsbord, følte han en fryd og sødme i sig saa stor, at den overgik al jordisk fryd han hadde kjendt. Og han la sig ned paa sit skjold og sovnet ind i Guds glæde. Men skibet bar ham ut paa havet, og da han vaaknet, kunde han ikke øine land paa nogen kant. Saa var han paa sjøen i mange dage og nætter, og Gud opholdt ham, saa han trængte ikke føde.

Men en kveld stevnet skibet mot en strandbred, ^[174] der skogen gik helt ut i vandet, og Lancelot hørte en stor hest, som kom gjennom skogen. Saa om en stund saa han den mellem trærne i vandkanten; den var hvit og bar en fuldt væbnet ridder, som steg av, tok sadel og bigsel av den og kastet over armen. Derefter slog han den lempelig over lænden, og hesten snudde og søkte ind i skogen igjen, men ridderen steg ind i skibet. Og Lancelot stod op imot ham og bød ham velkommen. Men i tussmørket kunde de ikke skjelne hinandens aasyn, og den fremmede mælte: «Hvem er I? Ti jeg kan ikke kjende eder, men mit hjerte banker som det vilde flyve eder imøte.» «Jeg heter Lancelot av Sjøen,» svarer han. Da knæler den anden og siger: «Herre, gi mig eders velsignelse, ti I var min begyndelse her i verden.» «Ak,» siger Lancelot, «er det dig, herr Galahad, min søn?» Saa tok de hinanden i favn, kyssestes og hadde usigelig stor fryd av hinanden.

Siden var de tilsammen paa skibet et halvt aar. Og de fortalte hinanden sine eventyr, og de tjente Gud av al sin evne, og skibet bar dem til øde øer, hvor der ikke fandtes mennesker, men kun vilde dyr, og de oplevet forunderlige eventyr, som

ikke her skal fortællles, ti det vilde bli for langt at fortælle om alle deres eventyr, og her skal kun fortællles eventyr om Sanktgral.

Men tilslut kom de til en øde strand, og der stod et kors av sten. Og under korset holdt en hvitklædt jomfru paa en fager hest, og hun førte en høi hvit hingst ved tømme. Hun hilste de to riddere i Herrens navn og sa: «Galahad, herre, længe [175] nok har I været med eders fader; kom ut av skibet, stig op paa denne hest, og jeg skal føre eder dit Gud vil I skal fare.»

Da kysset herr Galahad sin far og sa: «Kjære dyrebare fader, herr Lancelot, nu vet jeg vel, at vi skal ikke se hinandens aasyn før paa Dommens Dag. Derfor beder jeg eder mindes mig i eders bønner alle dage, for en faders bønner har stor magt hos Gud i Himlen.» «Søn,» siger Lancelot, «bed du for mig, at Han holder mig fast i sin tjeneste.» Og jomfruen mælte: «Lever begge saa, at I maa findes for Vor Herres aasyn.»

Saa tok de hinanden i favn, og Galahad svang sig paa den hvite hest og red ind i landet med møen. Men skibet bar Lancelot ut paa havet, og han var i det en maaned alene. Al den tid sov han kun litet, og han bad til Gud nat og dag, at det maatte forundes ham at se Sanktgral.

16. Hvorlunde Lancelots eventyr endte.

Da kom han tilslut en nat ved midnatstider til en borg, som stod ved stranden. Og maanen skinnet klart, og Lancelot saa, at en port stod aapen ut mot sjøen, og to løver stod vakt utenfor. Da hørte han en røst som sa: «Lancelot, gaa ut av skibet og ind i denne borg; da skal du se det dit hjerte begjærer.»

Saa grep Lancelot sine vaaben, sprang ut paa sanden og gik hastig op mot borgen. Og løverne [176] reiste sig og gik knurrende imot ham; da la han haanden paa sit sverdfæste og drog sverdet ut. Men en haand kom og slog ham over armen, saa verget faldt fra ham, og en røst sa: «O litet troende og svake sjæl, sætter du endda din lid mere til dit sverd end til din skaber?» «Fader,» siger Lancelot, «jeg takker dig, at du revser mig, naar jeg handler ilde; da vet jeg, at du regner mig for din søn.» Og han tok op sit sverd, stak det i balgen og gik frem mellem løverne, men de gjorde ham intet. Da gik han ind i borgen og frem til det store taarn; alle

dører og porter stod oppe, men der var ingen folk paa borgen, eller alle var gaat til ro.

Nu gik han ind i taarnet og op av mange trapper, og sidst kom han til en stængt dør. Da satte han sin haand imot døren, men han kunde ikke faa den op. Og han hørte fra kammeret derinde en røst, som sang saa søtt som intet paa jorden: «Ære være Faderen i det høie!» Og Lancelot knælte ved den stængte dør, ti han skjønte vel, at Sanktgral var i det kammer.

Da bad han høit: «Herre Jesus Kristus, av din mildhet, tilregn mig ikke mine synder, som jeg har syndet tilforn! Men har jeg øvet en eneste daad, som hadde dit velbehag, da la mig nu se ikkun et ringe glimt av det jeg har søkt saa længe, ti mit hjerte begjærer intet andet mere end at skue et glimt av din herlighet!»

Og den lukkede dør sprang op, og der skinnet en klarhet ut av det lønlige kammer, som om al jordens fakler var tændt derinde. Da saa Lancelot bordet av sølv, og det hellige kar stod derpaa, og [177] engler var omkring det, og de bar kjerter i hænderne og korset og tornekransen og naglerne. Men foran det hellige kar stod en mand i bispeskrud, og det syntes Lancelot, som var han ved at frembære messeofret. Og over ham saa Lancelot tre mænd, og de to la den yngste mellem prestens hænder, og presten løftet ham op, som vilde han vise ham frem for menigheten.

Da hørte Lancelot en røst, som talte: «Fly nu, ti det bør intet syndig menneske at se mere av de evige ting!» Men han kunde ikke længer styre sig, og han steg over terskelen ind i kammeret. Da følte han et pust mot sit aasyn som av ild, og han sank til jorden som død. Men hænder løftet ham og bar ham utenfor døren.

Saa om morgenen fandt folkene paa borgen ham utenfor den stængte dør. Og de bragte ham tilsengs, og tyve dage laa han hen som død, for i tyve aar hadde han ligget i dødelig syndesøvn. Men den enogtyvende dag slog han sine øine op, og da han saa folk om sig, sukket han saare og vendte sig mot væggen, mens han sa: «Ak, hvorfor vækket I mig? Ti helst vilde jeg aldrig vaaknet mere. Ak Jesus, hvor salige monne de være, som tør træde ind til dine løndommer, dem ingen synder maa komme nær.»

Siden spurte han, hvor han var, og de svarte: «Paa Korbins borg.» Og der gik bud til kong Pelles, at Lancelot var vaaknet tilslut, som hadde sovet saa længe. Da kom kongen til ham, og de talte længe sammen, og Lancelot fortalte sine eventyr og

takket Gud: «Ti han har forundt mig at [178] se mere end saa syndefuld en mand som jeg turde haabe.»

Og kong Pelles fortalte, at hans fagre datter, fru Elene, var død straks herr Galahad var faret fra hende. «Ak,» mæler Lancelot, «eders datter ligger mig tungt paa sinde. Ti hun var en fager mø, frisk og ung. Og den søn hun fødte mig, var den bedste ridder paa jorden, siden Gud lot sig føde blandt os.»

Saa forblev Lancelot hos kong Pelles i fire dage. Og derefter red han bort, og han fôr tilbake til Karlion.

Da blev der usigelig stor glæde paa kongen og dronningen. Og Lancelot fortalte kongen sine eventyr, endda et og andet dulgte han vel. Og mange av Det runde Bords riddere var alt vendt tilbake, saasom herr Gavein, herr Hektor, herr Lionel og flere, der ikke her skal nævnes. Men mere end det halve av ridderskapet omkom og døde paa færden og vendte aldrig tilbake.

17. Hvorlunde jomfruen førte herr Galahad til det skib, hvor herr Percival og herr Bors var, og om den spedalske frues borg.

Herr Galahad red med jomfruen tre dage langs stranden, og han saa vel hun var en hellig kvinde. Da fortalte han hende sine eventyr. Og han viste hende det forunderlige sverd, som hang i et hamperep. Da tok hun av sit belte en silkeping, og deri [179] var et saare fagert sverdbelte. «Ta dette,» siger hun, «dette virket jeg paa Guds bud, mens jeg levet alene i skogene. Og det er vævet av mit haar, som var mit kjæreste eie, den tid jeg levet i verden.» Og hun tolket ham eventyret i jomfruens borg, ti jomfruen var et billede paa menneskenes sjæl, som av sin fader er indsat i en herlig arv, men de syv brødre, som krænket hende og sperret hende i det mørke taarn, er de syv dødssynder.

Men paa den tredje dag om kvelden saa de et skib, som stevnet mot stranden, og to riddere stod paa skibet. Det var herr Percival og herr Bors, og de hilste herr Galahad, men herr Percival og møen tok hinanden i favn og kyssedes, ti hun var hans søster. Da var de alle saare glade og de gik ind i skibet, og det bar dem til det land, som heter Kollibe.

Der laa en borg ved stranden, og de gik ut av sit skib. Og en ridder kom ut av borgen, gik dem imøte og sa: «I riddere, er denne kvinde, som I har med eder, jomfru?» «Ja herre,» svarer hun, «jeg er jomfru.» «Da slipper I ikke her forbi,» siger den fremmede, «før I har føiet eder efter denne borgs skik.» «Ved korset,» mæler herr Percival, «slip hende. Eller vet I ikke, at en jomfru maa frit gaa, hvor hun lyster.» Men der kom mere end ti eller tolv væbnede riddere ut av borgen og nogen fruer, som bar en sølvskaal. Og de sa alle, at møen skal føie sig efter borgens skik: «Ti hver en jomfru, som kommer hit, maa fylde denne skaal med sit blod, som vi tar av hendes venstre arm.» «Skam over eder, som har slike skikker,» [180] siger herr Galahad, og de tre riddere stiller sig med dragne sverd omkring herr Percivals søster. «Vær nu barmhjertige mot eder selv og frist ikke at kjæmpe med os, ti da gaar det eder ilde!»

Men herr Percivals søster siger: «La os spørre disse fremmede, hvorfor de har denne skik. Ti maaske vil Gud jeg skal føie mig efter den.» Da svarer de: «Jomfru, i denne borg bor en frue, som vi alle tjener, og for mange aar siden faldt sott paa hende og hun er spedalsk, og ingen læger kan hjælpe hende. Men en gammel læge i Salerne har sagt, at om hun blev tvættet med blod av en jomfru, der var mø i gjerning og i sit hjerte, da skulde hun vorde helbredet. Og mere end tre hundrede jomfruer har maattet bløde denne skaal fuld av blod, men det har intet hjulpet vor frue.»

Da sa jomfruen til sine følgesvender: «Stik eders sverd i balgen. Ti jeg vet, at jeg er utset til at helbrede denne frue med mit blod. Og dør jeg ved det, da skal det meget gavne min sjæl, og det skal vorde stor hæder for min slegt. Før mig derfor til eders frue.»

Saa tok de hende og de tre riddere til et kammer i borgen, og der laa den syke frue; hun var helt opætt av spedalskhet og stank som et aadsel. Herr Percivals søster hilste hende mildelig og mælte: «I Jesu navn, kjære frue, Gud lade mig løse eder av elende!» Saa rakte hun ut sin fagre hvite haand og bød dem slaa en aare paa hendes haandle. Og da sølvskaalen var rundet fuld, da bandt de for aaren, men jomfruen visste vel hun kunde ikke leve, siden hun hadde mistet saa meget blod. Men [181] først tok hun selv skaalen og tvættet den spedalske kvinde, og straks fik hun helsen igjen og stod op, ren og skjær som en rose, og for den fæle stank kom en duft som av tusen liljer fra den rene jomfrus blod. Da kysset fruen herr Percivals søster og bød sine læger bringe hende vin og kjød, at hun kunde vinde sine kræfter tilbake. Men møen mælte med sagte stemme:

«Bær mig til kirken; intet mere paa jorden vil jeg nu smake uten min Frelsers legeme. Og følger alle med, at vi kan love Gud, som under mig saa god en død. Ti mens han vandret paa jorden, elsket han de spedalske og hjalp dem altid; derfor er det en god død han under mig, at dø for at frelse en av disse.»

Da bar de møen til kirken, og straks hun hadde annammet hostien, merket hun døden, og bad herr Percival: «Bær mit lik ut paa skibet og før mig med eder til Sarras, ti nu skal I snart føres dit, og jeg vil være med eder og jordes paa det hellige sted, hvor ogsaa du og herr Galahad skal hvile eders legemer og bie Dommens Dag.»

Derefter opgav hun sin aand. Og fruene vilde la den hellige martyrinde begrave i en guldgrav bak alteret i sit borgkapel. Men de tre riddere tok sorgfulde den skjønne møs avsjælede legeme mellem sig og bar hende ut paa skibet.

18. Hvorlunde de tre riddere fandt Den hellige Sanktgral.

[182] Og skibet bar dem til Korbins borg, og nu vet de, at snart er deres færd tilende. Og da kong Pelles saa dem fra borgens brystvern, da gik han dem imøte med stort følge, og de begav sig alle op i hallen. Da var der en røst som sa:

«Viger alle herfra, som det ikke bør at sitte tilbords med Vor Herre Jesus Krist opstanden, ti nu vil han tage nadveren med sine discipler.»

Og alle gik ut av hallen uten ni riddere, som blottet sine hoder og knælte. Og det var tre riddere av Frankrike og tre av Irland og tre av Danmark, men deres navner staa ikke skrevet i bøgerne. Da var de tolv inde i hallen.

Da bares det dem for, at der stod en seng i hallen, og paa den laa en gammel mand, som syntes mange hundrede vintre gammel. Og han bar en guldkrone om haaret, men han var nøken til beltestedet og blind og saaret i hænder og føtter og i siden som av lansestik. Og han løftet sit hode og mælte: «Galahad, søn av min slegt, velkommen være du som jeg har længtet efter saa saare. Ti jeg er kong Evelak, og fordi jeg syndet og faldt fra troen, har jeg baaret denne pine mere end tre hundrede aar. Men nu vet jeg, at Gud vil utfri mig ved dig og ta mig herfra til sig.»

Og derefter syntes det dem, at fire engler kom ned av himmelen, og de bar en stol. I den sat en gammel mand i bispelig skrud med et kors i hænderne. Og paa stolen stod skrevet: «Denne er ^[183] Josef av Arimatæa, den første biskop i kristenheten, som Vorherre førte fra den stad Sarras til dette land.» Da undredes ridderne, ti denne biskop var død for tre hundrede aar siden.

Men da sprang døren op til det lønlige kammer, og de saa engler; en bar et klæde og to bar vokskjerter, men den fjerde bar en lanse, hvorav blodet dryppet.

Da var sølvbordet i hallen, og englene dækket det med klædet, og stillet lysene derpaa og lansens. Og de saa Den hellige Sanktgral staa utilhyllet paa bordet. Og Josef av Arimatæa steg op og frembar messeofret. Men da han løftet brødet, da saa de alle en skikkelse som et barn, usigelig fagert og omskinnet av ild, og det steg ned i brødet, som tok en mands lignelse. Og biskopen la brødet ned i det hellige kar, og sang messen tilende.

Da gik han til Galahad, kysset ham og bød ham gaa hen og kysse sine fæller. «Nu,» sa han, «I Jesu riddere, skal I mættes ved dette bord med spise, som intet dødelig menneske før har smakt.» Og da han hadde uttalt, blev han borte.

Da satte sig ridderne om bordet i stor frygt og bæven, og de bøiet sine hoder og bad. Men da de saa op, saa de en mand, som steg op av Den hellige Sanktgral, og han bar Herrens lidelsers tegn paa sit legeme, og vunderne blødte i hans hænder og i hans føtter og i hans side. Og han talte til dem og sa: «O mine sønner og mine stridsmænd og mine venner, som har vandret paa mine veie gjennom det timelige liv til det evige liv, jeg vil ikke mere skjule mig for eder, uten I skulle skue ^[184] mig aabenbaret, og jeg vil mætte eder med mit eget legeme.»

Og Han Selv tok det hellige kar i sine hænder og gik frem til Galahad, og ridderne knælte ned. Og Han Selv tok det brød, som er Hans eget legeme, av Sanktgral. Og Galahad annammet sin Frelser, og alle de andre efter ham. Og de følte en fryd og en sødme, som var de henrykket til Paradis.

Da sa Han til Galahad: «Søn, vet du, hvad jeg holder i mine hænder? Det er det hellige kar, hvorav jeg aat paaskelammet paa Skjærtorsdag, og min tjener Josef av Arimatæa samlet deri mit blod, som randt paa korsets træ. Men nu skal du bære dette kar til Sarras' stad, og det skal ikke mere findes i dette land. Ti det er vendt til synd og ondt levnet; derfor skal det berøves den arv, som Josef av Arimatæa levnet efter sig i dette land.

Og ikveld skal du fare herfra paa dit skib, og herr Percival og herr Bors skal følge med dig til Sarras. Og der skal du og herr Percival forbli, til jeg samler eder til mig, men herr Bors skal vende tilbake til dette land og forkynde, hvad han har set. Og disse andre dine brødre, som du aldrig saa før idag, dem skal du ikke gjense før paa Min Dag, ti ligervis som mine discipler fordum gik ut i mange lande, saa skal disse mine discipler gaa ut, hver til sit land, og forkynde mig.

Men denne lanse er den hellige Longinus' lanse, hvormed min side blev gjennemstunget paa korset. Og du skal ta blod av denne, og dermed helbrede min tjener kong Evelak, som blev slaget med den samme lanse, den tid han sveg mig.»

[185] Og derefter signet Han dem med sine hænder og svandt bort.

Men herr Galahad strøk kong Evelaks øine og hans vunder med blodet av lansen. Og kong Evelak satte sig op paa baaren og sa: «Galahad, min søn og min mester, ta mig i dine armer og hvil mig ved dit bryst, ti dit hjerte er fuldt av Den Helligaand; derfor vil jeg hviles derved.» Da tok herr Galahad sin stammefader i favn, og kong Evelak bad: «Herre Jesus Krist, nu beder jeg dig, maatte din time komme til mig.» Og hans sjæl for hen, men hans legeme blev straks til støv.

Men derefter kom en røst og sa: «Mine sønner, mine stridsmænd og mine venner, farer nu herfra hver i det erend jeg har git eder.»

Da skiltes disse tolv riddere og Herrens discipler i broderlig kjærlighet, og bød hinanden Velmøtt paa Herrens Dag. Og herr Galahad og Percival og Bors med ham gik til sit skib, og der fandt de sølvbordet, som stod foran masten, og Den hellige Sanktgral var derpaa, tilhyllet med hvit sindal.

19. Hvorlunde de kom til Sarras, den hellige by.

Da frydedes de usigelig, som skulde fare over havet med Det Helligste midt iblandt sig. Og de knælte foran bordet og bad av ydmygt hjerte, og skibet for ut paa havet med dem i den mørke nat. Og al den tid de var paa havet, holdt disse tre riddere vakt ved bordet, og om natten sov de foran [186] det paa sine skjold. Men herr Galahad ropte til Gud, at han skulde skjænke ham den timelige død, hvad tid han bad derom. Og en røst svarte ham: «Galahad, din bøn er hørt, og naar du kalder paa mig, da skal jeg skjænke dit legeme døden og din sjæl skal tages hjem til mig.»

Da spurte herr Percival og her Bors: «Broder, hvorfor bad du den bøn?» «Ak brødre,» svarer Galahad, «mit hjerte vil briste av længsel efter at gjense Ham, som det undtes os at skue igaar.»

Saa vaaknet de en morgen og saa foran sig Sarras, den hellige by, som ligger paa et fjeld i Mesopotamiens land. Og de steg ut paa stranden, og alt folket i Sarras gik ut imot dem. Da bar herr Galahad sølvbordet paa sine skuldrer, men herr Percival og herr Bors bar imellem sig det leie, hvorpaa herr Percivals søster laa lik, og hun var saa skjær og skjøn som den dag hun døde.

Men paa stranden laa en mand, som var født lam og blind. Og herr Galahad bød ham: «Staa op og hjælp mig at bære dette bord.» Og den blinde og lamme mand adlød og gik frem, tok i bordet med herr Galahad, og de bar det mellem sig. Og Den hellige Sanktgral gik foran dem, og ingen saa, hvo som bar den. Og den viste vei og førte dem til Domkirken, og alt folket fulgte efter med hellig sang og frydeskrik.

20. Her ender den hellige historie om Sanktgral.

[187] Da kaaret folket i Sarras herr Galahad til konge, ti der var ingen konge i landet. Og aarle hver morgen gik han og hans to fæller til kirken og bad foran Sanktgral.

Men paa den dag, da herr Galahad hadde baaret kronen et aar, da de kom til kirken ved daggry, saa de en biskop, som knælte ved det hellige kar, og om ham var der en trængsel av engler saa tæt, som skulde biskopen været Vorherre selv, og biskopen læste Vor Frues messe.

Men da han opløftet hostien, da tok herr Galahad til at skjælve, ti hans dødelige legeme følte de aandelige ting nær ved. Og han løftet sine armer mot himmelen og ropte: «Herre, om det ikke er mot dine raad, da ta mig nu hjem til dig!»

«Søn,» siger biskopen, «kjender du mig?» Og herr Galahad svarer «ja». Da mæler bispen: «Jeg er Josef av Arimatæa, som Herren har utsendt for at hente dig, ti han kjender vel din længsel efter at gjense ham.»

Da gav Josef ham det hellige sakramente. Og herr Galahad gik til sine staldbrødre, kysset dem og tok dem i favn. Til Percival sa han: «Kjære broder, før aaret er omme skal vi møtes i vor himmelske faders gaard.» Men til Bors sa han:

«Broder, naar du kommer til Engelland, da hils herr Lancelot, min fader paa jorden; bed ham mindes denne verdens ustadighet, og sig ham, at hver dag har jeg længtet efter ham og bedt, at vi maatte findes i Himmerig.»

[188] Derefter knælte han ned foran Sanktgral, og hans sjæl for ut av hans mund i et spædt barns lignelse, og Josef av Arimatæa bar den paa sine armer op til Himmelen, og englehæren fulgte dem og sang «Gloria». Men herr Percival og herr Bors saa en haand, som kom ned fra oven og tok bort Den hellige Sanktgral. Og siden har intet menneskes øie set Guds løndommer her paa jorden.

Men herr Galahads jordiske legeme blev begravet i Sarras. Og herr Percival gik ut i ørkenen i en eneboers klædning, og herr Bors fulgte ham, men han bar verdslig dragt, fordi det var Guds vilje, at han skulde vende tilbake til Engelland. Men før aaret var omme døde herr Percival som Galahad hadde sagt, og herr Bors jordet ham hos herr Galahad og Percivals søster. Men derefter fôr herr Bors fra Sarras, og han hadde mange eventyr, og tilslut kom han til Karlion, til Arturs gaard.

Da blev der usigelig glæde, ti alle hadde trodd ham død, siden han hadde været borte saa længe. Og han fortalte sine eventyr og alt som var hændt herr Percival og herr Galahad og om Sanktgral. Da lot kong Artur skrivere komme, og de skrev den gjæve ridders eventyr i en stor bok, og den blev forvaret i sakristiet i Canterborg og var der i mange hundrede aar.

Men til Lancelot talte herr Bors i løndom og sa: «Galahad, som var eders egen eneste søn, bød mig hilse eder, at I mindes denne verdens usikkerhet og alt I taltes ved den tid I var alene tilsammen [189] paa skibet. Og hans bøn var siden hver eneste dag, at I maatte møte ham i Himmerig.»

Da tok Lancelot herr Bors i sine armer og mælte: «Fagre frænde, mit hjerte er tungt i mig, siden min søn er død og jeg skal aldrig se ham mere. Men nu vil vi to aldrig skilles mere i livet, uten vi vil være sammen til en av os dør.» «Herre og frænde,» svarer Bors, «jeg vil som I vil.»

Men de gamle bøker siger, at inden Lancelot hadde været tre uker i Arturs gaard, da var han falden tilbake til sin gamle synd, og han søkte fru Guniver i løndom som tilforn.

Syvende bok

1. Om Lancelot og dronning Guniver.

Nu er de samlet igjen i Karlion saa mange av Det runde Bords ridderskap som kom ilive tilbake fra Gralsfærden, og kong Artur og dronning Guniver er saare glade. Men herr Lancelot og herr Bors blir hædret over alle andre, siden de to har været stedt for Sanktgral. Og disse to er altid sammen.

Men herr Lancelot og dronning Guniver elsket hinanden mere end nogen tid tilforn. Ti hun visste vel om de løfter han hadde git den tid han søkte efter Sanktgral, og den fuldkommenhet han hadde søkt; derfor frygtet hun han skulde forlate hende tilslut. Og herr Lancelots hjerte var altid urolig, ti nu er det som kløvet i to av lønlig længsel efter de evige ting og efter synden, men naar han er hos dronningen, da tykkes hun ham end fagrere og lystigere end tilforn.

Saa kunde de ikke mere bevare sin hemmelighet saa godt som før, og folk tok til at snakke derom i kongsgaarden. Men mest snakket herr ^[191] Agravein, Gaveins broder, som var en løsmundet mand.

Men fordi Lancelot hadde set Den hellige Sanktgral, da kom der mange til ham og bad om hjelp, naar de trængtes av uret og stod i fare. Og mest fruer og jomfruer. Og Lancelot tok paa sig og kjæmpet ut hver en sak, som tyktes ham retfærdig. Og det gjorde han for Jesu skyld, men av frygt for rygter og ond tale skydde han saa meget han kunde at være aabenlyst sammen med dronningen. Men derover blev fru Guniver saare forbitret, og en dag lot hun ham kalde til sit kammer og talte slik til ham:

«Herr Lancelot, jeg ser og merker hver dag, at din elskov til mig visner, ti du har ingen glæde av at være hos mig, og altid er du borte fra kongsgaarden og kjæmper i farende kvinders trætter og saker. Men tilforn kjæmpet du for mig alene.»

«Frue,» mæler Lancelot, «det kan ikke være anderledes, for mange aarsakers skyld. Og en er, at ikke er det let at glemme Ham, som jeg nylig tjente, da jeg red efter Sanktgral, og hans miskundhet. Ti han kjendte vel, at lønlig i mit hjerte attraaet jeg altid at vende tilbage til eders elskov, og endda lot han mig se mere av sine skjulte ting, end nogen anden syndig mand har skuert. Derfor kan jeg ikke undslaa mig, men maa vove liv og blod for hver en sak, som er hans rikes sak her paa jorden, som jeg maa vove livet til hver stund for eders husbond kongen, endda jeg er en utro tjener mot dem begge.

Men en anden aarsak er, at der tales om os to ^[192] her i kongsgaarden, og herr Agravein og herr Mordred taler mest. Vid vel, at jeg frygter det mere for eders skyld end for min egen, ti jeg trøster mig til at svare hver mand som lever med vaaben i haand, men om eders uklokhet bringer eder i nogen fare, da har I ikke andet vern end mig og mit liv. Ikke vil jeg, at eders fagre ry skal skjæmmes for min dristighets skyld. Saa tar jeg paa mig hver kvindes sak for at folk skal tro det er min lyst og glæde at tjene hver kvinde, som trænges av uret og fare, og at jeg er alle jomfruers og fruurs ridder, og ikke eders alene.»

«Det er endda nyt,» siger dronningen, «at I Lancelot er blit saa from og saa verdslig vis og saa ræd for mit rygte.» Men derefter brast hun i graat, og hun hulket og skrek en lang stund. Og da hun igjen fik mælet for graat, da sa hun: «Nei nei, Lancelot, nu vet jeg forvisst, at du er en falsk, utro mand og en bolet for alle kvinder; ikke holder du bedre din tro mot mig end mot Gud og kong Artur, og du har andre kvinder end mig. Derfor vil jeg ikke elske dig mere og aldrig se dit aasyn tiere, men jeg byder dig straks forlate min gaard, og kommer du hit igjen, da skal jeg klage for kongen, hvad du har syndet med mig, skal det end koste mit liv saa fuldt som dit!»

Da svarte herr Lancelot intet, og han gik bort fra hende. Men hans hjerte var som sten av sorg og forbitrelse. Og han sa til sin broder herr Hektor og sit søskendebarn herr Bors, at han vilde reise hjem til sit eget land. Men tilslut, da de hadde talt for ham længe, lovet han at tøve nogen tid i den borg ^[193] han hadde i Engelland, og den het Castel Joyeuse, det er Frydensborg.

Da nu Lancelot var borte, da sørget kongen og alle hans riddere. Men dronningen syntte ingen sorg, og hvad som end var i hendes hjerte, saa bar hun det med et stolt aasyn, som visste hun hverken av angst eller sorg eller anger.

2. Hvorlunde fru Guniver red mai og herr Meliagrans tok hende bort med vold.

Slik stod det hen fra Kyndelsmesse til Paaske; da gik mai maaned ind og skogen gjordes grøn; men engen pranget med blomster i mange skjønne farver, og fuglene tok til at synge, som de fløi under den blaa himmel. Og intet hjerte, som er i elskovens baand og tvang, kan la være at bevæges, naar mai maaned gaar ind, saa søt og fager er denne aarets tid.

Da lot fru Guniver kalde for sig de ti riddere, som kaldtes Dronningens riddere. Og hun bød dem holde sig rede den næste morgen, før sol stod op; de skulde ride med hende ut av Londons by, ti hun vilde bryte mailøv i skogene ved Vestminster. Og ti møer skulde følge dronningen, hver ridder maatte vælge sin hjertenskjær, og alle skulde være i løvgrønne klædninger.

Saa red de ut den næste dag ved gry, mens duggen laa graa paa græsset. Og de for gjennom skog og eng, hvor det lystet dem, og ridderne brøt ^[194] de grønne grener, men møerne gjorde kranser, og de sang maisang og lekete og skjemtet.

Men der var en ridder, som het Meliagrans, kong Bagdemagus' søn, og han eiet en borg ved elven syv mil fra Vestminster. Han hadde elsket dronningen heftig i mange aar, men aldrig turdet nærme sig hende, for han var ræd Lancelot. Da kom der bud ind for ham, at fru Guniver var i skogen med ti riddere, og de hadde ikke andet vaaben end smaa lette sverd til at hugge grener av trærne med, og Lancelot var ikke iblandt dem. Da red herr Meliagrans ut med tyve fuldt væbnede svender og hundrede bueskyttere, ti nu mente han tiden var kommet, da han skulde faa fru Guniver i sin vold.

Saa ut paa dagen, da solen gjordes het, bød dronningen sit følge raste. Og de hvilte sig paa mosen under en fager ek; alle var de smykket med fagre friske blomster, og dronningens skutelsvender bar til dem kjød, vin og søtt brød, og der var stor skjemt og gammen. Da brøt herr Meliagrans ut av tykningen med sine folk, og bød dem gi sig tilfange eller miste livet.

Da sprang dronningens riddere op og utdrog sine sverd, men fru Guniver steg frem for dem og talte til herr Meliagrans: «Forræder, vil du øde din egen ære? Du er en konges søn og ridder av Det runde Bord; vil du forraade din konge, som gjorde dig til ridder, da har du skjendet dig selv og al din slegt, men mig kan du aldrig skjende, ti jeg vil før skjære min egen strupe over, end du skal faa gjøre mig nogen uære.» «I snakker godt ^[195] for eder, frue,» siger Meliagrans, «men jeg har

elsket eder i mange aar, og nu er I i min vold; da tar jeg eder, siden jeg har fundet eder.»

Da mælte de ti riddere: «Vogt dig vel, ti dig er vi ikke rædde for at møte, vaabenløse som vi er. Vi skal vel verge vor dronning endda.» Saa drog de sine sverd, og herr Meliagrans's mænd bar ind paa dem med sine lanser, men ridderne av Det runde Bord hugget lanserne sønder, og længe verget de sig vel, men overmagten var saa stor, og tilslut blødde de alle av svære saar. Da ropte dronningen til herr Meliagrans:

«Ikke vil jeg se mine riddere dø i saa ulik en kamp. Men jeg vil gi mig eder til fange paa disse kaar: I skal føre mine saarede riddere til eders borg, og selv vil jeg stelle deres saar; de skal lægges i et kammer nær mit eget, og mine møer skal ogsaa sove utenfor mit kammer. Og prøver du at svike mig og skille mig fra mine riddere og mine møer, da dræper jeg mig selv.» Meliagrans tænkte sig om en stund, men saa svarte han: «Vel, jeg tar mot eders kaar.»

Saa blev de saarede riddere hjulpet paa sine hester, og Meliagrans red bort med sine fanger, og han vogtet dem nøie, at ingen skulde undkomme, som kunde bære bud til London. Men mellem dronningens skutelsvender var en, et barn paa otte aar, og han kunde ride sin hest som en mand. Dronningen vinket ham til sig, drog lønlig en ring av sin finger og sa: «Naar du ser dit snit, da vig ind i skogen, rid alt du kan til Castel Joyeuse og gi denne ring til herr Lancelot; sig ham saa, hvad ^[196] her er skedd.» Da passet gutten vel sin leilighet, og en gang ingen gav agt paa ham, tok han sin hest med sporen og red ind i skogen. Og endda herr Meliagrans sendte sine bedste ryttere og bueskyttere efter ham, slap barnet bort og red like til Castel Joyeuse.

Da sa herr Meliagrans: «Frue, jeg vet vel I vil forraade mig til Lancelot; ti det var til ham I nu sendte bud. Men jeg skal stelle det slik, at han skal ikke lettelig komme til eder.»

Men da gutten kom til Castel Joyeuse med ringen og dronningens bud, da harmedes herr Lancelot, saa hans kinder blev kalkhvite og siden røde som blod. «Hellere vilde jeg hørt den tidende, at jeg hadde mistet Frankrike og Flandern,» siger han. «Er der timedes hende uære, da vil jeg ikke leve længer end jeg har hevnet hende og mine ti staldbrødre paa den usling, herr Meliagrans.» Og han ropte, saa det hørtes over hele borgen, paa sine vaaben og red bort saa hastig, at ingen av hans mænd kunde følge ham.

3. Le Chevalier de la Charette.

Da Lancelot kom til Vestminster bro, da hadde herr Meliagrans latt den brænde av, men Lancelot drev sin hest ut i strømmen, og den svømmet med ham, fuldrustede som baade hest og mand var, over Temsen til Lambet. Og da han fandt det sted, hvor de ti riddere hadde kjæmpet under eken, fulgte han ^[197] sporet av hestene i den bløte muld. Da var veien snart stengt av tredives bueskyttere, som herr Meliagrans hadde lagt i bakhold, og de skjøt herr Lancelots hest med piler, saa den stupte under ham, men Lancelot kom sig ledig av sadlen, og da løp skytterne over myrer og ind i busker og gjemte sig.

«Ak,» siger Lancelot, «at nogen ridder skal være slik en usling som denne Meliagrans, og han er den ædle kong Bagdemagus' søn. Sandt siger det gamle ord: En tapper mand er aldrig i fare, før han møter en kryster.» Og han gik videre tilfots, men hans rustning og vaaben trykket og tynget ham saare. Da saa han to træller, som var i skogen med kjærrer for at kjøre ved til Meliagrans's borg. «Gode ven,» siger Lancelot til den ene, «hvad vil du ha for at kjøre mig paa din kjærre til din herres borgport?» «Det tør jeg ikke for nogen pris,» svarer kjørekaren. Da gav Lancelot ham slikt et nakkedrag, at han stupte om som død, og den anden vedkjører blev ræd og bad Lancelot spare sig, saa skulde han kjøre ham. Og Lancelot sprang op i den usle vedkjærre, og trællen lot det gamle øk løpe alt det orket, men Lancelots ædle ganger fulgte efter med mere end firti piler i kroppen.

Fru Guniver og hendes møer stod ved et vindu og saa ut; da blev de vår kjærren, og den yngste jomfru tok til at le og sa: «O frue, se den herlig væbnede ridder i den elendige vedkjærre; det maa vist være en mand, som kjøres til galgen!» Men dronningen kjendte Lancelots skjold og hans hest, som trofast fulgte sin herre, endda den traadte i sine egne tarmes, og hun slog ternen paa munden: ^[198] «Tør din tøite ligne den ypperste ridder paa jorden med en, som kjører til en skjendselsfuld død! Hold din fule mund! Haha, min ridder, jeg skjønner du er haardt bestedt, siden du kommer hit i en vedkjærre.»

Og nu var kjærren ved borgporten, og Lancelot sprang av den og ropte, saa borgen gjaldet ved det: «Hvor er du, Meliagrans, forræder og usling! For her er jeg, Lancelot av Sjøen; kom nu og møt mig!» Og han satte sin skulder mot porten, saa den sprang op, og han slog portneren under øret med sin staaalhanske, saa han faldt død ned, og han løp ind i gaarden og ropte og skrek paa herr Meliagrans.

Men da herr Meliagrans hørte Lancelot rope slik paa ham i hans egen gaard, da sprang han ind for dronningen, knælte og bad: «Frue, jeg overgir mig til eders

naade!» «Hvad fattes eder,» siger dronningen, «det maatte I vel vite, at dette vilde rygtes og nogen ridder komme til min hjælp, endog min herre kong Artur ikke er hjemme.» «Frue,» siger ridderen, «frels mig og forlat min brøde, da skal jeg gi eder i bod hvad I forlanger.» «Hvad vil I jeg skal gjøre,» siger hun. «Ikke andet,» svarer Meliagrans, «end at I tar saken i eders hænder og skaffer mig fred av herr Lancelot.» Da ler fru Guniver og mæler: «Jeg skjønner vel I elsker fred mere end strid.»

Saa vinket hun paa sine møer og løp ned med dem, hvor herr Lancelot stod i den indre borggaard, og han var vild som en løve og ropte: «Forræder, kom ut og møt mig.» Men fru Guniver kastet sine armer om ham, oplukket hans hjelmgitter og kysset [199] begge hans kinder: «Herr Lancelot, hvi er I saa harm?» «Frue,» svarer Lancelot, «mig tykkes I skulde være mere harm, ti skammen og skaden er eders. Jeg har ikkun mistet en hoppes søn, og det var en tro tjener, som jeg hadde kjær nok, men jeg frygter I har mistet det som er mig dyrere end mit liv.» Da lo fru Guniver, saa hun maatte holde sig i siderne: «Ak Lancelot, Lancelot, ingen skade har jeg lidt av herr Meliagrans, og saare sørger den gode ridder over sin ubesindighet. Men nu har han git sig i mine hænder, og jeg har lovet ham fred og forlik, saa nu maa I følge mig fredelig ind i hallen.» «Vel frue,» svarer herr Lancelot, «hadde jeg visst I lot eder saa lettelig forlike med ham, da skulde jeg ikke skyndet mig saa meget hit.» «O Lancelot,» siger hun og ler endda, «du tør ikke vel at angre dine gode gjerninger, og herefter skal dit hædersnavn være Le Chevalier de la Charette. Men det kan du vel vite, at det baader min hæder bedst, om denne sak kan forlikes, uten at der blir mere larm derav.» «Som I vil, frue,» siger han. «Men det likes mig litet, at denne mand Meliagrans skal slippe med livet fra slike skammelige gjerninger.» Da tok dronningen og leiet ham med sig ind i borgen, og herr Meliagrans knælte for ham. Og han bød, at alt hvad hans hus evnet, skulde gjøres for at gjeste fru Guniver og hendes følge paa bedste vis.

Siden hilstes Lancelot og hans saarede staldbrødre med stor glæde. Men det harmet de ti riddere usigelig, at herr Meliagrans skulde gaa fri for straf; dog, de taug for dronningens skyld.

[200] Men Lancelot og fru Guniver taltes ved i enerum, og hun bad ham inderlig glemme de onde og uretfærdige ord hun hadde talt, da de skiltes sidst. «Ak det vet du vel, Lancelot, at ofte siger en kvinde mere end hun mener, naar hendes sind bevæges, og hvis du sviker mig, da skal jeg sikkert miste min forstand.» «Nu,» siger Lancelot, «det er ikke første gang I har kaldt mig svikefuld, og Gud vet, at aldrig var der svik i mit hjerte mot eder. Men jeg vil ikke tilregne eder det, ti det

nytter intet.» Da tok han hende i sine armer. Og han lovet at komme om natten til hendes vindu og tale med hende, naar alt folk var gaat til sengs.

Siden gik de tilbords, og herr Meliagrans bevertet dem paa det bedste. Men for denne saks skyld kalder herr Chrestien de Troyes, som først har berettet om Lancelots og dronningens elskov, ham Le Chevalier de la Charette.

4. Hvorlunde Lancelot kom til dronningen om natten og herr Meliagrans anklaget hende for forræderi.

Siden gik alle folk paa borgen tilro. Og de ti saarede riddere laa i kammeret foran dronningens, og hun gik selv til dem hver kveld og morgen, tvættet og salvet deres saar og bandt linklær omkring og saa til, at de intet manglet.

Men da alle sov, gik Lancelot ut av sit kammer og ned i urtegaarden. Og der hadde han før skjult ^[201] en stige mellem buskene; den satte han til dronningens kammervindu, og hun kom, som hun hadde lovet, og de taltes længe ved der i vinduet. Men om en stund ønsket Lancelot saare meget, at han kunde kommet ind til hende. «Ak,» svarer dronningen, «jeg vilde det like saa meget som du.» «Er det saa,» siger Lancelot, «vil I, at jeg skal komme ind til eder?» «O ja,» svarer den fagre frue og sukker saare. «Da skal jeg komme,» siger Lancelot. Og foran vinduet var et jerngitter, men Lancelot tok i jernstængerne og brøt med slik magt, at han brøt dem ut av stenvuren; da skar et jern ind i det tykke av hans haand like til benet. Og han sprang ind i kammeret til hende. «Far stille,» siger dronningen, «ti mine saarede riddere sover herutenfor.»

Nu gik de i seng, og Lancelot agtet intet paa sin saarede haand, men lekte med sin elskerinde til dagen tok paa at gry. Da gik han fra hende ut av vinduet og satte gitteret for igjen, saa godt han kunde. Men dronningen sovnet og sov til langt ut paa dagen. Og da klokken var ni, kom herr Meliagrans til dronningens kammer og fandt hendes møer der, færdig klædte, men dronningen i sengen. «Jesus, frue,» siger han, «er I syk, siden I ligger endda?» og dermed drager han spærlaknerne ifra. Da ser han, at lakner og puter og dronningens aasyn og hals og haar er ganske tilsølet av blod.

«Ha, frue,» siger han da, «nu ser vi vel, hvi I vilde ha eders saarede riddere saa nær eders sovekammer; nu er det aabenbaret for os alle, at I er en falsk forræderske og utro mot min herre kong [202] Artur, ti en saaret mand har været i eders seng inat.» Da kom de ti riddere ind, og de var saare forbitrede og sa alle med en mund, at Meliagrans løi, og det skulde de gjøre klart for alverden, saasart de var helet av sine saar. Men da de saa alt blodet i dronningens seng, da visste de ikke hvad de skulde tænke, og den ene skottet lønlig til den anden. «Eders store ord hjælper intet,» siger Meliagrans, «ti det kan alle se, at her har ligget en saaret ridder hos fru Guniver inat, og ikke vil jeg dølgje for min herre kong Artur, hvor skammelig hans frue sviker ham.» Ti herr Meliagrans tænkte, at nu skulde han vel kunne skjule sin egen svik. Men ved al den larm kom herr Lancelot til, og han bar en hanske paa sin saarede haand. Han spurte hvad dette var, og herr Meliagrans viste ham dronningens seng.

«Sandelig,» siger Lancelot, «I er den usleste og uridderligste mand paa jord og den mest uhøviske, som drager spærlaknet fra en frues seng, mens hun ligger i den; ikke min herre selv, kong Artur, vilde vovet at røre forhænget for hendes seng uten hendes lov.» «Sig hvad I vil,» svarer Meliagrans, «jeg vil bevise med mine hænder, at fru Guniver er en forræderske mot kong Artur.» «Vogt eder nu,» siger Lancelot, «ti det blir mig I skal møte, om I holder fast ved de ord.» «Det tør jeg,» svarer Meliagrans, «ti om I er aldrig saa sterk og vaabendjerv, saa mindes, at i slik en kamp styrer Gud selv; derfor skulde I agte eder for at kjæmpe i en uretfærdig sak, om det saa kun er med mig.» «Jeg æsker Gud selv til at dømme os imellem i denne sak,» [203] siger Lancelot, «I lyver, naar I siger, at en av disse ti riddere laa med vor dronning inat.» Da kastet Meliagrans sin hanske for Lancelots fot, og han tok den op og de enedes om at kjæmpe dysten den ottende dag fra denne i engen ved Vestminster.

Men Meliagrans sa: «Siden det nu er slik, at vi skal kjæmpe en tvekamp sammen, da beder jeg eder for eders ridderskaps skyld, at der maa ikke være uvenskap imellem os saalænge.» «Vel,» siger Lancelot. Og Meliagrans bad dem alle følge med til hallen og faa mat, forinden de fôr fra hans borg. Og da de hadde spist, spurte han Lancelot: «Herre, lyster det eder ikke at følge med mig og se min borg, ti min fader, som jeg vet var eders gode ven, lot den bygge med stor umake.» «Som I vil,» svarer Lancelot. Saa gik han med Meliagrans, og da de kom til et ensomt taarnkammer, traadte herr Meliagrans paa en fjæl i gulvet, og der aapnet sig en lem under Lancelot, saa han styrtet ned ti favner i en kjelder under taarnet.

Men da Meliagrans kom tilbake og folk spurte efter Lancelot, svarte han: «Her kom en ung jomfru, og han talte med hende en stund i den ytre borggaard. Og derefter tok han sin væbners hest og red bort med hende.» Da tænkte de andre, Lancelot var faret ut paa noget eventyr, som han ofte gjorde, og hans væbners, Laveins, hest var borte av stalden.

Saa lot fru Guniver de saarede riddere lægge paa baarer og red med sit følge hjem til London. Men da kong Artur hørte, at herr Meliagrans hadde skyldt hende for utroskap og kastet sin hanske til [204] Lancelot, da tok han det let og sa kun: «Nu ynkes jeg over herr Meliagrans, den arme mand, ti ham vil det visselig gaa ilde.»

5. Hvorlunde Lancelot kom ut av fængslet og dræpte herr Meliagrans.

Nu laa Lancelot i taarnet, og hver dag kom en jomfru og bragte ham mat og drikke. Og hun bød til at lukke ham ut, hvis han vilde ligge med hende, men han svarte nei. «I er litet vis, herr Lancelot,» siger møen da, «ti uten min hjælp slipper I aldrig fra dette fængsel, og møter I ikke herr Meliagrans paa den dag, som er avtalt, da er eders ære spildt og eders frue dronningens ære, og hun maa brændes paa baal for forræderi.» «Saa ilde gaar det neppe,» siger Lancelot, «det vil hver mand skjønne, at kommer jeg ikke, da er det fordi den usling herr Meliagrans har faret med svik. Og sikkert er der riddere nok, som vil kjæmpe for fru Guniver i denne sak; liten magt ligger der paa, hvem som skal møte den arme, feige mand Meliagrans. Men om I var den eneste kvinde i verden, saa vilde jeg dog ikke ha med eder at gjøre.» «Ak I er en daare,» siger hun, «hvem skulde faa vite, hvad I og jeg gjorde her i dette taarn, og vil I føie mig, skal jeg aldrig tale om det til nogen.»

Men den dag kampen skulde staa, kom møen og sa: «O Lancelot, I er altfor haardhjertet. Men vil I kysse mig en eneste gang, saa skal jeg løse [205] eder ut og bringe eders vaaben og den bedste hest i herr Meliagrans's stald.» «Vel,» svarer Lancelot, «et kys kan jeg vel gi eder, men tro ikke det er mig til nogen gammen at kysse eder.» Saa gjorde han det, og møen holdt sit løfte. Lancelot takket hende meget: «Og kan jeg nogengang tjene eder med vaabendaad, da skal jeg gjerne gjøre det og tjene eder paa alle maater uten det I bad om.»

Imens var kong Artur og hele hans hird forsamlet i engen ved Vestminster, og herr Meliagrans holdt fuldvæbnet paa sin dystløper midt paa pladsen og ropte til kongen, at nu skulde enten Lancelot komme frem eller saken mot dronningen ha sin gang. Ti Meliagrans var tryg nok paa, at Lancelot kom ikke.

«Min herre kong Artur,» mæler Lancelots væbner, ung Lavein, «enten er min herre syk eller fangen, siden han ikke er kommet. Derfor beder jeg eder, und mig at møte herr Meliagrans for min herres ære og min høie frue dronningens.» «Gode ven,» siger Artur, «du er ikke ridder.» «Herre, om I vil,» mæler svenden, «da kan I snart nok gjøre mig til det.» «Vel,» siger Artur, «la det være saa. Visselig lyver herr Meliagrans for dronningen, og ham sker hans ret, om han falder for saa ung og ufrist en mand.» Saa slog han Lavein til ridder, og andre riddere førte ham til et telt, klædte ham i rustning og satte ham paa en stridshingst. Men i det samme den unge ridder herr Lavein red ind i skranken og fældet sin lanse, sprængte herr Lancelot ind paa pladsen og han red op for kongen, og sittende paa hesten fortalte han om herr Meliagrans's [206] svik, saa at kongen og dronningen og alle ridderne, som hørte paa, blev røde av skam ved at høre om saa skammelig en svik.

Da var der ikke mere at sige, uten Lancelot og Meliagrans red sammen. Og ved det første lansestøt fór herr Meliagrans bakut over hestens bak. Og herr Meliagrans blev liggende paa jorden og skrek: «Herr Lancelot, jeg overgir mig, spar mit liv.» Da visste ikke Lancelot, hvad han skulde gjøre, ti han vilde hellere se herr Meliagrans død end alt guld i Engelland, og han saa op paa dronningen, men hun nikket til tegn, at han skulde dræpe herr Meliagrans. «Skam eder,» siger Lancelot, «staa op, drag eders sverd og møt mig som en ridder.» «Nei nei,» siger Meliagrans, «jeg reiser mig ikke, før I mottar mig som overgiven og overvunden.»

Da mæler Lancelot: «Meliagrans, vil du møte mig med sverd i haand, da skal jeg møte dig uten hjelm og halskrave og skjold, og jeg skal la min venstre arm være bunden bak paa min ryg.» Og Meliagrans springer op og roper: «Kong Artur, I har hørt Lancelots bud, og jeg tar imot det.» «Nei nei,» siger kongen, «det var for stor skam, skulde slik en kamp kjæmpes for mine øine.» «Jo,» siger dronningen, «la Lancelot avvæbne og binde, som han har sagt; han staar ingen fare ved det.»

Saa blev gjort. Og ved det første hugg, som herr Meliagrans førte mot Lancelots blottede hals, skjøv Lancelot sit sverd imellem, og derefter kløvet han med et hugg herr Meliagrans's hjelm og hode og hals til nøklebenet.

[207] Saa blev herr Meliagrans begravet uten hæder. Og kong Artur og dronning Guniver viste Lancelot endda mere ære end tilforn.

6. Hvorlunde herr Agravein og herr Mordred la raad op mot herr Lancelot og fru Guniver, og fristet at ta ham i hendes kammer.

Nu maa det fortælles, at herr Gavein og hans brødre, Gaheris, Gared, Agravein og Mordred hadde alle dage likt fru Guniver ilde. Og en gang som kong Artur laa i Carlisle borg med sin hird, da stod disse brødre sammen i kammeret foran kongens soverum, og endda der var flere andre riddere inde, saa tok herr Agravein til orde og talte slik: «Underlig tykkes det mig og en stor skam, at vi alle ser og vet det som er mellem Lancelot og dronningen; de ligger sammen baade nat og dag, og alle vet vi det er saa. Skammelig er det, at vi taaler det og lar vor ædle konge og vor egen morbror bli vanæret slik.» Da svarte Gavein: «Bror Agravein, ti stille og tal aldrig mere til mig om dette; jeg vil intet vite.» Og Gaheris og Gared beder ham tie: «Vi vil ikke høre slikt.» «Jeg vil,» siger Mordred. Men Gavein mæler: «Intet uten ulykke kan der komme av det, om I fører slike rygter ut blandt hirden, ti kommer det for kongen og der blir uvenskap mellem ham og Lancelot, da vet I vel, at Lancelot og hans frænder er kongens ypperste riddere, og den strid vilde bryte Det runde ^[208] Bords ridderskap for alle dage, og den kan koste vor morbror hans rike og volde dette land usigelig stor jammer. Men saa meget er ingen kvinde værd, og mindst hun vi her taler om. Mindes ogsaa, fuld mangan gang har Lancelot frelst vor konge og dronning fra fare og uære, og mere end en gang stod det slik i kamp, at den bedste av os skulde været kold om hjerteroten, hadde ikke herr Lancelot været bedre end vi. Aldrig vil jeg være imot ham, ti ingen mand paa jorden elsker jeg høiere end Lancelot. Men I, Agravein og Mordred, skulde tænke paa herr Tarkvins taarn og ikke lønne ham saa skammelig.»

Da kom kongen ut av sit soverum, og Gavein siger: «Ti nu.» Men Agravein svarer: «Ikke vil jeg længer være hæler for deres lyst.» Da gik Gavein bort med Gaheris og Gared. Og kongen spurte de to andre, hvad det var.

«Herre,» svarer Agravein, «Mordred og jeg talte med vore brødre om herr Lancelot og eders dronning. Ti det tykkes os skam at tie mere, siden vi vet, at han holder sig med eders hustru og er en forræder mot eder, hans konge og den ridder som gav ham ridderslaget.» Da blir kongen rød og blek. Og han mæler: «Endda I er min søsters sønner, saa vid, at døden er hver mand viss, som skylder min dronning for falskhet, uten han kan prove det for sandt.» Ti den franske bok siger, at Artur hadde vel set ting, som syntes ham underlige, men han vilde intet ondt tro om Lancelot eller om sin husfrue.

«Herre,» siger Agravein, «vil I følge vore raad, [209] da skal det snart vorde visst nok. Rid i veideskogen aarle imorgen og send bud hjem til kvelds, at de skal sende eders kokker til eder med mat, ti I blir borte om natten. Da tænker vi vi skal ta Lancelot med dronningen den samme nat.» Kongen tier længe, men svarer tilslut: «La det være slik. Men det er mit raad, ta følge nok med eder paa den færd, ti Lancelot er en haard hals, og alene faar I ham aldrig.»

Saa om morgenen red Artur paa jagt, og mot kveld sender han dronningen bud, at han blir ute den nat. Og om kvelden siger Lancelot til herr Bors, at han maa gaa til dronningens kammer, ti hun har sendt bud at hun vil tale med ham. «Ak frænde,» siger Bors, «gaa ikke. Aldrig var jeg glad, naar jeg visste eder hos hende. Men inat er mit hjerte som en sten av angst. Mindes Agravein og Mordred, de lurar paa eder dag og nat for at bringe eder i skam og ulykke.» «Kjære frænde,» svarer Lancelot, «jeg maa gaa, siden min frue har sendt mig bud. Men frygt ikke, ti jeg skal komme snart igjen og ikke dvæle hos hende nogen stund.»

Saa tok Lancelot sit sverd under kappen og gik til dronningens bur, og hun lukket ham ind og de var ene sammen, men de franske bøker siger de var ikke i seng sammen, uten de sat og taltes ved og der brændte lys i rummet. Og om en stund blev der stort bulder og brak utenfor kammerdøren; det var herr Agravein og herr Mordred med tolv fuldvæbnede riddere, og de slog paa døren med staa og stang, mens de skrek, saa det hørtes [210] over al den gaard: «Lancelot, du forræder og falske ridder, nu er du fangen!»

«Ak,» siger fru Guniver, «Lancelot, nu er vi begge forraadt!» «Frue,» svarer han, «har I nogen rustning eller et skjold herinde, hvormed jeg kan dække mit legeme? Da skal jeg snart lære dem at tie.» «Ingen,» siger dronningen og lægger sine armer om hans nakke. «Lancelot, nu er vor elskovs dage tilende, ti jeg hører de er mange og fuldt væbnede, og nu blir du slagen og siden skal jeg brændes paa baal. Jeg vet vel, at kunde du undslippe, da vilde du redde mig, hvad fare jeg end var i, men nu er døden over os begge.» «O Jesus!» siger Lancelot, «skal jeg elendig dø for mine undermænds hænder, bare fordi mig fattes vaaben!»

Imens skrek Agravein og Mordred utenfor døren: «Kom ut, forræder, du kan ikke frelse dig og din bolerske denne gang.» «Gud naade mig,» siger Lancelot, «jeg kan ikke bære det længer at høre disse skammelige skrik og rop; det er bedre at gaa ut til dem og dø end lide dette længer.» Da krystet han dronningen i sin favn, kysset hende og mælte: «Min ædle dronning, I har været min gode og naadige herskerinde, og altid var jeg eders fattige tro tjener, helt siden den dag kong Artur

gjorde mig til ridder; av al min evne tjente jeg eder i ret og uret. Og dør jeg nu, da bed for min sjæl. Ti jeg vet forvisst, at mine frænder vil ikke svigte eder, men fri eder fra baalet for min skyld, og de kjender min vilje og vil tjene eder tro og føre eder til Frankrike; der skal I hædres som dronning i mine lande og arve alt mit gods.»

[211] «Nei Lancelot,» siger fru Guniver, «ikke vil jeg leve efter dig. Men blir du nu dræpt, da vil jeg taale døden paa baalet saa mildelig og ydmyg for Jesu skyld, som nogen kristen dronning før mig.» «Vel, frue,» siger Lancelot, «er det saa, at vi nu maa skilles, da vil jeg sælge mit liv dyrt.»

Dermed svøpte Lancelot sin kappe fast om venstre arm, tok sverdet i høire haand og aapnet døren paa gløt. «Kjære herrer,» siger han, «la fare denne skammelige larm ved vor dronnings dør, saa skal jeg komme ut til eder.» «Kom da,» siger de, «vi skal spare dit liv til du kan stedes for kongen, som du har krænket.» Da aapnet herr Lancelot døren, men herr Mador av Porten sprang frem og hugget efter ham, og Lancelot bøtet for sig med den venstre arm, som var viklet i kappen, og med høire haand hugget han ham ned. Og Lancelot grep liket ved føtterne, rev det indenfor kammerdøren og stængte den. Da hjalp dronningen ham at iklæde sig Madors harnisk.

«Haahaa,» siger Lancelot, «herr Agravein og herr Mordred, I tar mig ikke inat! Hør nu mit raad, hold op med at rope løgn og uhøvisk tale, gaa hver til sit, da skal jeg møte eder imorgen for kongen. Og vil nogen av eder da holde fast ved de ord I har talt om vor dronning og mig inat, da skal jeg svare eder paa riddervis med vaaben i haand og gjøre klart for hver mand, at ikke var jeg i dronningens kammer inat i noget uærlig erende.» «Nei, nei, forræder,» svarer Agravein og Mordred, «nu vil vi ta dig levende eller død efter vort eget tykke.» «Vel,» siger Lancelot, «saa ta mig.» Og [212] han slog kammerdøren op og møtte dem; da var der ikke en av dem alle, der kunde slaa ham et eneste hugg, men først vog han Agravein og siden alle de andre uten Mordred, som flydde.

Da siger Lancelot til dronningen: «Nu frue, dette er enden paa alt som har været os imellem til denne dag. Ti nu vil kong Artur være min fiende alle dage, og derfor beder jeg eder følge mig; da skal jeg holde eder og verne eder, og ingen anden skal eie eder uten jeg alene.» Men dronningen graat og sa: «Her er skedd ulykker nok inat, men hold eder stille, ti jeg vil friste at forlike kongen. Og ser I, at han ikke vil høre eller tro mig, men dømme mig til døden, da vet jeg I vil frelse mig, og da skal jeg følge eder hvorhen eder tykkes bedst.» Saa kysset han hende, og de

byttet ringer med hinanden. Og derefter gik han til den del av borgen, hvor han og hans frænder sov.

7. Hvorlunde herr Lancelot tok dronningen av baalet og førte hende til Castel Joyeuse.

Der møtte ham herr Bors og alle hans frænder og venner; de var i brynjer og fuldt væbnede. Og de sa de hadde hat onde drømme, og da de fôr op av søvnen, hørte de larm fra dronningens bur. «Kjære frænder,» siger Lancelot, «vid at jeg var i dronningens bur, ti hun hadde befalet mig til sig; da kom Agravein og Mordred og skyldte falskelig hende og mig for uære, og da jeg møtte disse ^[213] løgnere og klaffere i ærlig kamp, da dræpte jeg dem alle uten herr Mordred. Men nu frygter jeg der blir krig mellem kongen og mig, siden jeg har dræpt hans søstersøn. Og vilde kong Artur høre paa mig, da skulde jeg kjæmpe for hende og prove, at hun er sin husbond tro, men jeg frygter han vil ikke se mig eller unde mig at tale, men i hastighet og harme dømme hende til baalet. Derfor spør jeg om I vil staa hos mig i denne dyst og vove livet for at fri hende ut, om hun skulde komme i nogen fare?» Da svarer de alle ja, og herr Bors siger: «I maa frelse hende eller miste livet, ti enten I har handlet ret eller uret, maa I verge hende, naar hun er stedt i fare for eders skyld, eller kaldes en æreløs ridder.»

Og nu var de samlet alle de riddere, som vilde holde sig til Lancelot, og det var tre snese av de bedste mænd i kongsgaarden. Da red de ut av Carlisle samme nat og gjemte sig i skogen nær ved.

Imens var Mordred kommet til kong Artur i skogen, og han berettet alt som var hændt. «Var han i hendes kammer?» siger kongen. «Ja,» svarer Mordred. «I Guds navn,» mæler kong Artur, «nu er jeg skilt ved al ære og glæde, og Det runde Bords ridderskap er ikke mere, og mig venter intet andet mere i verden end krig med den mand jeg trodde allerbedst. Og alt det er for en hores skyld.» Og han vilde ikke se dronning Guniver, da han kom tilbake til borgen, men bød sine træller straks bygge baalet, ti hun skulde brændes næste dag ved middagstider.

Da gik Gavein til kongen og sa: «Kjære min ^[214] frænde og min konge, vær ikke for hastig. Ti blev end Lancelot funden i dronningens bur, saa er det ikke visst, at han var der i noget ulovlig erende. Mindes at han har tjent hende tro i mange aar

og frelst hende av fare, og før likte I vel nok, at hun viste ham hæder og venskap. Ikke tror jeg andet end at fru Guniver er eder tro, og vilde I la Lancelot kjæmpe for sig og hende, da skulde han visselig med vaaben i haand lægge fra sig det onde rygte.» «Det vet jeg vel,» svarer Artur. «Lancelot lider paa sin egen styrke og var aldrig ræd for at kjæmpe for uretvis sak. Derfor skal han aldrig mere kjæmpe for dronningen, uten loven skal ske fyldest. Men Lancelot skal lide en værre død, om han falder i mine hænder.» «Gud forbyde,» mæler Gavein. «Siger du det,» svarer kongen, «inat dræpte han din bror.» «Herre,» siger Gavein, «jeg sørger over min brors død, men han voldte den selv, og jeg varet ham ad og ikke vil jeg hevne den, ti jeg tror det var Gud selv der gav Lancelot seir inat over tretten riddere, fordi Lancelot var en uskyldig mand, og der var ingen synd mellem ham og dronningen.»

Men kongen siger: «Jeg vil ikke høre mere av din mund og jeg byder dig gjøre dig rede, ti du og dine brødre Gaheris og Gared skal føre dronningen til baalet.» «Det gjør jeg aldrig,» svarer Gavein, «ikke vil jeg være i eders raad og se min dronning saa skammelig myrdet.» Men Gaheris og Gared turde ikke negte at lyde kongens bud; dog sa de: «Det er haardt imot vor vilje og ikke vil ^[215] vi være rustet eller væbnet, men følge hende uten vaaben.»

Saa gik Gavein til sit kammer, og han var usigelig sorgfuld og forbitret. Men dronningen blev ført gjennom Carlisle by, og de graat for hende baade ringe og rik. Og da hun kom til engen, der baalet var bygget av tidsler og tornegrener, da klædte hendes terner hende av, til hun stod i sin blotte serk. Og hendes aandelige fader kom til hende, at hun kunde skrifte sine synder. Da graat alle som saa det, og vred sine hænder, men fru Guniver skred med milde miner til baalet og traadte op paa det med sine nøkne føtter.

Da brøt herr Lancelot ut av skogen med sit følge. Og de sprængte ret frem mot baalet og hugget om sig til alle sider, og hver som forsøkte at staa dem imot, fik banesaar, og mangel ædel ridder mistet livet. Men Lancelot saa intet uten dronningen, som stod paa baalet, bundet som en misdæderske, barfotet i sin blotte serk. Da hugget han ned Gared og Gaheris i trængselen og saa dem ikke og merket ikke, at de var vaabenløse. Ti han red like frem til dronningen, skar over hendes baand og slog sin kappe om hende. Saa løftet han hende foran sig paa hesten og red med hende til Castel Joyeuse.

8. Hvorlunde Gavein spurte sine brødres død og undsa Lancelot.

Da Gavein hørte, at Lancelot hadde tat dronningen av baalet, sa han kun: «Jeg visste vel han vilde [216] fri hende ut eller dø; ikke vilde jeg selv handlet anderledes i hans sted. Nu takker jeg Gud at mine brødre gik vaabenløse dit. Men hvor er de? Det tykkes mig underlig, at de ikke selv bragte mig denne tidende.» «Herre,» siger manden, «Gud styrke eder, de er begge døde.» «Jesus forbyde,» siger Gavein, «jeg tror det ikke; hvem dræpte dem?» «Lancelot dræpte dem begge,» svarer den anden. «Du lyver,» mæler Gavein, «aldrig bar Lancelot vaaben paa vergeløse mænd. Og jeg vet, at min broder Gared elsket Lancelot mere end han elsket mig, og han vilde fulgt ham mot os alle og kong Artur, hadde Lancelot sendt ham bud, saa stort var deres venskap. Og han blev slagen til ridder av Lancelots haand. Aldrig vil jeg tro dette.» «Herre,» siger manden igjen, «jeg saa det selv, at Lancelot hugget ned baade Gared og Gaheris i trængselen, da de kom foran hans hest.» Da faldt Gavein ned til jorden og laa som død, og der gik bud til kong Artur, at Gavein sørget saa haardt over sine brødre, at folk frygtet han skulde miste sin forstand.

Men da kong Artur steg ind i kammeret til Gavein, da reiste han sig op og sa: «O kong Artur, min morbroder, er min broder Gared død og Gaheris?» Da brast kongen i graat, men Gavein sa: «Jeg vil gaa og se dem.» «De er alt begravet,» svarer kongen, «ti jeg frygtet dit hjerte vilde briste, hvis du fik se din broder Gareds lik.» Da spurte Gavein, hvordan det var skedd. Saa fortalte kong Artur det. Og da han hadde uttalt, stod Gavein op og mælte:

«Min herre og min konge og min frænde, her lover og sverger jeg ved min kristelige tro og mit [217] ridderskap, at fra denne stund skal jeg ikke raste eller hvile, før jeg har fældet Lancelot eller han mig, og jeg skal følge ham, om han saa flyr for mig gjennem syv kongeriker.» «Han tænker ikke paa slikt,» siger Artur, «ti han ligger i sin borg Castel Joyeuse og drager sammen en hær mot os, og folk strømmer til hans banner.» «Vel,» svarer Gavein, «saa vil vi ogsaa reise vore bannere, og jeg tænker vi skal magte at ta ham, skal jeg end bryte ned hans sterkeste taarn sten for sten med mine bare hænder.»

Saa sendte Artur hærbud over hele sit rike, og hertuger, jarler og riddere strømmet til ham, saa han fik en vældig hær, og med den la han sig om Lancelots borg og beleiret den.

9. Om krigen mellom kong Artur og herr Lancelot.

Men herr Lancelot hadde sørget vel for sig med forraad baade til folk, hester og kvæg. Og han vilde ikke falde ut mot kongshæren, men laa stille inden murene i femten fulde uker. Og tilslut en dag, da Lancelot stod paa brystvernet og saa ut, blev han var kong Artur og herr Gavein, som red forbi. Da ropte han ned til dem og sa: «Kong Artur, min høie herre, jeg beder eder unde mig fred med eder. Ti vel trøster jeg mig til at ende denne strid hæderlig for mig selv, om jeg vilde falde ut med mine riddere mot eders hær, men Gud forbyde jeg skulde feide mot den konge, som gjorde [218] mig til ridder, og som jeg har svoret at tjene tro til mit livs ende.»

«Lancelot», svarer kong Artur, «større er din skjendsel og værre din svik, naar du taler slike ord, og vid forvisst, at nu er jeg din dødsfiende til min sidste dag, for mine ridders skyld og mine søstersønners, som du har dræpt, men mest for min dronning. Ti du som svor mig troskap, vanæret mig i hende og holdt dig med hende i mange aar, og sidst førte du hende forrædersk bort med vold.» «Herre,» mæler Lancelot, «I vet vel, at I kan sige hvad I vil, ti mot eder kan jeg ikke kjæmpe og ikke mot herr Gavein, men ellers vil jeg kjæmpe for eders dronning mot hver ridder i kristenheten, ti I gjør hende svarlig uret. Og jeg tok hende bort med vold, ti ellers maatte hun mistet livet og æren som en misdæderske i ilden. Ak, min herre Artur, mindes, jeg frelste hende fra baalet en gang før, og da takket I mig selv for det, og jeg hevnet hende paa den løgner herr Meliagrans, og mangel gang ellers har jeg baaret vaaben for hende, og aldrig var det eder imot. Men skulde jeg nu latt hende taale døden for min skyld? Ak min gode og naadige herre, ta eders hustru tilbake med hæder, og und mig at være hendes ridder som tilforn, ti hun er saa tro mot sin husbond som nogen kristen frue, og hun er saa ren, som hun er god og væn.»

«Forræder,» siger Gavein, «min herre kongen tar tilbake dronningen og dig med paa det vis ham lyster, og da skal I taale den haardeste og skjendselsfuldeste død begge to.» «Det kan vel hænde,» svarer Lancelot, «men vid vel, Gavein, at lystet det [219] mig at falde ut av denne borg, da skulde det koste eder mere at ta dronningen og mig, end det kostet kong Artur at vinde Rom.» «Skam over dig og dine stolte ord,» siger Gavein, «jeg vil ikke skidne min mund og tale om dronningens skam, men du forræder, du myrdet min broder Gared, som elsket dig over alle andre mænd paa jorden.» «Dertil kan jeg intet svare,» mæler Lancelot, «men det vet Vor Herre Jesus, jeg kunde like snart dræpt min broder Hektor eller herr Bors i den strid, ti jeg saa ikke og hørte ikke og kjendte ingen mand i den

strid.» «Du lyver,» svarer Gavein, «falsk og feig var du da du dræpte mine brødre, mens de var vaabenløse.» «Gavein,» siger Lancelot da, «ingen mand har før skyldt mig for slikt, at jeg har kjæmpet svigefuldt og myrdet vaabenløse mænd. Men det vet du bedst selv, om du tør sige det samme.» Og Gavein blir rød som blod: «Haahaa,» siger han, «du minder mig om herr Lamorak av Galis; jeg dræpte ham, mens han sov hos min mor. Men siden du nævner ham, da vid vel, at jeg vil ikke hvile, før du er i mine hænder.»

Siden red Gavein og hans venner for borgen dag og nat og ropte paa Lancelot; de kaldte ham falsk og feig og sang nidviser om ham. Derover blev Lancelots frænder saa forbitret, at han kunde ikke mere styre dem, ti de siger, vil han taale denne spot, da maa han være blit ræd paa det sidste. Saa skikket Lancelot sendebud til kong Artur og bad ham fylke sin hær, ti imorgen vil han ride i marken mot kongen. Men sine egne mænd bød Lancelot at spare kongens riddere alt de kunde, og kong [220] Artur selv og herr Gavein maa ingen mand saare, men heller dø.

Og den næste morgen faldt Lancelot ut av borgen med hele sin hær, og der blev et stort slag, men ridderne av Castel Joyeuse gjorde ikke mere end verge sig, naar de trængtes av kongsridderne. Da stevnet kong Artur selv mot Lancelot med fældet lanse, men Lancelot bötet for sig med skjoldet og blev end ikke rokket i sadlen. Men derefter drev han sin hest forbi kongens uten at røre ham. Og slik veg Lancelot for kongen, til hans skjold var helt splintret; da red kongen mot ham fjerde gang, og Lancelot holdt stille i marken og bød sit bryst mot kongens lanse. Men herr Lionel saa sin frændes fare og jog frem med fældet lanse og kastet Artur av sadlen. Da sprang Lionel fra hesten og drog sit sverd, mens han sa: «Min herre Lancelot, und mig at ende denne strid.» «Nei, nei,» siger Lancelot, og han springer av sadlen, løfter kong Artur op paa sin egen hest og knæler, mens han fatter om kongens fot i stigbøilen en stund. Men da Artur sat i sadlen, da saa han ned paa Lancelot, og han mælte intet, men taarerne brast ut av hans øine.

Og da han kom tilbake til sin fylking, da lot han blaase i lur og sin hær trække tilbake for den dag. Men Gavein lastet kongen meget for dette, og Lancelots riddere var ogsaa forbitret paa sin herre for dette og sa: «Daarskap er det av eder at spare eders fiender, som ikke vil spare eder, og I vil neppe tilstede os at verge vort eget liv mot dem.»

Men rygtet om den store strid mellem kong [221] Artur og herr Lancelot spredtes viden om i landene, og da paven i Rom hørte derom, da sørget han saare, ti han

frygtet, nu vilde de kristne lande Engelland og Frankrike lægges øde tilslut, hvis denne krig skulde vare ved. Da sendte han bud til de to ædle geistlige mænd, erkebispem av Paris og erkebispem av London, og befalte dem at komme til sig. Og han skrev buller og satte sit eget segl derfor i bly: At kong Artur skal ta sin dronning til sig, og Lancelot skal gi hende tilbake, og de skal slutte fred, ellers skal hele Engelland og Frankrike lyses i ban og interdikt. Disse buller byder han erkebisperne bære hjem til kong Artur og herr Lancelot.

10. Hvorlunde Lancelot førte dronning Guniver tilbake til kong Artur.

Da kong Artur saa disse buller, da vilde han gjerne forlikt sig med Lancelot; dog det vilde herr Gavein ikke tilstede. Men i det som paven hadde befalet om dronningen, føiet han sig. Da skrev Artur et brev til Lancelot og satte sin haand og sit segl derfor, og biskoperne bar det til Castel Joyeuse. Og de sa til Lancelot om den straf, som vilde komme over landene, om han ikke lystret pavens bud og gav dronningen tilbake.

«Vel,» siger Lancelot, «jeg trøster mig til, at jeg skulde vel kunnet holde hende i en haardere storm, end den som var. Men for hendes æres skyld vil jeg føre hende tilbake til kongen, siden det er lovet, [222] at hun skal nyde hæder og frihet som tilforn, og ingen mand driste sig til at krænke hende for de sakers skyld, som har været tilforn.» «Derfor,» siger bisperne, «svarer vi med vort liv, og for det leide han har git eder frem og tilbake.» «Det trænges ikke,» svarer Lancelot, «jeg har min herres haand og segl for dette, og til denne dag brøt kong Artur aldrig sit ord.»

Saa førte Lancelot dronningen tilbake til Carlisle. Og da de red ut fra Castel Joyeuse, fulgte dem hundrede riddere klædt i grøn fløil, og hver bar en oljegren i haanden. Og hestene var gjordet med gyldne remmer og hadde dækkener av grøn fløil, som slog ned om deres føtter. Og med dronningen red fireogtyve møer, og de og deres hester var klædt i grøn silke. Men Lancelot og dronningen var klædt i kjortler av hvitt gyldenstykke og bar guld kroner, ti han var en kongesøn i sit eget land.

Men da de kom dit, hvor kong Artur sat med Gavein ved sin høire side og jarler og herrer omkring sig, da sprang Lancelot fra sin hest, løftet dronningen av sadlen

og førte hende frem for kongen. Og de knælte ned begge. Men kongen sat stille og mælte ikke et ord. Og da Lancelot saa ind i kongens aasyn, reiste han sig og løftet dronningen op, og han mælte med høi røst:

«Min ædle herre kong Artur, paa pavens bud og eders har jeg bragt eders hustru dronningen hit. Og jeg beder hver ridder og riddersmands mand, som her er tilstede, er der nogen av eder alle, som har fæstet lid til løgneres ord, da sige han det nu, mens jeg er her, herr Lancelot av Sjøen, kong Bans ^[223] søn av Brabant, da skal jeg møte ham paa riddervis og gjøre det aabenbart, at min dronning og høie frue, fru Guniver, er sin husband fuldtro, og ren som en jomfru for hver mand uten sin kristelige egtefælle.»

Da var der ingen som talte, men tilslut mælte kongen: «Lancelot, aldrig gav jeg dig aarsak til at handle mot mig, som du har gjort; ti ingen ridder æret og elsket jeg som dig og dine frænder.» «Herre,» svarer Lancelot, «saa er det. Men vredes ikke, at jeg minder eder derom: At tjene og hædre eder var al min id, og det var mine frænders. Ikke kan jeg angre, at jeg har gjort eder imot i denne sak, men frelste min frue dronningen mot eders vilje – men drag eder til minde, at før har jeg frelst hende, og da takket I mig for det.»

Da sprang Gavein op og ropte: «Kongen faar gjøre, som han vil, men hør nu mig, herr Lancelot. Mellem os to vorder intet forlik, før en av os er død; tre brødre har du fældet fra mig, og de to myrdet du feig og falsk, da de var vaabenløse.» «Saasandt Jesus taalte døden for os,» svarer Lancelot, «jeg dræpte Gared og Gaheris mot min vilje, og for Garets død skal jeg sørge til min sidste stund. Men dette byder jeg eder til bod for Gared: Jeg vil gaa gjennom Engelland fra landsende til landsende paa nøkne føtter i en haarskjorte alene, og for hver tiende mil paa min vei vil jeg grunde og oprette et gudshus og et kloster og skjænke gods nok til dets underhold, saalænge jeg har en penning tilbake av mit gods. Og i hvert gudshus og kloster skal messer synges dag og nat for Garets sjæl. Det tykkes ^[224] mig et slikt forlik mellem os var kristeligere og bedre baadet eders brøders sjæle end krig mellem dig og mig, som har elsket hinanden saa inderlig.»

Da graat de hver og en, som hørte det, baade mand og kvinde, uten Gavein, men han svarte: «Lancelot, du byder meget, men ikke vil jeg høre derpaa. Og vid vel, vil min morbror forlike sig med dig, saa maa han det, men jeg opsiger ham huldskap og troskap og vil ikke se ham mere, ti du har sveget baade ham og mig. Var det ikke for pavens sterke ban, ikke skulde hverken dronningen eller du kommet hit uten for at dø. Nu faar hun bli, og du fare frit herfra med freden. Men saa var avtalen

mellem kongen og mig, at fra den femtende dag efter denne er du fredløs i Engelland, og efter den dag vil jeg ikke hvile, før jeg har strakt dig kold til jorden.»

Da styrtet taarerne av Lancelots øine. «O du fagre land,» siger han, «jeg elsket dig over alle lande i verden; her vandt jeg mit ry, men ingen mand har gjort dig mere hæder end jeg, og mindes vel, kong Artur, hvad du og dit rike skylder mig og min slegt. Skal jeg nu fare fredløs herfra, vel, Gavein og kong Artur, vil I søke mig i mit eget land, da skal jeg visst møte eder.»

Saa gik han til dronningen, kysset hende, saa alle saa det, og sa høit: «Frue, nu ser jeg eder aldrig mere; siden I altid var mig en naadig og mild dronning, beder jeg eder tale vel om mig og mindes mig i eders bønner. Og er I stedt i fare eller pines I av onde menneskers løgne, da send mig bud, og kan mand hjælpe eder og kjæmpe for eder, da vil [225] jeg være den mand.» Og han ropte tilslut, saa det hørtes over hele borgen: «Er her nogen, som tør sige min dronning ondt ry paa, da tale han nu, mens jeg er her!»

Men ingen svarte, uten folk graat og klaget for herr Lancelot, som de skulde miste. Da hilste han kongen og ridderskapet, steg tilhest og red bort.

11. Hvorlunde Lancelot fôr hjem til Brabant, og kongen fulgte efter og kriget mot ham i hans eget land.

Da Lancelot kom til Castel Joyeuse, kaldte han sine frænder og riddere sammen og fortalte, hvad som var hændt, og han spurte, om de vilde følge ham i landflygtighet. Da svarte nogen, at de vilde følge ham, hvor han end fôr, men andre bad ham bli her og verge sin ret mot kongen. Dog Lancelot vilde ikke længer dvæle i Engelland; da fulgte de ham alle, og han fôr hjem til Brabant. Han delte alt sit land og gods mellem sine riddere og beholdt ikke for sig selv større part, end de andre fik. Og han gjorde alle byer og borger i Frankrike og Flandern rede til forsvar, men selv la han sig med hovedparten av sin hær i den befæstede stad, som kaldes Beaune, hvor den ypperlige vin kommer fra.

Imens har kong Artur samlet en stor hær mot Lancelot. Og han satte herr Mordred til at styre riket, mens han var i leding, og bød ham vel vogte og verge fru Guniver, dronningen. Ti Mordred [226] var kong Arturs egen søn, og han hadde ikke

andre sønner; derfor var det hans vilje, at Mordred skulde arve hans lande efter ham.

Og nu seiler Artur med sin hær til Frankrike og herjer og brænder i Lancelots lande, men folket reddet sig til de faste steder. Og Lionel sa til Lancelot: «La dem fare som de vil, og vi vil holde vore byer og kasteller, men naar vinteren kommer og de lider sult og kulde og blaaser paa sine negler, vil vi falde over dem med vore friske folk og slagte dem som faar i folden, saa lærer vel fremmede at holde sig fra disse riker.» Men da vinteren kom, vilde ikke Lancelot rykke i marken mot kong Artur, endda hans riddere talte for ham og sa: «Herr Lancelot, vor herre, dit land blir bart og fattig, skal det føde disse fremmede hære, og litet liker vi at gjemme os bak mur og grav, ti det var aldrig vor skik, og ikke var det din i fordums tid. Sandelig, din sagtmodighet i denne sak har voldt ulykke nok, ti hadde du brukt din magt den tid vi hadde kong Artur foran Castel Joyeuse, da hadde denne krig forlængst været endt.» Men Lancelot svarte: «Endda en gang vil jeg friste at bede om fred, ti disse riddere, som nu søker os med vaabenmagt, var engang vore svorne brødre, da vi sat tilsammen om Det runde Bord, og ikke skal broder utøse broders blod for min skyld.»

Da sendte han atter bud til Artur. Og helst hadde kongen sluttet fred, som alle hans mænd bad ham, for Det runde Bords skyld, men Gavein var haard som flint, og han svor, at før kongen hjem, da vilde han bli og føre krigen alene. Da fik Gavein ^[227] sin vilje, og Artur rykket mot Beaune og la sin hær om byen. De laa der i femten uker, og mange ganger fristet de at sette stiger til muren og storme, men alltid blev de kastet tilbake; dog, Lancelot vilde ikke rykke ut mot dem. Men tilslut blev der litet mat i byen og borgen, og Lancelots mænd knurret mere og mere og sa, nu maatte hver mand tro han hadde lært sig til at være ræd.

«Vel,» siger Lancelot, «ikke vil jeg kjæmpe mot kong Artur, og ikke skal I kjæmpe mot de riddere, som engang var eders fæller. Men jeg vil byde Gavein tvekamp, ti jeg ser ikke anden raad til at ende denne elendighet.»

Saa skicket han sendebud til kongens leir og bød Gavein til enekamp paa disse vilkaar, at de skulde kjæmpe til en av dem laa død eller overgav sig, men ingen anden mand av de to hære skal bære vaaben paa en anden, hvad der saa hænder, og ingen nærme sig de to, mens de kjæmper. Og naar Gavein eller han selv er overvunden, da skal dermed denne krig være endt.

Da møttes de i marken næste morgen, disse to, som engang var hinandens svorne fostbrødre og kjæreste venner, de to ypperste riddere av Det runde Bord. Og

kong Artur var der med hele sit ridderskap for at se paa kampen. Men da Lancelot red ut av Beaune med sine mænd, og kongen saa hans hærmagt og vælde, hans ridderskaps ypperlighet og deres herlige hester og vaaben, da blev han hvit i sit aasyn og han sa til herr Kei: «Ak nu ser jeg Lancelots troskap; av mildhet og ikke av mangel paa magt har han skydd strid med mig!» «Herre,» [228] svarer Kei, «saa har vi sagt eder den hele tid, og litet gavner eder Gaveins raad.»

Saa drog Lancelot og Gavein sig bak skrankerne. Og de red mot hinanden med al den magt, som hester og mænd eiet, og den ene traf den anden i skjoldets midte; da var ridderne saa sterke og førte sine lanser saa vel, at begge hestene bares til jorden. Og Lancelot og Gavein kom sig ledig av hestene og gik sammen med skjold og sverd og skiftet saa vældige hugg, at snart blødte de begge av svære saar. I tre timer kjæmpet de, og al den tid verget Lancelot sig saa vel, at han holdt grunden, der han stod, endda Gavein trængte ham haardt og heftig. Men tilslut gav Lancelot Gavein slik et hugg over hjelmen, at Gavein styrtet overende paa jorden, og da drog Lancelot sig tilbake fra ham. Men Gavein reiste sig paa albuen og ropte: «Falske, forræderske ridder, flyr du nu? Vend dig om og dræp mig, ti ellers vil jeg søke dig og kjæmpe med dig paany, saasnart jeg er helet av mine saar.» «Da skal jeg møte eder, herre, om Gud vil det slik,» svarer Lancelot, «men aldrig har jeg dræpt en ridder, som laa saaret paa marken, uten det var en jomfrukrænker.» Da vendte han sig mot kongen og ropte: «Jeg byder eder farvel, herre konge, og vid vel, at hæder vinder I aldrig foran disse mure, ti I maa bruke al eders magt mot mig, men jeg vil ingen magt bruke mot eder. Ak, kong Artur, mindes vort venskap tilforn – da var jeg aldrig langt fra eder, naar I hadde nogen sorg, men ihvor det gaar med mig, Jesus være eders skjold alle dage!»

Saa gik Lancelot tilbake til byen, men Gavein [229] blev baaret til sit telt og hans saar stelt. Og han laa syk i tre uker og bad Gud uavladelig, at han maatte snart vinde tilbake kraft og helse, saa han kunde møte Lancelot paany.

Men forinden kom der tidender fra Engelland til kong Artur. Og for de tidenders skyld brøt han op med hele sin hær, ti nu hadde han andet mellem hænder end krigen mot Lancelot.

12. Om Mordreds svik.

Ti herr Mordred, da han var blit indsat til riksstyrer og herre over Engelland, mens Artur var borte, han lot skrive brever som om de var kommet over sjøen, og deri stod, at Artur var falden i slag mot Lancelot. Og han lot sammenkalde en herredag og fik rikets øverste herrer og jarler til at kaare sig til konge. Saa blev han kronet i Canterborg og holdt fest der i ti døgn, men derefter drog han ind i Karlion, hvor fru Guniver sat i sorg og hjertekval.

Og nu lot han utrope, at han vilde ta til egne hende, som var hans morbrors hustru og hans fars hustru. Og dronningen turde ikke aabenbare sit hjerte, som var fuldt av gru og forbitrelse over saa stor en ugudelighet, men hun gav ham gode ord og lot som hun samtykket. Saa redte Mordred til bryllup, og fru Guniver bad ham om orlov at drage til London og kjøpe silke og gyldenstykke for sig og sine fruer, og Mordred lot hende fare.

[230] Men da hun kom til London, da kastet hun sig ind i borgen, og drog væbnede mænd sammen, og lot føre ind mat og drikke i store mængder, alt som trængtes til at holde ut beleiring og stormløp. Da Mordred spurte dette, blev han usigelig forbitret, og han kom og la sig om borgen med hele sin hær. Men fru Guniver holdt kastellet mot ham, og hun lot utrope, at siden hendes husband var død, da vilde hun aldrig skjæmme sig ut og egne en anden mand, siden der ikke levet en, som turde nævne sig kong Arturs like. Og aldrig mere skulde hun levende komme i Mordreds hænder.

Erkebisen av Canterborg drog til Mordred og truet ham med kirkens haardeste ban, om han ikke avstod fra slikt ugudelig og kjættersk hedenskap mot sin morbrors hustru. «Og I vet vel den løndom som er, at han er tillike eders far. Derfor beskjemmer I eder selv og hele ridderskapet, om I vil tvinge slikt forsæt frem, som Gud hader.» Da truer Mordred den hellige mand paa livet, om han ikke tier. Men erkebisen lyste Mordred i ban og for bort. Og han skjulte sig i et enebo i skogen ved Glastonborg og levet der i armod og bøn for Engellands rike.

Men nu kommer tidender til landet, at Artur er i live, og han har hastig brutt op fra Frankrike og er paa hjemveien for at hevne sig; da samlet ogsaa Mordred en hær, og meget folk drog til ham. Ti der var mange av det menige folk som tykte, at Artur hadde pint dem ut med krig og uro, men Mordred lovet fred og gode dage. Og mange av de mægtige herrer i landet hadet Artur, ti han hadde holdt dem [231] i age og aldrig taalt, at de pinte ut bønder og borgere. Men de saa vel, at med Mordred kunde de raade, og ikke han med dem.

13. Om slaget ved Dover og Gaveins død.

Nu drog Mordred til Dover for at formene sin far landgang i hans eget rike. Men kong Artur kom seilende med en stor flaate og landsatte sine mænd i smaa baater og store; selv sprang han først paa stranden, og hans prøvede og tro mænd dvælte ikke længe, saa snart maatte Mordred fly efter stort mandefald. Men da slaget var tilende, da fandt folk Gavein i en baat, og han var mere end halvt død, ti den gamle vunde, som Lancelot hadde git ham foran Beaune, den var brutt op, og livet fløt fort ut av ham med hans blod.

De bar ham op i Dovers borg, og bud bragtes til kong Artur; da ilte han til kammeret og faldt over sin frænde med sorg og klage: «Ak, Gavein, min søstersøn, ligger du her, som jeg elsket over alle andre; ingen var mig kjærere end du og Lancelot, og nu er jeg skilt ved eder begge.» «Morbroder,» siger Gavein, «denne dag er min dødsdag, og det voldte jeg selv ved min hastighet og mit had til Lancelot; ti jeg dør av det saar han gav mig. Men hellere vilde jeg dø for hans haand end for nogen anden mands, ti av alle riddere i verden regner jeg ham alene for min like. Saa det er al min sorg, at jeg voldte denne ufred mellem eder og ikke vilde taale, at I forlikte eder med ham – skal I nu miste ^[232] liv og rike, min hjertenskjære morbroder, da er skylden min, ti aldrig vilde eders usle fiender vovet at reise sig mot eder, mens Lancelot stod ved eders side med sine stolte frænder. Og derfor beder jeg eder, fly mig pergament, pen og blæk, da vil jeg skrive herr Lancelot en skrivelse til med mine egne hænder.»

Og da Gavein hadde faat det han begjærte, da blev han løftet op i kong Arturs armer og sat op paa leiet, og han gjorde sit skriftemaal, og derefter skrev han til Lancelot, og slik var hans brev:

«Til herr Lancelot, alle ædle ridders speil og den ypperste ridder i kristenheten, jeg, herr Gavein, kong Lots søn av Orkney og kong Arturs søsters søn, sender dig hilsen og bud, at den tiende dag i mai blev jeg saaret i det saar, som du hugget mig foran Beaune, saa nu maa jeg dø. Og det er min vilje, at hver mand skal vite, jeg søkte selv min død og ikke voldte du den; derfor beder jeg dig, herr Lancelot, kom til min grav og bed for min sjæl. Men ikke kunde jeg faldt for bedre mands haand end din. Og jeg beder dig for den kjærlighets skyld, som var mellem os tilforn, at du ikke dvæler længe, uten straks farer over sjøen med dine ædle frænder og hjælper kong Artur, vor ædle konge, som slog dig til ridder, ti han trænges haardelig av en falsk forræder, som er min halvbroder herr Mordred, og han har latt sig krone til konge og begjært til ekte vor frue, dronning Guniver, men

hun frelste sig fra ham ind i Londons borg, og holder den mot hans væbnede magt. Men paa den tiende dag i mai landet vi i Dover og drev forræderen paa flugt; [233] da blev jeg saaret, og det saar du gav mig, brøt op og blir mit banesaar. Og paa denne dag er dette brev skrevet, to timer før min død; derfor tør jeg vel sige, jeg har skrevet dette til dig med mit hjertes blod. Og jeg beder dig, du ypperste ridder i verden, kom til min grav og mindes mig.»

Derefter mottok herr Gavein sin frelsers legeme. Og han raadet kong Artur, at han ikke skulde gaa til slag med Mordred igjen, før Lancelot kom til undsætning. Derefter opgav han sin aand, og kong Artur lot hans lik jorde i kapellet paa Dovers borg.

14. Om det store slag paa Barhams bakker.

Nu har herr Mordred imens draget sin hær vestover og slaat leir paa Barhams bakker. Og dette er de store brune bakker ved havstranden, og landet er øde, ti der er hverken skog eller dyrket land, fordi havvinden er haard og bølgerne bryter altid over denne strand, saa folk vil ikke bo der, men kun saueflokkerne beiter i lyngen. Og det er bestemt i Guds raad, at her skal kong Artur kjæmpe sin sidste kamp.

Ti kong Artur fulgte efter Mordred og leiret sig med sin hær paa en høide midt imot den lyngaas, hvor herr Mordreds telter var reist. Da sendte han til Mordred herr Lukan, sin kjøgemester, og herr Bediver, herr Lukans bror, med to bisper, og de skulde byde Mordred forlik: Kornbretland og Kent skal han faa, mens Artur lever, og al Engelland efter [234] Arturs død. Ti kongen vilde ikke kjæmpe med sin egen søn. Og det blev avtalt, at Artur og Mordred skulde møtes næste dag paa sletten, som var midt imellem de to bakker, hvor hærene stod, og hver skulde være fulgt av fjorten riddere, saa vilde de tales ved om forlik og fred.

Men forinden Artur drog ut, da varet han sin hær saaledes: «Om I ser et draget sverd paa sletten, da bryt straks frem i fylking og fald haardt an, ti jeg tror herr Mordred litet og frygter svik av ham.» Men Mordred bød sine høvdinger det samme: «Ser I et nøkent sverd, da skal I straks bryte frem og hugge saa haardt I kan, ti jeg er ræd min fader pønser paa hevn.»

Og nu møttes de to konger og taltes ved; da kom de til enighet, og da forliket var sluttet, blev vin hentet og de drak sammen. Da hændte det, at en hugorm kom ut av en lyngbusk, og en ridder, som blev ormen var, drog ut sit sverd for at dræpe den.

Men i samme stund sverdet blinket i luften, gjaldet lurblaasten fra aaserne og hærsrikene klang og de tok til at skride ned over bakkerne, riddere og fotfolk, saa fast som bølgerne skrider mot stranden, og med meget mere døn og brak. Da tok kong Artur til sin hest, og herr Mordred gjorde det samme, og hver red tilbake til sin hær.

Da begyndte det store slag paa Barhams bakker, og aldrig stod et slag som dette i kristne lande, ti mere end hundrede tusen mand tilhest og tilfots kjæmpet paa hver side. Og fra aarle om morgenen, like til kvelden kom paa, drev hærene mot hinanden ^[235] og over hinanden, hit og dit, med gny og vaabenlarm, og klangen av lurene og glammet av staal og skrik av folk og hester hørtes tyve mil ind i landet. Og ti ganger red kong Artur gjennom Mordreds fylkinger, frem og tilbake, og i tæt flok red de omkring ham, de som var tilbake hos ham av Det runde Bords ridderskap. Da hugget de Mordreds mænd, som bønder skjærer kornet, men siden segnet de selv en efter en: der faldt herr Kei, mens han verget sin konge og fosterbroder, herr Onslak og herr Osanna den dristige, herr Urre av Ungarn og herr Priamus saraceneren, herr Pelleas den trofaste og mange flere.

Og da solen sank ned paa havbrynet, holdt kong Artur paa sin hest og saa sig om; da var av hans riddere ilive herr Lukan, kjøgemesteren, og herr Bediver, men ingen andre. Og mere end to hundrede tusen mand laa slagne under himmelen. Da blev kong Artur var herr Mordred, som stod i en dyngge av sine ridders lik, lænet til sit sverd.

«Giv mig din lanse,» mæler kongen, «ti nu ser jeg den forræder, som voldte denne onde dag.» «Herre,» svarer ⁿ¹⁰ herr Lukan, «la ham fare! Ti ulykken er med ham, og denne dags sol har set blod nok; vil Gud, kommer den stund I hevnes paa ham, men herre, nu har I mere behov for salver paa eders svære saar.» «Nei,» siger Artur, «Gud lar mig leve eller dø, som det er bestemt i hans raad. Men min hevn vil jeg ha, før hin sol er helt under sjøen.» «Saa være da Gud med eder,» siger herr Bediver.

Da tok kong Artur herr Lukans lanse i begge ^[236] hender og løp mot Mordred: «Forræder, nu er din dødstime kommet!» Og da Mordred hørte Arturs røst, da sprang han mot ham med draget sverd. Da drev Artur lansens ind under Mordreds skjold og dypt i hans krop. Men da Mordred kjendte han hadde faat banesaar, da

kastet han sig av al magt ind mot lansen, og den trængte gjennom ham, saa ringen av haandfanget støtte mot hans brystben, og med begge hænder førte han et hugg mot Arturs hode, der kløvet hjelm og hjerneskele. Saa segnet Mordred død til jorden, og Artur faldt om ved hans side.

Herr Lukan og herr Bediver løftet ham op og leiet ham mellem sig, men han daanet flere ganger i deres armer. Og nu var solen helt nede og mørket faldt, men de trofaste riddere bragte kongen til et kapel, som stod i en kløft mellem bakkerne tæt ved strandkanten. De la ham paa et leie av sine kapper foran alteret, og det syntes dem, at kongen blev noget bedre.

Men ut paa natten hørte de, at der var folk paa valpladsen, og kongen bød herr Lukan gaa og se, hvad det monne være. Og herr Lukan gik ut og saa ved maanens lys, at der var folk paa marken og de plyndret likene, rev ringer av døde mænds fingre, kjeder og spænder av mangen ædel ridders hals, og de som ikke var helt døde, slog likrøverne ihjel for deres rustningers og klenodiers skyld. Da ilte herr Lukan tilbake til kongen og fortalte, hvad han hadde set: «Og derfor er det mit raad, herre konge, at vi bringer eder herfra.» «Det var vel [237] bedst saa,» svarer kongen, «men mit hode verker, saa jeg kan ikke reise mig.»

Da løftet herr Lukan kongen under skuldrene, og herr Bediver tok ved føtterne, men ved det tunge løft veltet tarmene ut av herr Lukans underliv, ti det var ganske gjennomstunget og flenget. Og den ædle ridder sank om og hans hjerte brast. «Ak,» siger kongen, «vilde du hjelpe mig, og du hadde selv hjelp mere nødvendig. Jesus trøste og lønne dig!»

15. Og dette er det sidste om kong Artur.

Da siger kong Artur til herr Bediver: «Nu lider min tid fast og jeg maa fare herfra. Derfor ta Eskalibur, mit gode sverd, og bær det ned til sjøen, kast det ut i vandet og kom igjen og sig, hvad du har set.»

Da tok herr Bediver sverdet og gik ut av kapellet. Men da han saa det ædle verge i maanens lys, med hjaltet helt av guld og ædle stener, da tyktes det ham det fagreste sverd i verden, og han hadde ikke hjerte til at kaste det i sjøen. Saa gjemte han det under en trerøt, men han gik tilbake til kongen og sa han hadde kastet det

i sjøen. «Hvad saa du,» spurte Artur. «Intet, herre,» svarte herr Bediver, «uten vind og vover.»

«Du lyver,» svarer kong Artur, «ikke har du gjort som jeg bød. Saasandt du har mig kjær og er mig tro, saa gaa og kast sverdet i havet.»

[238] Da gik Bediver igjen til stranden og tok sverdet. Men da han fik det i sin haand, tyktes det ham saa skjønt og underfuldt, og han mindtes dets sælsomme kræfter, og han gjemte det igjen og gik tilbake til kongen, sigende, at nu hadde han opfyldt hans begjæring. «Hvad saa du?» siger Artur. «Intet, herre,» siger Bediver, «uten bølgen brøt og maanen skinnet.» «Ak, Bediver,» svarer kongen, «alle mine venner er døde uten du, og du sviker mig. Mindes du ikke jeg elsket og hædret dig alle dage, og du nævntes en gjæv ridder, men nu vil du forraade mit liv for et sverds skyld. Gaa nu og gjør som jeg har befalet dig, ellers skal jeg reise mig op og dræpe dig. Men il, ti jeg fryser og livet flyr fast fra mig, fordi du har nølet saa længe.»

Da gik herr Bediver tredje gang til stranden og tok sverdet. Og nu gik han med det ut i tangen mellem stenene, bandt sit belte om hjaltet og slynget det ut i havet saa langt han kunde. Da saa han en haand og en arm, som kom op av vandet og fanget sverdet. Og haanden svinget det tre ganger og rystet det mot himmelen, og saa dukket den under med sverdet.

Men herr Bediver gik tilbake til kapellet og fortalte kong Artur, hvad han hadde set. «Ak,» siger kongen, «hjælp mig ned til stranden, ti jeg frygter jeg har dvælet forlænge.» Og herr Bediver tok kongen op paa sin ryg og bar ham ned til sjøen. Og da de kom dit, blev de var et skib, som laa ved bredden, og deri var en skare fagre fruer i sorte hættekapper, og de graat og vred sine hænder, da [239] de saa Artur. Og en imellem dem saa ut som en dronning.

«Læg mig i skibet,» bød kong Artur, og herr Bediver løftet ham lempelig over rælingen, og fruene tok imot ham; hun som tyktes en dronning, la hans hode i sit fang. «Ak herre,» klager hun, «hvi kom I ikke før? Eders saar har faat altfor megen kulde.»

Og baaten la fra land og rodde bort, og alle de sortklædte kvinder klaget sørgelig. Men herr Bediver ropte: «Kong Artur, min herre, gaar I fra mig, ak hvad skal der bli av mig, ti alle mine venner er døde!» «Trøst dig,» svarer Artur, «ti du skal finde venner, som det er bedre at trøste sig til end jeg var. Men jeg farer nu til Avalons ø for at heles av mine saar.»

Saa fôr baaten bort, og det kunde høres hvor fruene klaget, længe efter den var ute av syne. Da gik herr Bediver ind i landet, og han gik over de bare bakker, til han kom til skogene, og alt imens han vandret og gik, vred han sine hænder og graat for kong Artur.

Men den anden dags morgen kom han til et enebo og et kapel i skogen, nær en elv. Da blev han glad og gik ind i kapellet. Og der laa en eneboer paa sit aasyn over en frisk grav. Og herr Bediver kjendte vel eneboeren, som var erkebispem av Canterborg, før Mordred lyste ham fredløs.

«Herre,» siger herr Bediver, «hvem er den mand som her er jordet, siden I sørger og beder saa saare?» «Fagre søn,» svarer eneboeren, «jeg vet det ikke forvisst, men Gud kjender hvad jeg frygter. Ti her kom inat ved midnatstider en skare fruer, [240] som bar et lik mellem sig og bød mig jorde det. Og de ofret et hundrede vokskjerter og et hundrede guldpenger, og de gik graatende bort og seilet uteder elven i et litet skib.» «Ak,» mæler herr Bediver, «det er min herre kong Artur, som ligger her i denne grav.» Og han knælte ned ved graven.

Siden bad han eneboeren, at han maatte faa bli der og leve med ham i bodsøvelse, bøn og faste. Da klædte eneboeren, som fordum var erkebispem av Canterborg, herr Bediver i en fattig graa kutte, og han hjalp ham at bygge en hytte av grener og moser, og siden blev de sammen og tjente Gud der i skogen.

*

Og det er saa, at ingen av de gamle bøker om kong Artur vet at melde forvisst om hans endeligt. Ti nogen siger, at han blev ført bort i et skib av en dronning, og det var enten hans søster Morgan le Fay eller Ninien, Sjøens frue, og skibet bar ham til Avalons ø, som ligger langt vester i havet. Og der blev han helet av sine saar og er ikke død, men han skal vende tilbake til sit kongedømme, naar Gud vil. Og da skal han vinde det hellige kors.

Og ingen vet mere om hans død, end at nogen fruer bragte et lik og lot det begrave, som eneboeren vidnet, der fordum var erkebiskop av Canterborg, men han kjendte det ikke sikkert, om det var kong Arturs dødelige legeme. Og det var i det enebo, som er i skogen tæt ved Glastonborg, og paa graven var skrevet et vers: *Hic jacet Arthurus* [241] *Rex, quondam Rex que futurus*. Og dette blev skrevet av munken Bediver, fordum ridder av Det runde Bord.

Men da fru Guniver spurte sin herres død og alle hans ædle ridderes og herr Mordreds med hele hans hær, da stjal hun sig lønlig ut av Londons borg en nat med tre fruer, og hun red vestover gjennom landene til Almesborg. Da lot hun sig vie til nonne i sorte og hvite klær, og hun levde i bodsøvelser saa haarde som nogentid en syndefuld kvinde har tat paa sig, ti hun fastet og bad uten avladelse og tjente fattige og syke som den ydmygeste terne.

Men nu maa berettes om herr Lancelot av Sjøen.

16. Hvorlunde Lancelot fôr til Engelland for at hjelpe kong Artur.

Da herr Gaveins brev var kommet herr Lancelot i h ende, da brast han i bitter graat, og han klaget sig slik: «O Jesus, min frelser, haardelig straffer du mig for synderne mine – at jeg hadde herr Mordreds liv i mine hænder hin nat for dronningens d r, og jeg sparte hans liv, men herr Gaheris den gode, herr Gared, der var mig kjær fast som min egen søn, og Gavein, min kjæreste ven og den modigste og bedste ridder i verden, disse har jeg voldt døden! Dog nu er ikke tid at sørge, men vi maa haste av al magt og hjelpe vor ædle herre kong Artur med liv og blod, ti nu ser jeg vel han trænges ^[242] haardt av forrædere i sit eget rike.» «Det er vel talt, frænde,» svarer herr Bors, «nu er tid til daad, og siden faar I finde stunder til sorg og anger.»

Men lønlig gl det sig alle Lancelots frænder, at han igjen var blit lik sig selv, og hans hu stod atter til strid og manddomsgjerninger. Og alle længtet de av hjertet efter Det runde Bords tider og at tjene kong Artur. Saa rustet Lancelot sin hær baade hastig og mægtig og seilet til Dover med utallig mange galeier, kogger og kraveler. Og herr Lancelot sprang selv først iland og spurte borgerne av Dover, som stod paa stranden, hvad tidender de visste om kong Arturs færd.

Da meldte de ham alt om kampen paa Dovers strand, hvor Gavein døde, og om slaget paa Barhams bakker, og der er Artur falden med alle sine riddere og herr Mordred med hele sin h r, og dronningen er flyttet fra London, ingen vet hvorhen. Men da herr Lancelot hadde hørt dem tilende, da var han hvit i sit aasyn som en død mand, dog m lte han ikke et ord, uten tilslut bad han de skulde føre ham til Gaveins grav.

Saa tok de ham dit, og Lancelot knælte ned og bad for Gaveins sjæl med bitre taarer, mens han vred sine hænder, saa blodet brast ut under neglerne. Men om kvelden gjorde han et stort gjestebud, og hver mand og hver kvinde og hvert barn i staden blev mættet med kjød og fisk og vin og øl, og hver fik en sørgekappe og tolv penninger for Gaveins skyld. Og om morgenen lot han læse messe og *requiem* av alle de prester, som kunde findes i landet omkring, og herr Lancelot ofret paa graven [243] et tusen pund voks og et hundrede pund guld, men herr Bors, herr Hektor og herr Lionel ofret firti pund guld hver, og alle de andre riddere av Lancelots følge ofret hver et pund. Og to døgn tilende lot Lancelot de fattige bespise, men selv laa han den hele tid i bøn paa Gaveins grav.

Men den tredje morgen kaldte han sine mænd sammen og sa til dem: «Nu, kjære herrer, takker jeg en og hver, som vilde følge mig til dette land, men vi kom forsilde, og det skal angre mig saa længe jeg lever. Men nu vil jeg fare herfra og søke min frue, dronning Guniver, for jeg frygter hun er stedt i stor sorg og trængsel, og jeg har spurt hun er draget vestover i landet. Og femten dage skal I bie mig her, men kommer jeg ikke tilbake til den tid, da far hjem til eders eget land, ti da findes vi aldrig mere.»

17. Hvorlunde herr Lancelot og dronning Guniver møttes for sidste gang her paa jorden.

Saa red herr Lancelot alene ut og han vendte sig mot vest, og han søkte i otte eller ti dage, men tilslut kom han til det kloster, hvor fru Guniver var inde.

Og da dronningen saa ut av vinduet og blev var herr Lancelot, som stod i klostergaarden, da daanet hun og laa som død paa gulvet. Men nonnerne løftet hende op og vækket hende av dvalen. «Mine søstre,» siger hun da, «I spør, hvad der fattes mig. [244] Det volder hin ridder, som staar i gaarden; jeg beder eder føre ham til mig.»

Da bragte nonnerne herr Lancelot ind til fru Guniver. Og hun sa til klosterfruerne: «Denne mand og jeg, vi har voldt den store strid, som nu er kjæmpet tilende, og døden har vi bragt det ædleste ridderskap i verden; for den elskovs skyld, som har været mellem os, ligger min ædle herre og husbond nu kold i graven. Og herr Lancelot, vid vel, at min sjæl er syk og skriker saare efter

lægedom. Ti endda haaber jeg ved Guds naade at se Vorherres velsignede aasyn, naar jeg er død, ti der er helgener i Himmerike, som engang var saa syndefulde som jeg. Derfor, Lancelot, beder jeg dig inderlig, for al den kjærlighets skyld der har været mellem os, at du vil aldrig mere søke mig eller se mit aasyn, ti saa høit har jeg elsket dig, at jeg tør ikke mere se dig, siden saa meget blod er spildt for vor skyld.

Men du skal fare tilbage til dit eget land og verge det mot ufred og uret, og du skal egte en hustru og leve med hende i glæde; det vil jeg bede om alle mine dage, at du maa fare vel i verden. Og bed du for mig, at Gud under mig at bedre synderne mine.»

«Frue,» siger Lancelot, «raader I mig til at fare til mit eget land og fæste mig en brud? Ak nei, frue, vid vel, at det vil jeg aldrig gjøre, ti aldrig vil jeg være eder utro. Men det samme liv, som I nu lyster at føre, det vil ogsaa jeg leve, ti nu vil jeg tjene Jesus, og mest vil jeg bede for eder baade dag og nat saa længe jeg lever.»

[245] «Siger du saa,» svarer dronningen, «ak, Lancelot, da hold dit løfte vel. Men jeg venter den tid vil komme, da din hu igjen vendes til verden.»

«Frue,» mæler Lancelot, «I maa vel sige hvad I vil til mig, men I vet, at aldrig har jeg brutt mit ord til eder, og vil I forsage verden, da vil jeg følge eder paa den vei, som jeg alt har traadt engang, da jeg red efter den hellige Sanktgral og min søn herr Galahad var hos mig. Og da vendte jeg mig igjen til verden, men vid vel, at I alene var al min lyst og attraa deri. Og siden I har vendt eder mot Himmerike, da vil nu ogsaa jeg søke at finde veien dit. Og derfor, frue, beder jeg eder, kys mig nu for sidste gang og siden aldrig mere.»

Da tok fru Guniver til at skjælve og bæve: «Nei, nei, Lancelot, bed aldrig mere om slikt, men gaa herfra, saa vil Gud vende dine fjed den vei frelsen er for os begge.»

Saa skiltes de, og nonnerne graat ved at se saa stor en hjerteve, og de bar dronningen daanet til hendes kammer.

Men Lancelot gik ut og tren til sin hest. Og han red mange dage gjennom skogen.

18. Hvorlunde herr Lancelot blev en hellig mand.

Og tilslut kom han til en liten elv i skogen, og han hørte en liten klokke, som ringte til messe; da red han efter lyden og fandt et kapel, som stod under en bakke ved elven. Da bandt han sin hest [246] ved et træ og gik ind for at høre messen. Og han kjendte den, som sang, det var erkebispens av Canterborg, og herr Bediver bar røkelseskarret og gik ham tilhaande foran alteret. Og da messen var utsungen, talte de sammen, og Lancelot bad erkebispens skrifte ham og løse ham av synderne. Og siden bad han, at han maatte faa dvæle der med ham og herr Bediver og være deres broder. Da glædedes de saare og klædte ham i kutten, og han blev hos dem og tjente Gud nat og dag med bøn og faste.

Men da Lancelot ikke var kommet tilbake til Dover den femtende dag, da lot herr Bors av Ganis den store hær drage hjem til Frankrike. Men selv red han ut med herr Hektor de Maris og nogen flere av Lancelots frænder for at søke ham, og de lette efter ham over hele Engelland. Og tilslut fandt herr Bors Lancelot i eneboet, og han glædet sig usigelig og bad om at faa bli der; saa tok ogsaa han munkekutte paa. Og før et aar var omme, var de kommet dit, herr Galihudin, herr Blamor, herr Bleoberis, herr Villiers den dristige og herr Clarras den sterke og herr Gahalantin, og da de fandt Lancelot i hellige klær, bad de om at faa bære den samme aandelige rustning og vaaben, likesom de tidligere hadde fulgt ham i verdslig rustning og vaaben.

Saa bodde de sammen i seks aar som skogbrødre, og i det syvende aar blev Lancelot av erkebispens viet til prest, og han var prest og sang messen i tolv maaneder. Og der var ingen av disse riddere, uten de læste jo alle i bok og tjente for alterbordet, naar messe blev sunget, og ringet med [247] klokkerne og gjorde alt grovt, haardt arbeide og plantet kaal og urter, ti de nød aldrig anden mat end urter og røtter. Og deres hester løp i skogen, hvor de vilde, ti ingen av dem agtet paa jordisk gods, naar de saa herr Lancelot, hvor haard en bod han hadde tat paa sig. Ti han spiste kun en gang om dagen og drak en slurk vand og sov intet døgn mere end tre timer, men ellers var han altid ved sine bønner og bodsøvelser og læste i den hellige skrift. Og han sov paa jorden med en sten under sit hode, og al hans klædning var en haarskjorte og en kutte og et rep om livet, men han gik paa nøkne føtter i den haardeste vinterkulde. Og fordi han saaledes spæget og tugtet sit kjød, svandt hans legemskræfter aldeles, saa en dag han hentet vand ved elven, da orket han ikke at bære spandene hjem, men han faldt om under aaket. Og et bondebarn, som gik forbi, en mø paa fjorten aar, hun saa den hellige mands træthet, løp til og tok aaket av hans skuldrer, saa bar hun lettelig spandene hjem for ham. Saa

hentæret var herr Lancelot, som engang var den sterkeste og vaabendjerveste og fagreste ridder i verden.

Men da de syv aar var omme, da vaktet Lancelot en nat av en røst, som bød ham: «Lancelot, søn, staa op og il til Almesborg, ta med dine staldbrødre og en likbaare. Og naar du kommer til klostret, da skal du finde dronning Guniver død, og I skal bære hende til Glastonborg og jorde hende hos hendes husbond, kong Artur.»

19. Om dronning Gunivers død.

[248] Da stod Lancelot op og fortalte sine brødre drømmen. Og de tok en likbaare med sig og vandret fra Glastonborg til Almesborg, som er litet mere end tre mil, men de gik i tre dage, saa svake var de av at vaake og faste. Men da herr Lancelot kom til Almesborg, da var fru Guniver død en halv time forinden. Og nonnerne berettet herr Lancelot, hvorlunde fru Guniver hadde sagt dem, før hun fôr hen, at nu hadde Lancelot været prest et aar, «og han skal bære mit lik hen at jordes ved min husbonds side, og selv skal han læse messen og *requiem* over mig.» Siden laa hun hen en tid, men saa satte hun sig op paa sengen, og hun ropte med høi røst: «Jesus, min kjære fader og frelser, har jeg fundet din naade ved min strenge bod, og vil du forunde mig at gaa ind i dit Paradis, da ta mig nu til dig og la mig ikke se herr Lancelot, mens jeg er ilive.»

Da førte de herr Lancelot til det kammer, hvor fru Guniver laa lik i sorte og hvite klær, og da han saa hendes aasyn, da graat han ikke, men han sukket kun. Og selv sang han over hendes lik den nat og læste messen. Siden strakte de hende paa baaren, og hundrede kjerter brændte om den dag og nat, mens herr Lancelot og hans fæller bar den med sang og bønner og røkte med røkelse over liket; slik førtes hun til Glastonborg, og der blev sjælemessen og *requiem* sunget med stor pragt. Saa svøpte de hendes lik i lerret og lin og et blylaken omkring, og hun blev lagt i kisten av marmor. [249] Men da hun var sænket i jorden, da segnet herr Lancelot om og laa paa graven som død. Men erkebispem vækket ham og mælte: «Søn, du fortørner Herren med slik heftig sorg.»

Men Lancelot svarte: «Fader, Herren kjender mit hjerte, og ikke tror jeg han vredes over min sorg. Ti jeg sørger ikke for nogen syndig lyst, som jeg er skilt fra,

men min sorg er uten ende. For jeg mindes hendes fagerhet og ædle sind, og min konges høie mod og ridderlige færd, og jeg tænker paa min falskhet og mit hovmod som voldte, at her ligger de lavt i støvet, som engang skinnet saa klart over alle kristne fyrster, at ingen kunde lignes ved disse to. Og da jeg ihukom deres godhet og min utaknemlighet, da blev mit hjerte saa tungt, at det tvang mig til jorden.»

20. Om Lancelots død.

Og efter den dag visnet herr Lancelot mere og mere hen, og han bad dag og nat og sov kun en stakket og urolig blund indimellem, ti altid laa han ved kong Arturs og dronning Gunivers grav. Saa gik seks uker; da blev han syk og hans fæller bragte ham i seng. Og han sendte bud efter erkebisen og sine staldbrødre. Men da de kom, bad han med svak røst: «Herre biskop, giv mig den sidste olje og nadver, at jeg kan være rede til at fare herfra som en kristen mand.» «Gud vil hjelpe eder,» svarer biskopen, «at det ikke gjøres fornødent. ^[250] Eders sind er tungt inat; imorgen lider I visselig bedre.» «Ak venner,» siger Lancelot, «mit legeme stunder til jorden; jeg er varslet, og derfor beder jeg eder, hjelp mig og gjør mig rede til færd.» Saa fik han *viaticum* og den hellige olje, og han bad dem føre sit lik til Castel Joyeuse, ti der stod hans grav beredt, og der hadde han lovet sig at hvile, «endda det angrer mig nu,» siger han, «dog jeg har svoret det, og da er det vel saa, at Gud vil ikke jeg skal hvile her.»

Da forblev de alle i kammeret hos herr Lancelot for at vaake. Men ut paa natten sovnet de og vaaknet ikke før daggry; da vaktet de ved at erkebisen ropte høit i søvnen og slog sine hænder sammen som i stor fryd. De gik til ham og spurte, hvad det monne være. «Ak Jesus,» siger biskopen, «hvorfor vækket I mig? Aldrig drømte jeg saa fagert, mig syntes jeg saa Lancelot, og der var om ham flere engler end jeg nogentid saa folk paa en dag. Og de bar ham op i sky, og Himmerikes port aapnet sig for ham.»

Da gik herr Bors og hans fæller til Lancelots seng, og han var død og allerede kold, men hans mund smilte, og der skinnet et lys over hans aasyn.

Saa læste bispen messe og requiem over Lancelot, og hans brødre la ham paa den samme baare, hvori de hadde ført fru Guniver til Glastonborg. Nu førte de

Lancelot til Castel Joyeuse med kjerter, sang og bønner, og de satte baaren i kirkekoret.

Men mens de læste messen over ham, med salmesang, lys og røkelse, da kom herr Hektor [251] ridende dit. Og han hadde redet disse syv aar gjennom mange lande og søkt efter sin bror Lancelot. Og da han kom til Castel Joyeuse og saa lys i kirkens kor og hørte salmesang, da steg han av hesten og gik ind. Da saa han baaren og brødrene som sang og graat, og han kjendte dem ikke, men de kjendte ham. Da gik herr Bors til herr Hektor og sa ham, hvem den døde paa baaren monne være. Og herr Hektor kastet sverd og skjold, saa det klang i kirken, og gik til baaren, men da han saa Lancelots aasyn, sank han om og daanet. Saa vækket de andre ham op, men ingen kan utsige, hvor bittert han sørget og klaget over sin bror. Og han mælte:

«O Lancelot, du var høvdingen over alle kristne riddere, og det tør jeg sige, der du ligger, aldrig blev du overvunden av nogen levende mand. Og du var den sterkeste mand der nogentid bar skjold, og den modigste der nogentid drog et sverd, og den ridderligste der nogentid red en hest. Og du var den trofasteste ven mot dine venner og den mildeste og mest høviske der nogentid sat over bord mellem fruer og jomfruer, men den forfærdeligste mot dine uvenner. Og ingen syndig mand har elsket en kvinde mere trofast end du elsket din elskerinde.»

Saa la de herr Lancelots lik i graven av marmor og dækket den med en kobberplate og hans billede derpaa.

Men herr Konstantin, herr Kadors søn av Kornbretland, var kaaret til konge av Engelland efter kong Artur, og da han spurte, at erkebisen av Canterborg var ilive, kaldte han ham til sig og indsatte [252] ham i hans erkebispesæte. Og herr Hektor de Maris blev konge i Brabant og herr Lionel i Frankrike efter Lancelot.

Men de andre riddere, som hadde været med Lancelot i eneboet, de vendte tilbake til skogen og levet der i renlevnet til sin død. Og tilslut drog herr Bors av Ganis, herr Bediver og herr Villiers til det hellige land, hvor Vorherre Jesus levet og døde. Og der led de døden for Vor Frelsers dyre navn, i de vantros eller tyrkernes hænder. Og av Guds naade fik de dø paa en langfredag.

*

Her ender fortællingen om kong Artur og hans riddere av Det runde Bord, som i gamle dage er mange ganger opskrevet i franske og engelske bøker. Og det meste

som her er fortalt, staar i den bok, som er skrevet av ridderen herr Thomas Malory, mens kong Edvard den fjerde hersket i Engelland, og prentet av Mester Caxton i det herrens aar 1485. Men noget har jeg fundet i andre bøker og noget i gamle viser. Og disse bøker beretter meget mere, saa jeg har kun fortalt den mindste part derav, siden meget av disse gamle saker vel litet vilde more folk, som lever i disse tider. Ti sed og skik forandres meget, alt som tiderne lider og menneskenes tro forandres og de tænker anderledes om mange ting. Men menneskenes hjerter forandres aldeles intet i alle dage.

Noter

- [n1.](#) Fay, kong] *rettet fra: Fay,kong (trykkfeil)*
 - [n2.](#) den.] *rettet fra: den.» (trykkfeil)*
 - [n3.](#) fôr] *rettet fra: for (trykkfeil)*
 - [n4.](#) vår] *rettet fra: var (trykkfeil)*
 - [n5.](#) vår] *rettet fra: var (trykkfeil)*
 - [n6.](#) Guniver.] *rettet fra: Guniver (trykkfeil)*
 - [n7.](#) den] *rettet fra: ben (trykkfeil)*
 - [n8.](#) husbond] *rettet fra: husdond (trykkfeil)*
 - [n9.](#) ternen:] *rettet fra: ternen (trykkfeil)*
 - [n10.](#) Herre,» svarer] *rettet fra: Herre, «svarer (trykkfeil)*
-

Sigrid Undsets *Fortællinger om kong Artur og ridderne av det runde bord* er lastet ned gratis fra e-bokportalen Bokselskap. Lesetekst og flere nedlastningsmuligheter m.m. er gratis tilgjengelig på bokselskap.no